

A detailed photograph of a squirrel with grey and white fur climbing a rough, brown tree trunk. The squirrel is positioned vertically, with its head at the bottom and its body extending upwards. Its paws are visible, gripping the bark. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting a forest setting.

10/2019

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
OKTOBER – VINOTOK



Fjällräven

OZAVEŠČEN LOV

Oprema vredna zaupanja, za
ozaveščenega lovca



Singi Stubben

Najpametnejši sedež v gozdu v posodobljeni podobi.

Stubben je ime dobil po švedski besedi za lesni štor. Razlog je vgrajen okvir in podložen zgornji del nahrbtnika, na katerega se lahko usedete, ko pride čas za počitek. Letos s posodobljenim videzom in izdelan iz okolju prijaznega G-1000 *Heavy Duty Eco S* materiala, ponuja tudi več prostora za shranjevanje. Poleg tega je združljiv s *Singi Side Pocket* in *Singi Gear Holder* dodatki (v prodaji ločeno), da lahko vaš *Singi Stubben* prilagodite svojim potrebam.

Poiščite ta nahrbtnik pri lokalnem prodajalcu opreme *Fjällräven* ali pa obiščite fjallraven.com/hunting.



PURVEYOR TO THE
ROYAL COURT OF SWEDEN



LOVEC



Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik CII., št. 10
oktober – vinotok

Lovlec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.

ISSN 0024-7014

Glasilo izdaja



Lovska zveza Slovenije

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o., Maribor
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:
Predsednik dr. Arpad Köves

Odgovorna urednica
Jasna Kovačič Siuka

Bojan Avbar, Franc Černigoi,
Leo Fabiani, dr. Boštjan Pokornj

Lektorica in korektorica
Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovlec izhaja v začetku vsakega meseca, razen poletne številke 7–8, ki je združena in izide v začetku julija.
Ta številka je izšla v 22.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC obdavčeno po 9,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite po e-pošti v Wordovem formatu, uradne dopise pa podpisane in zigosane naknadno tudi po navadni pošti. Fotografije sprejemamo v formatu jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji (velikost 1–2 MB; 300 dpi); lahko tudi na CD. Pošiljatelj naj pripiše tudi svojo telefonsko številko.

Uredništvo glasila Lovlec
Župančičeva 9 – p. p. 505
1001 Ljubljana
e-naslov: lovlec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Mali oglasi

Male oglase (besedilo in dokazilo o vplačilu) sprejemamo na e-naslov: lovlec@lovska-zveza.si ali na naslov uredništva revije.

Cene malih oglasov: do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed 5 €, od 25 do 30 besed 6 €, za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba plačati vnaprej.
Položnic ne pošiljamo. Preštetje besede in ustrezno vsoto nakažite na TRR Lvske zveze Slovenije: Nova ljubljanska banka, d. d., št.: SI56 02010-0015687097; SWIFT oz. BIC koda: LJBASIZX.
Sklic naj se glasi: SI 00 in zraven datum plačila. Primer za nakazilo 18. 9. 2015: SI 00 18092015.
Pod namen plačila morate obvezno napisati: MALI OGLAS.



Foto: Miha Predalič

IZ VSEBINE:

L. Bradač:	Po stečini mandata predsednika LZS ali kaj smo naredili in kam gremo	452
ZAPISANO, IZBRANO, PREBRANO ...		454
MNENJA IN PREDLOGI		456
M. Toš:	Medvedi in volkovi v Gornji Radgoni	456
M. Roter:	Dušilec zvoka pri lovskem orožju – koliko časa bo še prepovedan v Sloveniji?	457
LOVSTVO		458
B. Avbar:	Da se v očeh divjadi ne bi zrcalilo nepotrebno trpljenje	458
M. Krofel, Ž. Marek:	Spremljanje tropov muflonov na krmiščih na Gorenjskem	461
G. Bolčina:	Simboli lovsko-kinoloških društev (1. del)	465
RASTLINE IZ LOVSKIH REVIRJEV		468
T. Angerer:	Travniška kozja brada	468
LOVSKI NABOJI		469
M. Rebec:	8 x 57 IS (8 x 57 JS)	469
NA KRATKO IZ TUJEGA TISKA ...		472
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		473
M. Toš:	Lisice in lisjaki	473
LOVSKA ORGANIZACIJA		478
U. Kmetec:	Dnevi lovskega strelstva letos z dobrodelno noto	478
A. Köves:	Posvet o sobivanju z bobri na Hotizi	479
M. Jakopin:	Slavnostna podelitev lovskih spričeval novim lovcem ZLD Ljubljana	480
A. Köves:	Delovno srečanje slovenskih in hrvaških obmejnih lovskih druženj	481
A. Klemenc:	Tekmovanje v streljanju z risanico 2019 v Postojnsko-Bistriški ZLD	482
A. Merzel:	Strelska liga ZLD Ljubljana	482
F. Krivec:	Bazenska strelska tekma LGB Lenart	483
M. Kralj:	Bazenska lovska razstava v Podgorju	483
Pisarna LZS:	Veliki stenski koledar LZS 2020	484
JUBILANTI		485
MLADI IN LOVSTVO		486
J. Krivec:	Učiteljice Podružnične šole Črniče	486
Učiteljice Podružnične šole Črniče:	Srečanje z lovci LD Čaven	486
LOVEC ZA MLADE JEREJICA (Perdix perdix)		487
LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE		488
LOVSKI OPRTNIK		489
F. Rotar:	Koroško polhanje se je prišlo in zaživelo	489
L. Steinbacher:	Spomin na padle partizane ohranjamo tudi lovci	490
F. Ekar:	Jubilejni znak in zahvala častnemu članu LD Jezersko Juriju Skubru	491
M. Toš:	Rudi Majer že pol stoletja zvest zeleni bratovščini	491
B. Kovač - Danč:	Prenovljena kuhinja v LD Orlica Vuhred	492
F. Rotar:	Med lovskimi krojači tudi šivilja in lovka	492
A. Klemenc:	Kuhanje lovskega golaža na 28. Fuhrmanskem prazniku v Postojni	493
M. B.:	Ali živali prinašajo srečo?	493
M. Toš:	Nadvojvoda Franc Ferdinand	494
Žan, Eva:	Jelenovi rezki z jurčki	494
V SPOMIN		495
LOVSKA KINOLOGIJA		496
J. Šumak:	Državna tekma brak-jazbečarjev in glasni gonji divjega prašiča v obori	496
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	496

SLIKA NA NASLOVNICI:

Navadni polh – *Glis glis*

Foto: Milan Vogrin

Na računalnik natipkane prispevke pošiljajte na elektronski naslov lovlec@lovska-zveza.si. Poslanih prispevkov in fotografij ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lvske zveze Slovenije.

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17. 9. 2004
in št. 81/14. 11. 2014

Srna

srnjak, lanščak:
1. 5. – 31. 10.

srna, mladici obeh spolov:

1. 9. – 31. 12.

mladica:

1. 5. – 31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8. – 31. 12.

košuta:

1. 9. – 31. 12.

teleta:

1. 9. – 31. 1.

junica, lanščak:

1. 7. – 31. 1.

Damjak

damjak:

16. 8. – 31. 12.

košuta:

1. 9. – 31. 12.

teleta:

1. 9. – 31. 1.

junica, lanščak:

1. 7. – 31. 1.

Muflon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8. – 28. 2.

ovca:

1. 8. – 31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8. – 31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8. – 31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 1. – 31. 12.

svinja:

1. 7. – 31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1. – 31. 12.

Poljski zajec

1. 10. – 15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11. – 28. 2.

Jazbec

1. 8. – 31. 12.

Lisica

1. 7. – 15. 3.

Šakal*

1. 7. – 15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8. – 31. 3.

Navadni polh

1. 10. – 30. 11.

Alpski svizec

1. 9. – 30. 10.

Pižmovka

1. 1. – 31. 12.

Nutrija

1. 1. – 31. 12.

Fazan

1. 9. – 28. 2.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9. – 15. 11.

Raca mlakarica

1. 9. – 15. 1.

Šoja

1. 8. – 28. 2.

Sraka

1. 8. – 28. 2.

Siva vrana

1. 8. – 28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

* Po monitoringu

Po stečini mandata predsednika LZS ali kaj smo naredili in kam gremo



Mag. Lado Bradač,
predsednik
Lovske zveze Slovenije

Bliža se konec mandata in iskreno lahko povem, da ob prevzemu funkcije predsednika Lovske zveze Slovenije (LZS) nisem pričakoval, da bo terjala toliko dela oziroma osebnega angažiranja. Veliko se je dogajalo in morda je ta uvodnik primeren, da se spomnimo nekaterih ključnih zgodb iztekajočega se mandata. Brez večjih zapletov je stekel nakup zemljišča za gradnjo nacionalnega lovskega centra. Čeprav smo se že ob nakupu zavedali, da je potreben čas, da občina uredi prostorske akte, pa sem le pričakoval, da bo potekalo hitreje. Posebna zgodba je bila tudi konstantno povečevanje odstrela jelenjadi, kar se že odraža na številčnosti populacije. Aktivnosti za preprečitev odstrela niso zmanjšale predvidenega odstrela, se je pa ustavilo nadaljevanje nespametnega povečevanja odstrela jelenjadi. Posledice te nespametne politike direktorja Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) pri upravljanju z divjadjo so letos vidne, ker je ob zmanjševanju jelenjadi in srnjadi ter hkratnem povečevanju tropov zveri logična posledica, da volkovi poiščejo hrano tudi na pašniku, če jim le uspe zaobiti mrežo ali če varovanja sploh ni. Seveda je ključni problem »nerazumsko« preprečevanje lova z vsemi sredstvi, pri čemer so nevladne organizacije pri uporabi pravnih bolj učinkovite kot strokovnjaki na Ministrstvu za okolje in prostor (MOP), vsaj do sprejetja interventnega zakona. Lovci pa se moramo zavedati, da je volk boljši selektor pri divjadi kot lovec in je obstoj volka nujen. Dandanes je stopnja razumevanja upravičenosti obstoja divjadi v njihovem naravnem okolju veliko večja, žal se zaradi napak pri neupravljanju zmanjšuje stopnja sobivanja z zvermi. Vmešavanje parcialnih političnih interesov povzroči, da je pojav medveda na Škofljici medijski dogodek, ki zasenči vse drugo. Zato je še kako pomembno, da znamo najti ravnovesje. Ne glede na škodo, mnenja in pozive je resnica preprosta – sorazmerje med populacijami mora obstajati. Razumem kmete, da ne redijo ovc, da bi z njimi krmili volkove. Vendar če sami trdijo, da nočejo iztrebiti zveri, potem bo treba imeti v gozdovih tudi srnjad in jelenjad pa še kaj drugega, da bo gozd živ in bodo zveri imele hrano. Sicer pa me skrbijo razmere na ZGS in, po mojem mnenju, razvrednotenje lovske stroke v tej instituciji, ki se kaže v spremenjeni sistemizaciji, premestitvah, ukinitvi samostojnega oddelka za lovstvo. Vse to kaže, da bo treba premisliti, kako naprej, in poiskati rešitve, pri čemer razmišljanje v okviru obstoječih kalupov in stereotipov ne bo pripeljalo do učinkovitih rešitev.

Letos je buril duhove načrtovani odstrel medveda in volka, ki mu je sledila odločitev upravnega sodišča o zadržanju odstrela

medveda in prepovedi odstrela volka. V prejšnjem uvodniku je dr. Hubert Potočnik uporabil parafrazo enega izmed naravovarstvenih gibanj in zapisal, da se je zgodilo »pravo za naravo«. Dodam lahko le, da je to gibanje naredilo medvedjo uslugo zverem! Zato je bilo veliko razburjenja in različnih mnenj ob sprejetju interventnega zakona. Potem so posamezniki s ponujanjem 500 evrov za vsakega odstreljenega volka, predvidevam, iskali pot proti parlamentarnim stolčkom. Skratka, letos so v času kislih kumaric pristavljali lonček vsi poklicani in nepoklicani. Sam sem skušal vseskozi umirjati razgrete glave in politične strasti ter vrniti upravljanje stroki! Predvsem pa govoriti o dejstvih na podlagi argumentov. Žal se zaradi izjav nekaterih posameznikov preneka sprasujejo, kdo sploh je stroka in ali lahko tisti, ki so zadnja leta imeli primat pri upravljanju s prostoživečimi živalmi in so posledično prispevali k obstoječemu stanju, rešijo nastalo težavo. Ponovno smo spoznali, kako občutljiva sta lov in sama uplenitev ter kako pomembno je, da imamo in spoštujemo Etični kodeks slovenskih lovcev. Vesel pa sem, da je v Sloveniji naš kodeks med medijskim poročanjem o zvereh postal še bolj znan širši javnosti. Na sestanku na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), ki je bil 5. septembra, smo privolili v ustanovitev nove oziroma prenovo obstoječe delovne skupine za spremljanje politike upravljanja z zvermi. Zagotovo moramo narediti premik pri obravnavanju medveda in volka in doseči drugačen status oziroma manj varovan in s tem učinkovitejše upravljanje zveri, saj populacija ni samo stabilna, temveč se povečuje. Pri sobivanju se morajo razmere umiriti do take mere, da bo mogoč trezen premislek, kako naprej, in bomo lahko poiskali konsenz, ki ga bodo sprejeli ljudje, ki bivajo z zvermi, in tisti, ki jih želijo v celoti zavarovati. Način upravljanja in nabor ukrepov sta znana: od preventive (zaščite s tako nepriljubljenimi mrežami idr.) do odstrela. Vprašanje pa je, kaj je končni cilj akterjev v tej zgodbi. Najbrž bosta letošnja jesen in zima razgrnili tudi ta ozadja.

Če se vrnem k opravljenemu delu v tem mandatu, lahko zapišem, da moramo tudi zaradi odprave stereotipov ter prepoznavnosti in uveljavitve vloge lovca nadaljevati z različnimi izobraževanji. Doslej smo izobraževanja financirali lovci sami, ker menimo, da lahko z divjadjo v slovenskem in evropskem prostoru upravljamo zgolj na znanstven način in z znanstvenimi metodami. Sprememba Zakona o divjadi in lovstvu sedaj omogoča, da bomo letos za izvajanje javnih nalog prejeli do 50.000 evrov. Znesek ni visok, je pa korak v pravo smer, da bi v prihodnje ustrezno ovrednotili naše delo. Osnovna naloga LZS je, da zagotavlja stalno izobraževanje vseh naših članov; več kot 20.000 nas je. Vsako leto se v povprečju udeležijo sodeluje na različnih izobraževanjih do 5.000 naših članov. Znanje in pomen ohranjanja tradicije prenašamo tudi na nove generacije lovcev – vendar generacija pripravnikov niha od 400 do 600 lovskih pripravnikov na leto.

Drugi projekt, ki je včasih deležen kritike, je ohranitev in ponovna naselitev risa v Sloveniji. Sam osebno sem ponosen,

da lovci od leta 1973 ponovno sodelujemo pri ohranitvi risa za prihodnje rodove. To je resnično dokaz, da slovenski lovci opravljamo svoje poslanstvo. Zato tudi sam aktivno sodelujem pri pomembnem mednarodnem projektu ohranitve in ponovne naselitve risa v Sloveniji, pri projektu LIFE Lynx. Druga velika sprememba pri upravljanju z zavarovanimi vrstami je upravljanje s šakalom. Sodelovali smo pri ciljnem raziskovalnem programu monitoringa (spremljanja) šakala v Sloveniji. Ena od pomembnih nalog projekta je bila tudi vzpostavitev spletne aplikacije Monitoring šakala. Ugotovitve projekta smo – v sodelovanju z domačimi in tujimi znanstveniki – predstavili na jubilejnem, 10. Slovenskem lovskem dnevu. Dejstvo je, da so populacije šakala na nekaterih območjih v Sloveniji prevelike. Upravljanje z njim bo zaradi spremembe njegovega zakonodajnega statusa prešlo z MOP na MKGP, ki je dobilo nalogo v letošnji jeseni začeti z aktivnim upravljanjem populacije šakala; tudi z odvzemom iz naravnega okolja. Z MOP je dogovorjeno, da bodo v prehodnem obdobju treh let plačevali škodo po šakalu.

V letu 2018 smo razvili spletno aplikacijo, s katero lovci na kraju samem zabeležimo povoz prostoživečih živali in poskrbimo, da so podatki natančno preneseni v naš lovski informacijski sistem Lisjak. Podatki kažejo, da se je na območjih, ki smo jih opremili z modrimi odsevniki, število povozov divjadi zmanjšalo tudi za polovico. V letu 2018 nam je po desetih letih uspelo prepričati zakonodajalca, naj sprejme potrebne spremembe Zakona o divjadi in lovstvu in odpravi nesorazmernost kazni. Lovski inšpektor je izrekel le opomin in lovcu je bila s tem kar za tri leta odvzeta pravica do lova, upravljavec lovišča pa mu tri leta ni smel podaljšati veljavnosti lovske izkaznice. Za spremembo omenjenega neživljenjskega določila zakona je glasovalo kar 73 poslancev Državnega zbora.

Državno pravobranilstvo Republike Slovenije, ki zastopa Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, še vedno vlaga tožbe za ugotovitev lastninske pravice na kmetijskih zemljiščih in gozdovih, na katerih sta bili v Zemljiški knjigi vpisani družbena lastnina in pravica uporabe v korist lovske družine. Gre za ponovno podržavljanje kmetijskih zemljišč in gozdov, ki so jih lovske družine pridobile na odplačen način. Sedaj je v obravnavi sprememba 14. člena Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, poskusili pa bomo tudi s ponovno presojo na ustavnem sodišču. Nepošteno je, da se društvu vzame zemljišče, ki so ga člani kupili za delovanje društva. Presenečen sem, da na MKGP, še posebno pa na Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov, ni razumevanja za rešitev očitne krivice! Brezplačen najem zemljišča, ki ga je društvo že kupilo, kar je sedaj predstavljeno kot rešitev pri spremembah zakona, je slaba rešitev.

Z drugimi nevladnimi organizacijami smo sodelovali pri pripravi in podpisu kodeksa glede obnašanja v naravi, ki smo ga poimenovali Obisk v naravi. Vendar brez povečanja kazni za brezvestne voznike vozil v naravnem okolju na varovanih območjih ni videti rešitve, povečati pa bo treba tudi nadzor. Vsekakor smo glede tega pripravljeni pomagati državi z lovskimi čuvaji. Odločitev, kako jih vključiti in kakšna pooblastila bodo imeli, pa je na strani države. Še posebno pri pripravi evropske orožne direktive, sedaj pa pri implementaciji evropske orožne direktive v Zakon o orožju. Že direktiva navaja, da se ne sme poslabšati pogojev obstoječih zakonitih lastnikov orožja. S pomočjo Združenja zvez za lov in varstvo divjadi v Evropski uniji (Federation of Associations for Hunting and Conservation of the European Union – FACE) in naših evropsolancev smo na koncu dobili sprejemljivo orožno direktivo. Sedaj je treba

le paziti, da bodo tudi domače rešitve ustrezne. Delo poteka že več let in upam, da bo predlog novega zakona o orožju to jesen prišel v parlament.

Prostora, namenjenega uvodniku, bo kmalu zmanjkalo in o delu LZS ste lahko veliko več razbrali iz obsežnih vsakoletnih poročil. Delovali smo na mednarodnem področju v okviru organizacij FACE in CIC (Mednarodni svet za lovstvo in ohranjanje divjadi (International Council for Game and Wildlife Conservations) ter drugih združenj in organizacij. Pomembno smo prispevali pri prenosu znanja in izkušenj z afriško prašičjo kugo v Slovenijo in še bi lahko našteval. Razpisal bi se lahko o delu komisij, vendar bom posebej omenil le uspešno spremembo koncepta pri srečanju lovske pevskih zborov in rogistov, ki smo jo prvič izpeljali lani na srečanju v Kočevju, letos pa v Dravogradu. Dosežki članov strelske reprezentance in zmaga Slovenije na Evropskem prvenstvu v lovski kombinaciji govorijo sami zase. Vendar ni pomemben le evropski rezultat, pač pa tudi pogovor starešine s kmeti na okrogli mizi (Davča, Bloke ...), pa sodelovanje lovcev in lokalne skupnosti na proslavi ob 110-letnici krovne lovske organizacije ali pa na sejmu v Gornji Radgoni je prispevek za delovanje LZS kot celote. Kot sem napisal na začetku mandata – v aktivnosti je pomembno vključiti čim več dobro mislečih lovcev, ki želijo prispevati s svojim delom k delovanju in ugledu lovcev v Sloveniji. Vsi pa se moramo zavedati, da smo pod budnim očesom kritične javnosti. Ključno se mi zdi, da dandanes večina lovcev želi in tudi prispeva s svojim delom k večji prepoznavnosti in ugledu lovcev. Zato menim, da smo kljub viharim časom naredili korak naprej oziroma smo na pravi poti.

»Ključno se mi zdi, da danes večina lovcev želi in tudi prispeva s svojim delom k večji prepoznavnosti in ugledu lovcev. Zato menim, da smo kljub viharim časom naredili korak naprej oziroma smo na pravi poti.«



Foto: Lojzi Avenik



Foto: Michael Migos

LOVCI RADI POKAŽEJO TUDI DREVEŠA

ŠTAJERC, 8. 8. 2019 (Marjan Toš) – Člani zelene bratovščine iz Zavrča v Halozah skrbno varujejo naravno okolje in že vrsto let glasno opozarjajo na preobčutljive posege v prostor. In to ne samo zaradi divjadi, s katero sicer odgovorno upravljajo, pač pa predvsem zaradi ohranjanja vsega naravnega bogastva tistega dela Haloz nasploh. V lovišču imajo največ smjadi, v manjšem delu lovišča jim delajo sive lase divji prašiči, ki včasih naredijo precej škode na kmetijskih kulturah. Tudi pri njih se pojavlja šakal, imajo lisice in kune, sive vrane, ujede in druge prostoživeče živali. Vse bolj si belijo lase zaradi občutnega zmanjševanja števila male divjadi, predvsem zajcev in fazanov, ki jih imajo le še za okras. Zato poskušajo obstoječe naravne razmere ohraniti tudi za prihodnje rodove, čeprav spremembam ne bodo ušli. Sploh zaradi naglega zaraščanja haloških gričev, na katerih je še do nedavnega rasla vinska trta. Završki lovci imajo tudi nekaj naravnih znamenitosti, med katerimi z veseljem in ponosno pokažejo primer nenavadne igre narave. Nedaleč od lovskega doma v Hrastovcu blizu občinskega središča Zavrč je namreč naravna redkost, ki jo poznajo vsi domačini: dve visoki

vitki bukvi združuje skupna veja, rasteta družno, dokaj enakomerno in sta deležni pogostega obiska radovednežev. Narava se zna tudi poigrati, je povedal gozdarski in lovski strokovnjak mag. Emilijan Trafela, ki omenjeni primer pozna.

GLAVNE OVIRE SO ODPRAVLJENE, ZDAJ MORAMO DATI LOVCEM ČAS, DA SE IZVEDE Odstrel

DELO, 13. 8. 2019 (Sandra Hanžič) in STA – Na delovnem sestanku na Ministrstvu za okolje in prostor so se sešli ministri za okolje in prostor Simon Zajc, državni sekretar na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Jože Podgoršek ter predstavniki Zavoda za gozdove Slovenije, Sindikata kmetov Slovenije, Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave, Agencije Republike Slovenije za okolje, Lovske zveze Slovenije in Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Dogovorili so se o dveh rešitvah: kako optimizirati izvajanje interventnega zakona in kako izboljšati izvajanje odstrela na območjih, kjer doslej volka ni bilo in zato ni zajet v interventnem zakonu. Lovci so namreč doslej opozarjali na dve večji oviri: območje odvzema je preveč ozko določeno, zaradi česar med njimi vlada velik strah pred kaznimi.

Odločili so se, da bosta zavoda za okolje in za varstvo narave upoštevala to, kar zakon dopušča – ne bosta več omejena samo na travnike, ampak na celotno območje, kjer se giblje trop volkov. Na območjih, kjer volkov prej ni bilo, bodo spremenili sistem izdajanja odločb. Ukinili so obveznost agencije za okolje, da izda odločbo na podlagi zavoda za okolje. Zda bo agencija vsakič, ko bo prejela prijavo škode, sama začela postopek za izredni odstrel in ji ne bo treba čakati na pobudo nekoga drugega; doslej je bil to največkrat Zavod za gozdove. Še vedno pa bosta morala zavoda za gozdove in varstvo narave dati mnenje, ali je odstrel upravičen. **DELO** je 28. 8. tudi poročalo, da so lovci na podlagi interventnega zakona doslej uplenili več kot 80 medvedov in enega volka.

V PODKRAJU NA AJDOVSKEM MEDVEDKA NAPADLA LOVCA

PRIMORSKE NOVICE (www.primorske.si), 14. 8. 2019 – Novogoriške policiste so o napadu medvedke na lovca obvestili iz zdravstvene ustanove, kamor se je po napadu lovec odpravil po pomoč. Policisti so z zbiranjem obvestil ugotovili, da se je 67-letni lovec nahajal na gozdni cesti Podkraj–Bukovje.

Po nekajminutni hoji se je usedel pod drevo in približno deset metrov stran zagledal medvedko, težko približno 150 kilogramov. Takoj zatem je v bližini zagledal še mladiča. V tistem trenutku je medvedka pritekla do lovca, ga ugriznila v desno nogo in popraskala po glavi in telesu. Lovec je nato s kričanjem medvedko z mladičem pregnal in se napotil na urgenco po prvo pomoč, so sporočili iz novogoriške policijske uprave. Po nudi prvi zdravniški pomoči so lovca odpustili v domačo oskrbo. O napadu so obvestili intervencijsko skupino Zavoda za gozdove in pristojno lovsko družino, da bi poskrbeli za ustrezne ukrepe.

LOVCI: Odstrela VOLKOV NI MOGOČE IZVESTI ČEZ NOČ

Www.24ur.com, 9. 8. 2019 – Lovska zveza Slovenije (LZS) zavrača očitke, da lovci ne izvajajo odstrela volka. Ob sedanjih strogih pogojih iz interventnega zakona, ki lov dovoljujejo le nekaj lovskim družinam, je nemogoče pričakovati, da bo odstrel izveden čez noč, so poudarili. Agencija Republike Slovenije za okolje je izdala tri dovoljenja za odstrel volkov, lovci pa so uspeli odstreliti le enega. Kot so v sporočilu za javnost poudarili pri LZS, je lov na volka zelo zahteven. Zver se lahko premakne na območja

tistih lovskih družin, ki nimajo dovoljenja za lov in ga v tem času ne morejo loviti, so dodali. Vsem rejcem drobnice priporočajo, da se povežejo s starešinami in gospodarji lovskih družin ter jih redno obveščajo o premikih volkov ter z informacijami pripomorejo k uspešnemu odstrelu v okviru interventnega zakona.

»ŽUPANI BOMO NAREDILI VSE, DA BODO OTROCI VARNI«

STA in www.24ur.com, 18. 8. 2019 (A. K.) – Združenje civilnih iniciativ Slovenije za zmanjšanje zveri na populacijo leta 1991 je v vasi Davča v Občini Železniki pripravilo okroglo mizo, ki so se je udeležili tako rekoč vsi akterji, povezani s to problematiko. Največ očitkov so uperili proti Zavodu za gozdove Slovenije, ki je pooblaščen za upravljanje z divjimi zvermi. Predsednik Lovske zveze Slovenije Lado Bradač je prepričan, da se problematika podaja iz roke v roko kot vroč kostanj. Po njegovem mnenju bi morala država v določenih primerih odločneje poseči, populacijo zveri razpoloviti, na območju od Kobarida, preko Davče in Cerknega do Gorenje vasi bi morali poseči po še bolj drastičnih ukrepih. »Naredili smo

vse, kar je v danem trenutku možno, da situacijo rešimo,« je dejala kmetijska ministrica Aleksandra Pivec. »Nekatere stvari se vlečejo ne le tri mesece, ampak leta dolgo. Zagotavljam, da smo v tem trenutku v tako dobrem dialogu, da bomo te stvari spremenili. Ne gre jih pripisovati vladi niti temu ministru. Mi je pa zelo žal, da smo v javnosti sprožili tovrstne diskusije in da kmetijstvo dobiva še bolj zaničujoč pogled, kot ga je imelo že sedaj,« je še dodala Pivčeva. »Zdi se mi primerno, da preden o čem odločamo, povprašamo za mnenje ljudi, ki tam živijo. Na ta način se bomo izognili strahu med ljudmi in logičnemu protestu. Po drugi strani pa bomo dosegli to, da bo toleranca do zveri takšna, kot si je želimo,« pa je po srečanju poudaril okoljski minister Simon Zajc.

ŠAKAL JE NAŠEL PROSTOR TUDI NA ŠTAJERSKEM

VEČER, 20. 8. 2019 (Andreja Kutin Lednik) – Šakal, ki naseljuje že domala vso Evropo, ima že vsaj od 90. let naprej stalne populacije tudi v Sloveniji. Razširil se je tudi na Štajersko in o njem poročajo praktično vse tamkajšnje lovske družine. Stanje populacije je ugodno, zato naj bi nova uredba o zavarovanih prostoživečih vrstah omogočala upravljanje po-

pulacije šakala – še vedno bi sodil med zavarovane vrste, a ne tudi med ogrožene. »Velikih težav v tem okolju šakal še ne povzroča. Prijavljenih je bilo nekaj škod pri domačih, a šakal je bil potrjen le v dveh primerih. V glavnem se prehranjuje z manjšimi živalmi, njegova poslastica so denimo mačke, zajci, mladiči srne ...,« je dejal Marjan Gselman, predsednik Lovske zveze Maribor. Lovci se zavedajo ugotovitev stroke, da je populacijo šakala težko upravljati s streljanjem, pa tudi, da je lov nanj precej zahteven, kar ga postavlja ob bok volku. Vsekakor števila teh živali ni mogoče uravnavati zgolj s streljanjem. »Sprejeti bo treba tudi druge ukrepe. Zanj so magnet denimo klavniški odpadki, ki jih marsikje mečejo kar v gozd. Treba bo narediti red tudi pri sebi,« je dejal lovec Gselman. Predlog sprememb uredbe, ki bo tudi na predlog Lovske zveze Slovenije spremenila varstveni status šakala, je sicer še v medresorskem usklajevanju, a če bo sprejet, bo najprej treba pripraviti letni načrt upravljanja populacije šakala.

ŠAKAL SE VSE BOLJ PRIBLIŽUJE TUDI LJUDEM

Www.24ur.com, 20. 8. 2019 (Špela Bezjak) – Zadnja leta poleg volka in medveda vse

več težav povzroča še ena zver – šakal. Po petih letih prizadevanj Lovske zveze Slovenije je zdaj po novem le še zavarovana in ne več ogrožena vrsta. Populacija šakala se je namreč tako povečala, da so na kmetijah morili že 180-krat samo letos, lovci ponekod po državi pa se bojijo, da bodo povsem iztrebili malo divjad, s katero se prehranjujejo. Šakal se vse bolj približuje tudi človeku. »To je predvsem v zadnjih petih, šestih letih mogoče. Pred tem obdobjem se šakal na našem območju ni pojavljal v takšnem številu kot v zadnjem času,« je dejal Andrej Lukanovič iz Lovske družine Brezovica. Na Barju povzroča največ težav prav v gozdu, kjer je že dodobra zdesetkal malo divjad. »Prehranjuje se z zajci, prehranjuje se s fazani, tekne mu tudi srnin mladič,« je dodal Lukanovič. Kaj pa šakal, pušča za seboj sledove? »Šakal načeloma po svojih izkušnjah ne. Je previden, tako kot je previdna lisica, giblje se več ali manj po svojih stečinah.« Zato bo po prvih ocenah Lovske zveze trajalo vsaj tri leta, preden bo populacija ponovno uravnotežena. Ali povedano drugače: da se saga z volkovi, medvedi in šakali ne bi več ponovila, lovci državo pozivajo, da upravljanje z zvermi ponovno prepusti tistim, ki o zvreh nekaj vedo.

Pripravil:
dr. Marjan Toš



Foto: Andrej Tomažin

Medvedi in volkovi v Gornji Radgoni

Odprtje letošnjega že 57. Mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma AGRA 2019, ki je bilo konec avgusta, naj bi bilo v znamenju ostrega protesta predstavnikov SLS in kmetov zaradi pokolov drobnice in druge živine, ki jih povzročajo volkovi. In medvedi tudi, le da je zdaj dežurni krivec za vse nesrečni volk. A ko sem prišel na prizorišče, o tem ni bilo nobenih sledi, ne duha ne sluha, pa tudi ne medvedov in še manj volkov. So pa bili na notranji strani ograje, tik za vhodom na sejmišče, prislonjeni transparenti, ki se jih spomnimo s shoda v Velikih Laščah. Žalostno so samevali, tu in tam se je kateri od obiskovalcev ozrl po njih, zamahnil z roko in šel naprej. Očitno nezanimivo.

Imel sem »privilegij«, da sem prišel na prizorišče sejma s skupino kmetov, ki so sicer upravičeno robantili čez zverjad, ki da je je odločno preveč, v isti sapi pa menili, da se te težave rešuje strpno, z dialogom, ne pa s kričanjem in mahanjem s transparenti. To ni strankarska stvar, pač pa stvar države in pristojnih ministrstev in drugih ustanov ter organizacij, vključno z Lovsko zvezo Slovenije, so modrovali. Pomislite, tudi Lovsko zvezo so omenili. In še vmesni komentar enega od zgornjih kmetov, ki je dejal približno takole: »Veste, dragi sotrpini, ni bilo treba jage tako spreminiti in jagrom vsega vzeti ter dati Zavodu za gozdove. Jagri so dobro poznali stanje divjadi, znali so se pogovarjati, znali so načrtovati in tudi izvesti odstrel. Pa jim je nova oblast vse vzela, ker so bili pač ostanek komunizma, čeprav niso bili vsi komunisti. Teh

je bilo malo in ob spremembi režima leta 1990 tudi niso več imeli glavne besede. Zaradi enega ali dveh dreves ni treba podreti vsega gozda, mejduš. Škoda, pustili bi to, kar je bilo dobro in jaga sploh ni bila tako slaba.« Poslušal sem in si mislil svoje, pospešil korak in jih zapustil. Če bi imel čas, bi se vključil v debato, morda bi izvedel še kaj koristnega. A preprosto ni šlo, moral sem na odprtje sejma.

povedati, da je populacija medvedov in volkov previsoka, številka je previsoka in s tako številko se tudi slovenskemu kmetijstvu ne piše dobro. Ne bom se spuščal v zgodovino, zakaj je tako, ampak danes je, kar je. In moramo najprej spraviti populacijo zveri na sprejemljivo število, potem se bomo pogovarjali tudi o sobivanju, vendar to na tistih območjih, kjer je to mogoče. Namreč, to ni mogoče povsod.

katerim smo vzpostavili zelo dober dialog, in s kmeti nameravamo sodelovati tudi v prihodnje. Brez politike, ampak s stroko.«

Če bo temu tako, potem si lahko oddahnemo. Ker smo del stroke tudi slovenski lovci in zdaj imamo edinstveno priložnost, da to dokažemo, ne pa stisnemo rep med noge. Čeprav je o naši strokovnosti kar veliko dvomov (večkrat povsem upravičenih), pa le



Premier Marjan Šarec je na sejmju Agra poudaril pomen stroke pri upravljanju z velikimi zvermi.

Sedel sem med znanimi obrazi, ki so čakali, kaj bo povedal predsednik vlade. »Ti si jager, a misliš, da bo streljal medvede in volkove?« so me dražili. »Počakajmo, bomo videli in slišali,« sem bil kratek. In smo res. Predsednik slovenske vlade Marjan Šarec je dejal: »Volkovi, medvedi in podobni problemi so nas pestili zadnje tedne in zadnje dni. Jasno in glasno je treba

In govoriti, da bo kar cela Slovenija habitat, je nemogoče in nerealno. Z ministrico (op. a.: Aleksandro Pivec) se zelo dobro zavedava vse problematike in v zadnjem letu sva tudi opravila mnoge napore za to, da bi se zadeve spremenile. Več kot to, razen če greva z ministrico v gozd in še midva streljava, ta hip ni mogoče. Naš sogovornik je Sindikat kmetov Slovenije, s

imamo kar precej (morda celo več, kot nam priznavajo) uporabnega strokovnega znanja, da lahko predlagamo dolgoročne in razumne rešitve in tako pomagamo umirjati pregrete glave in prenapete strasti. Če bo k prenapetosti olje na žerjavico res vse bolj prilivala še politika, potem naj se nas in zveri usmili sam – Bog. Pa verjeli vanj ali ne!

Dr. Marjan Toš

Avtorje besedil, namenjenih za objavo v rubriki *Mnenja in predlogi*, obveščamo, da uredništvo sprejema besedila z največ 4000 znaki brez presledkov.

Uredništvo

Dušilec zvoka pri lovskem orožju – koliko časa bo še prepovedan v Sloveniji?

To vprašanje se mi poraja že vrsto let, saj se s problematiko hrupa ukvarjam že praktično vso svojo službeno kariero. Zato ugotavljam, da uporaba lovskega orožja na streliščih in v loviščih s stališča varovanja okolja in ljudi pred hrupom v Sloveniji ni ustrezno urejena. Od letos je na primer uzakonjena uporaba dušilcev v Avstriji, Nemci imajo dovoljene v nekaterih deželah že dalj časa, kot vedno so v evropskem prostoru najbolj napredni v skandinavskih in otoških deželah ter seveda v Severni Ameriki, kjer praktično ni mogoče videti več lovskega orožja brez dušilca. Ne poznam sicer uradnega razloga, zakaj so v Sloveniji dušilci prepovedani, po moji oceni zagotovo ne na strokovni osnovi – imajo le pravno, ki pa je, kot marsikaj v naši zakonodaji, vprašljiva.

Lovim v dveh lovskih družinah, ki sta po svoji legi in vrsti divjadi popolnoma različni, zato opažam bistveno razliko med okoljem in ljudmi, kako sprejemajo lov. Prva je primestno nižinsko lovišče s precej gosto razpršeno poselitvijo, druga je visokogorsko lovišče z dokaj velikimi družinskimi kmetijami in redkimi bivalnimi objekti. V prvi je zaradi aktivnosti prebivalstva v večini lovišča zelo oteženo loviti v večernem času, zato lovim pretežno v jutranjem, vsak strel iz puške pa je v takem času za takšno okolje velika motnja. Posledično se nemalokrat znajdem v konfliktni situaciji s prebivalci. V visokogorju nimam takih težav.

Zato in še zaradi drugih razlogov, ki jih bom navedel v nadaljevanju, je treba v Sloveniji nujno začeti postopek za spremembo zakonodaje in dovoliti uporabo dušilcev za lovsko orožje. Seveda se tega ne bosta lotili vojska in policija, ki prav

tako uporabljata strelno orožje in kjer pok orožja pomeni tudi psihološki učinek na napadenega. Za lovsko orožje je pomembno ravno obratno: da ima pok ob strelu čim manjši učinek na strelca (lovca) zaradi poškodb sluha, na okolje, kjer je vsak impulziven hrup (pok) moteč dejavnik, in seveda nenazadnje na divjad, ki jo lovimo. Za prva dva vzroka ne bom navajal obrazložitve, saj vsak lovec verjetno razume posledice poka, ki na ustju cevi dosega zvočno moč krepko več kot 100 dB. Naj navedem še, da dušilci popolnoma ne preprečijo širjenja zvoka v okolje, ampak ga samo omejujejo oziroma zmanjšajo zvočno moč poka na ustju cevi v odvisnosti od oblike dušilca večinoma od 20 do 40 dB, tako da se pok puške še vedno zazna, vendar je veliko manj moteč za okolje in neškodljiv za strelca. Iz lastnih opažanj ugotavljam, da stalno obremenjeno okolje s hrupom (tudi čezmerno, na primer ob avtocestah) ne vpliva pomembno na divjad,

zagotovo pa vpliva impulziven hrup, o katerem govorimo v primeru poka puške.

Naslednji razlog je popolnoma praktične narave. Pri lovu vedno upoštevam načelo, da v primeru matere z dvema mladičema odstrelim samo enega mladiča, v primeru matere z enim mladičem pa, če je le mogoče, oba (tako mladiča kot odraslo žival). Zakaj tako, lahko pojasnim z dolgoletnim opažanjem, da lovci na začetku lovne dobe na netrofejno divjad večinoma lovijo mladiče. Šele ko je lovskoupravljalški načrt mladičev že izpolnjen, pa se lotijo še odraslih živali. Tako ostane večina mater brez mladičev in mladiči brez svojih mater, kar ni gojitveno, še manj pa etično. In ker lovska etika velewa uplenitev najprej mladiča, po navadi z običajno risanico ni več časa za zanesljiv strel na odraslo žival, saj le-ta po strelu (zaradi poka) največkrat odskoči ali pobegne v kritje. Z uporabo dušilcev bi se možnost upleniti oba bistveno povečala, saj je

stres zaradi poka pri divjadi bistveno manjši.

Zato apeliram na vodstvo **Lovske zveze Slovenije**, naj pristojnim organom v Sloveniji čim prej poda pobudo za spremembo *Zakona o orožju* za legalno uporabo dušilcev zvoka pri lovskem orožju, pri čemer je treba upoštevati, da bi za prehod od popolne prepovedi uporabe do obvezne uvedbe dušilcev uvedli tudi daljše časovno prehodno obdobje, v katerem bi lahko lovci bodisi prilagodili ali zamenjali svoje orožje. Tako lahko lovci pri svoji dejavnosti poleg strokovnih razlogov dosežemo tudi pravnega za legalno uporabo majhnega delčka lovske opreme, ki pomembno vpliva na naše zdravje, zmanjša negativne učinke vpliva hrupa na okolje, ljudi in divjad ter bistveno olajša opravljanje našega poslanstva z manj konfliktnimi situacijami med nami in ljudmi, ki na lov gledajo skozi drugačno prizmo očesa kot mi sami.

Matjaž Roter



Foto: Arhiv Lovca

Dušilec zvoka



Foto: Michael Migos

DA SE V OČEH DIVJADI NE BI ZRCALILO NEPOTREBNO TRPLJENJE

Človekov odnos do živali se je skozi stoletja postopoma spreminjal, često je bil poleg družbenih pojavov odvisen od čutnosti posameznikov in družbe. V različnih zgodovinskih obdobjih je nihal med čaščenjem na eni strani in krutim izkoriščanjem na drugi. V zadnjih desetletjih se je pojavila bistveno višja stopnja ozaveščenosti za ustreznejše varstvo in zaščito živali, tudi na področju lovstva, ki je okrepilo svoj odnos do divjadi. *Pero pisatelja Ivana Cankarja je zapisalo:*

»Daleč sega senca bolečine in ugleda jo človek, ko še komaj sluti bolečino samo.« Pisatelj in filozof Elmar Simma pa je v knjigi *V meglo* – besede upanja napisal, da je vsako življenje dar, ki bo za vedno živel v naših srcih. Ob tem me preveva misel, da je svet dober in slab, temen in svetel, vmes pa je na pohodu vrsta različnih odtenkov pohlepa. Oblik mučenja živali, tudi divjadi in zveri, je mnogo. Pri odstrelu je bistveno, da divjad pade v ognju; da se ne muči in ne trpi nepotrebnega strahu in bolečine. Zato mora biti vsak strel sprožen odgovorno. Nedopustno je, da lovci ranjeno divjad zasledujemo stihijsko in ji povzročamo nepotrebne bolečine in strah. Trpljenje drugih vidimo, občutimo pa samo lastnega. Lovke in lovci, nikoli ne smemo pozabiti, da so divjad živa bitja, ki imajo svojo dušo in srce. Prisezimo na **svetost življenja**, ki krasi plemenite duše. Preden ukrivimo prst na sprožilcu, pomislimo tudi na bolečino osebk, ki mu sledi strel.

4. oktober, svetovni dan boja proti mučenju živali

Vsako leto je 4. oktober posvečen svetovnemu dnevu boja proti mučenju živali. Posvečen je spominu na **sv. Frančiška Asiškega**, zaščitnika živali, ki je zagovarjal odgovoren in ljubeč odnos človeka do okolja in živali. Rodil se je leta 1181 ali 1182 v mestu Assisi v sončni Umbriji, ki leži v srednji Italiji. Po doživetju razodetja, ki se mu je zgodilo na god **sv. Matije**, je 24. februarja 1208 oblekel sivo rjavo tuniko s kapuco in se opasal z vrvjo. Zatekel se je k molitvi in

Pravna ureditev živali v pravnem pogledu opredeljuje kot stvari, ker po splošnem prepričanju ne morejo biti ali postati nosilci pravic in dolžnosti. Tak odnos do živali bistveno pripomore k zlorabam in povečani možnosti nehumanega ali surovega ravnanja z njimi, saj se predpisi nemalokrat razlagajo zgolj in samo v prid povzročiteljem nasilja nad živalmi.

zaprisekel je pomoč ubogim. 16. aprila 1209 je ustanovil red manjših bratov (Ordo Fratrum Minorum – OFM). Vodilo njegovega frančiškanskega reda je 29. novembra 1223 s papeško bulo potrdil **papež Honorij III.** Svetovni dan boja proti mučenju živali so leta 1931 začeli ekologi na svojem shodu v Firencah z namenom, da bi opozorili na izrazito zaskrbljujoč položaj ogroženih živalskih vrst. Ker sv. Frančišek Asiški goduje 4. oktobra, so znanstveniki ta datum izbrali za obeležitev dneva boja proti mučenju živali. Svetovni praznik vsako leto poteka pod okriljem **Svetovnega združenja za zaščito živali.**



Foto: Pixabay

Lovskih psov brez vode in prezračevanja nikoli ne puščajmo zaklenjenih v vozilih!

Pravo živali obravnava kot stvari

Sprašujem se, kako v navzkrižju interesov izluščiti pravi odgovor na ključno vprašanje o sobivanju ljudi in živali, ki jim človek, ki bolj ali manj zavestno pozablja na načelo sonaravnosti, namenja pozornost zgolj skozi svojo ekonomsko računico. Ostajamo brez jasnega znanja, kako neškodljivo je za naravo uskladiti sobivanje v prostoru nešteti interesov. Prebivalcem planeta Zemlja je bilo skozi stoletja omogočeno ustvarjalno potovanje skozi čas, človek je z zaslužnjem žive in nežive narave prevladal s svojimi domisljicami. Pravna ureditev živali v pravnem pogledu opredeljuje kot stvari, ker po splošnem prepričanju ne morejo biti ali postati nosilci pravic in dolžnosti. Tak odnos do živali bistveno pripomore k zlorabam in povečani možnosti nehumanega ali surovega ravnanja z njimi, saj se predpisi nemalokrat razlagajo zgolj in samo v prid povzročiteljem nasilja nad živalmi.

V mnogih državah je področje zaščite

živali urejeno s posebnimi zakoni, ki z izjemo v posameznih zveznih predpisih v ZDA ne vsebujejo posebnih definicij pojma *mučenje*. Določbe zakonov prepo-vedujejo ravnanja, ki povzročajo trpljenje živali. Kruta ravnanja praviloma niso vezana na določilo, ali je storilec svoje dejanje zagrešil (ali ga opustil) namerno oziroma iz malomarnosti. Merilo je sama teža dejanja. *Zakon o zaščiti živali (ZZZiv)* v svojem 4. členu izrecno navaja, da je mučenje vsako ravnanje ali opustitev ravnanja, storjeno naklepno, ki živali povzroči hujšo poškodbo ali dalj časa trajajoče ali ponavljajoče trpljenje, ali škodi njenemu zdravju, pa tudi nepotrebna ali neprimerna

usmrtilitev živali. Med prvimi evropskimi dogovori o zaščiti in skrbi za živali so bile sprejete konvencije Sveta Evrope, ki udeležajo človekovo moralno odgovornost. V situacijah, ko človek zaradi lastnih potreb uporablja živali, mora v razumnih mejah zagotoviti pogoje, ki preprečujejo nepotrebno ogrožanje njihove dobrobiti in zdravja. Pojem *dobrobit živali* je bil prvič omenjen v *Amsterdamski pogodbi* (1997). Zakonsko zavezujoči protokol je glede dobrobiti živali ohranila tudi *Lizbonska pogodba*, ki je v celoti upoštevala zahteve po dobrem počutju živali kot čutečih bitij.

Pri nas je zakon s področja zaščite živali *Zakon o zaščiti živali*¹ (ZZZiv-UPB2), ki

¹ Uradni list RS, št. 38/13 in 21/18.

Mučenje živali je surovo ravnanje človeka z živalmi, ki zasleduje njihovo ubijanje brez razloga, njihovo poškodovanje, povzročanje bolečin in strahu, izstradanje ali kateri drug način, ki pri živalih, po navadi zaradi izživljanja, povzroči poseg v duševno ali telesno celovitost živali.

Trpinčenje je sopomenka besede mučenje, ki vsebuje oblike načrtnega ali grdega in nepremišljenega surovega ravnanja z živalmi. Trpinčenje je tesno povezano z maltretiranjem, ki je oblika grdega ravnanja, ki v lovstvu presega običajne ukrepe za upravljanje z divjadjo.

je bil sprejet leta 1999, temelji pa na 72. členu *Ustave Republike Slovenije* in velja za živali, ki imajo razvit živčni sistem, tako da čutijo boleče zunanje vplive, dosledno pa se izvaja pri vretenčarjih. Pri drugih živalih se uporablja glede na stopnjo njihove občutljivosti v skladu z ustaljenimi izkušnjami in znanstvenimi spoznanji. Slovensko lovstvo s svojim splošno sprejetim etičnim odnosom do prostoživečih živali, divjadi in narave po cankarjevsko ponosno stopa nekaj svetlobnih let pred družbo, ki brez izdelanih strokovnih podlag z interventnim zakonom posega v posamezne populacije zveri. Njeni pogledi v odnosu do divjadi, zlasti zveri, sodijo v srednji vek, ker jim očitno ni mar, kako naj bi bilo razumno in humano usklajeno sobivanje ljudi in zveri. Zakon prinaša temelje za nezaslišana pripravljajna dejanja, ki so in bodo tudi v prihodnje zaradi izostanka etičnih meril podlaga za nehumano ravnanje z zvermi. Mnogi med zagovorniki 'zakonskih pobojev' živali se štejejo za rojene pravičnike, pozabljajo pa na *svetost življenja*, ki je tesno povezana s humanim pristopom do ohranitve vseh vrst živali (divjadi in zveri) na eni strani in na drugi s prepovedjo mučenja ali drugimi okrutnimi metodami posegov v živa bitja našega ekosistema. Vsaka prisila namreč dopušča ali pa pohlepno sili določen krog ljudi v neprimerna ravnanja in izključuje etične pristope.

Mučenje in trpinčenje živali

O mučenju živali ne bi rad mlatil prazne slame. O tej neželeni pojavni obliki bi se morala izobraziti vsaka lovka in vsak lovec, vse z namenom, da pri lovskih dejavnostih s humanim pristopom ponosno širimo glas slovenskega lovstva, ki ne prisega na brezsrčno plenjenje divjadi s strelnim orožjem, temveč je odločno naravnano na sonaravno gospodarjenje z divjadjo. Mučenje živali je po svoji definiciji vsako naklepno ravnanje ali opustitev dolžnega ravnanja, ki živalim povzroča poškodbe, dalj časa trajajoče ali ponavljajoče trpljenje in strah. Mučenje živali je surovo ravnanje človeka z živalmi, ki zasleduje njihovo ubijanje brez razloga, njihovo poškodovanje, povzročanje bolečin in strahu, izstradanje ali kateri drug način, ki pri živalih, po navadi zaradi izživljanja, povzroči poseg v duševno



Foto: Gregor Bolčina

V Sloveniji je divjad dovoljeno loviti samo po načelih lovske pravičnosti, z vrsti divjadi primernim lovskim orožjem in izstrelkom ter na načine, ki ne smejo ogroziti življenja ali zdravja ljudi.

ali telesno celovitost živali. Trpinčenje je sinonim za mučenje, ki obsega oblike načrtnega ali grdega in nepremišljenega surovega ravnanja z živalmi. Trpinčenje je tesno povezano z maltretiranjem, ki je oblika grdega ravnanja, ki v lovstvu presega običajne ukrepe za upravljanje z divjadjo.

Ljudje se svojih ravnanj, ki živalim, domačim ali divjim, pa tudi zverem, povzročajo trpljenje, strah in bolečino, vedno niti ne zavedajo. Škodljive posledice v obliki **mučenja** nastajajo pri obstreljeni divjadi, ki jo moramo poiskati s psom krvosledcem, ali pa pri lovskih psih, ki jih brez vode in prezračevanja puščamo zaklenjene v vozilih. V letošnjem lovskem letu sem krepko razočaran zasledil tudi nove pojavnostne oblike, ki imajo za skupni imenovalac različne oblike mučenja divjadi. S prvim majem je pri srnjadi dovoljen lov na mladico, pri čemer vem, da so pod streli padle srne 2+, ki so nosile mladičke. Komu mar, saj bo lovca oglobil lovski inšpektor, sem dobil odgovor v opravičilo zločina. Ne predstavljam si, kaj je bilo lovcu, ki je v lovopustu uplenil vodečo košuto. Vodila je tele, ki je poginilo.

Lovimo etično!

Kaj pa lovci kljub napakam lahko storimo, da bi se izognili nespoštljivemu ravnanju z divjadjo ali celo njenemu mučenju? V prvi vrsti moramo ravnati v skladu z *Etičnim kodeksom slovenskih lovcev* in se med seboj vzpodbujati pri humanem ravnanju z divjadjo. Uplenitev osebkov divjadi (ali zveri) je upravičena le pod pogojem, da divjad ali zver pade v ognju. Da se ne muči in trpi nepotrebnega strahu in bolečine. Zato mora biti vsak strel sprožen odgovorno. Če obstreljena ali ranjena divjad trpi stres, bolečino ali strah, že govorimo o mučenju živali.

V Sloveniji je divjad dovoljeno loviti



Foto: Janez Šumak

Obstreljeno divjad je treba najti, pri čemer so v veliko pomoč psi krvosledci.

samo po načelih lovske pravičnosti, z vrsti divjadi primernim lovskim orožjem in izstrelkom ter na načine, ki ne smejo ogroziti življenja ali zdravja ljudi. Vse drugo zaudarja po strpinčenju, kar pomeni s trpinčenjem izčrpati, oslabiti ali s težkimi obremenitvami izmučiti osebek živali, da postane iztrpinčen². Z lovskega vidika je mučenje divjadi vsakršno grdo ravnanje, ki lahko divjadi povzroči nepotrebno trpljenje. Grdo ravnanje je oblika mučenja divjadi, ki vzbuja neprijeten, neugoden občutek, strah in bolečine. Zato ima 4. oktober, dan boja proti mučenju živali,

² Slovar slovenskega knjižnega jezika (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC, SAZU) glagolnik strpinčiti pojasni z razlago: s trpinčenjem izčrpati, oslabiti.

4. oktober, dan boja proti mučenju živali, ima ključno nalogo, da izpraša našo vest, ali smo pri lovskih dejavnostih dovolj spoštljivi in etični do divjadi in tudi do lovskih psov. Zmogli bomo, če nas bo le volja, da se v očeh divjadi ne bo zrcalilo nepotrebno trpljenje.

ključno nalogo, da izpraša našo vest, ali smo pri lovskih dejavnostih dovolj spoštljivi in etični do divjadi, pa tudi do lovskih psov.

Divjadi ni dovoljeno vznemirjati ali izpostavljati nepotrebnemu trpljenju. Prepovedan je lov z zankami, mrežami, limanicami in s pastmi stopalkami, ki divjadi povzročijo trpljenje. Kot pribito velja, da se mora lovec vedno odločiti v korist divjadi in nikdar ne sme sodelovati pri mučenju ali katerem drugem nečloveškem ravnanju z divjadjo in drugimi živalmi. Divjad moramo spoštovati, v stiski ji moramo lajšati njeno trpljenje. Lovec nikoli ne sme sodelovati pri ponižujočih ravnanjih z mrtvo ali živo divjadjo. Za svoje razsodne odločitve je odgovoren moralno po načelih vesti in poštenja.

Brzdati se mora in nadzorovati samega sebe, nikoli ne sme zlorabljati stiske divjadi ali jo trpinčiti, posebno pa mora biti obziren do lovskih psov. Vsak lovec na lovu in zunaj njega mora ravnati po svoji dobri vesti, vedno mora ravnati v korist divjadi, ki ji s preganjanjem ali strelji ne sme povzročati nepotrebnega nelagodja, strahu ali trpljenja. To še zlasti velja za dogajanja na skupnih ali skupinskih lovih in pri lovu na malo divjad. V odnosih do žive ali mrtve divjadi mora lovec ravnati humano in spoštljivo. Pri lovu najprej velja presoja, kaj smemo in ne kaj zmoremo. Pred vsakim strelom bi moral lovec po načelih varnosti in lovske pravičnosti s polno odgovornostjo presoditi upravičenost strela. Dolžnost nas lovcev je, da divjadi zagotovimo pravico do naravnega in mirnega življenjskega prostora, ki ga potrebuje za svoje življenjske potrebe in za razplod, kar pa v današnjem času krepko ogrožajo podnebne spremembe, čezmerne sečnje in razvrat v gozdovih, na poljih, močvirjih ... Zmogli bomo, če nas bo le volja, da se v očeh divjadi ne bo zrcalilo nepotrebno trpljenje.

Bojan Avbar



Foto: Michael Migas

SPREMLJANJE TROPOV MUFLONOV NA KRMIŠČIH NA GORENJSKEM

*V Sloveniji je navadni muflon (*Ovis orientalis musimon*) najštevilčnejša tujerodna vrsta parkljarja, kljub temu pa pri nas ostaja ena izmed najslabše raziskanih vrst divjadi. Tudi drugod v Evropi so raziskave o tej vrsti redke, še zlasti glede rabe krmišč, čeprav je dopolnilno krmljenje pogosta praksa tudi v mnogih drugih državah. Zato smo se odločili uporabiti avtomatske videokamere (fotopasti) in z njimi ugotoviti velikost, spolno in starostno strukturo tropov muflonov, ki so obiskovali zimska krmišča na Gorenjskem od februarja do aprila. Obenem nam je to omogočilo ugotoviti, v katerih delih dneva oziroma noči mufloni najpogosteje obiskujejo krmišča ter razlike med spoloma in različnimi starostnimi razredi v vzorcih aktivnosti, spremljali pa smo tudi druge vrste divjadi, ki obiskujejo zimska krmišča za muflone in raziskali njihove interakcije z mufloni.*

Predstavitev vrste

Parkljarji imajo pomembne ekološke funkcije, obenem pa mednje sodijo pomembne lovne vrste ter tudi tiste, ki občasno povzročajo ekonomsko škodo. Poleg številnih domorodnih vrst v Evropi živi tudi več tujerodnih vrst parkljarjev, ki jih je v preteklosti človek naseljeval predvsem za namene trofejnega lova. Ena izmed takšnih vnesenih vrst je tudi na-

vadni muflon, ki izvira z Bližnjega vzhoda (Turčija, Kavkaz, Irak, Iran in Armenija).

Mufloni so tipični predstavniki rodu ovc (*Ovis*), za katere je značilno življenje v skupinah (tropih), vendar so povezave med odraslimi živalmi v skupinah precej nestabilne. Odrasli samci se zunaj sezone parjenja samicam izogibajo in po navadi tvorijo ločene moške trope z drugimi samci podobne starosti, ostareli samci pa pogosto postanejo samotarji. Samice

z mladiči večino leta sestavljajo ločene trope, v času parjenja pa se jim pridružijo samci ter tvorijo mešane trope. Ločevanje med spoloma je najizrazitejše poleti in najmanj jeseni. Medtem ko mladi samci praviloma v drugem letu starosti zapustijo svoj rodni trop, matere s svojimi hčerami vzdržujejo močno vez tudi po spolni zrelosti hčera. Ovni nimajo harema in tudi ne branijo svojega teritorija.

Naravna hrana muflonov obsega različne vrste trav, grmičevja in vresja, prehranjujejo pa se tudi z objedanjem vejic in poganjkov gozdnega drevja, lubjem, gozdnimi sadeži in listjem. Pri iskanju hrane lahko tekmujejo z drugimi vrstami parkljarjev, kar pa je v primeru muflona slabo raziskano. V literaturi je največkrat omenjeno tekmovanje za hrano z gamsom. Pomemben del upravljanja z mufloni je

Pomemben del upravljanja z mufloni je zimsko dopolnilno krmljenje, za katero se upravljavci lovišč odločajo predvsem zaradi zmanjševanja pritiska na gozdni ekosistem, ponekod pa poteka tudi privlačjalno krmljenje z močno krmo za namen odstrela.



Foto: Miha Krofel

Navadni muflon je najštevilčnejša tujerodna vrsta parkljarja v Sloveniji.

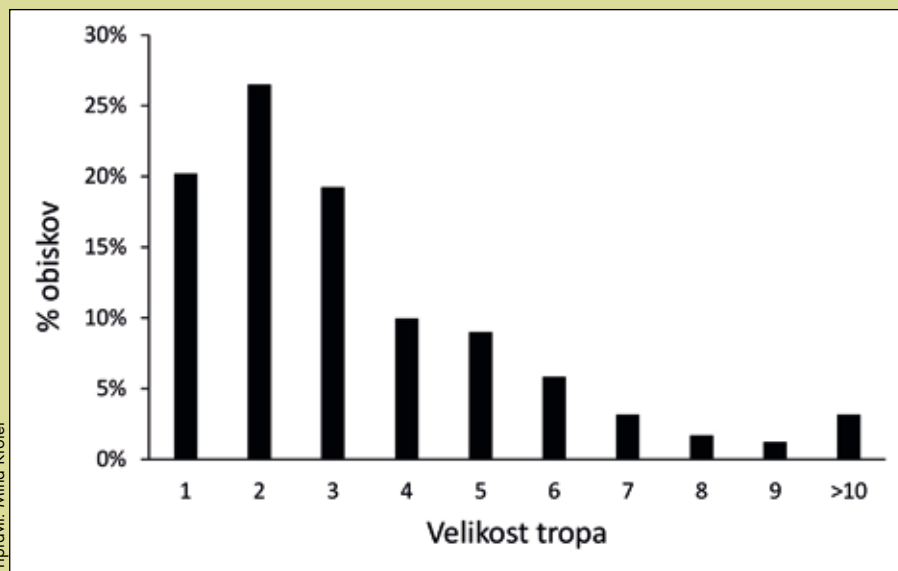
zimsko dopolnilno krmljenje, za katero se upravljavci lovišč odločajo predvsem zaradi zmanjševanja pritiska na gozdni ekosistem, ponekod pa se odločajo tudi za privlačno krmljenje z močno krmo za namen odstrela.

V Slovenijo so muflone prvič naselili leta 1953 v dolino Kokre, kasneje pa še na nekatera druga območja: Solčava, Bohinj, Trenta, Podgorje, Laško, Kočevski rog, Mežakla, Most na Soči in v lovišča **LD Škofja Loka, LD Selca, LD Udenboršt, LD Jošt, LD Hrastnik, LD Trnovski gozd, LD Poljče, LD Ljubinj, LD Polhov Gradec, LD Dobruca in LD Bled**. V obdobju od 1953 do 1973 je bilo v Sloveniji skupaj 18 naselitev muflonov, ki so izvirali z Brionov, manjši del pa iz Italije in Avstrije. Dandanes muflon v Sloveniji ostaja omejen na bolj ali manj izolirane populacije v okolici mest naselitev in poseljuje šest odstotkov površine Slovenije, letni odvoz pa se v zadnjih petih letih giblje okoli 600 živali. Na nekaterih območjih številčnost muflonov omejujejo tudi domorodni plenilci (na primer volk in evrazijski ris), proti katerim muflon nima dobro razvitega protiplenilskega vedenja.

Kje in kako smo raziskovali muflone?

Raziskava je potekala v lovišču LD Bled na vzhodnem delu Julijskih Alp, ki obsega blejsko-gorjanski kot, zahodni del Pokljuke in okolico Blejske Dobrave. V lovišče LD Bled so muflone prvič naselili leta 1969. Sprva se je populacija počasi širila, v zadnjih dvajsetih letih pa se je številčnost precej zmanjšala. Dandanes po mnenju upravljavcev lovišča številčnost muflonov znaša 50–60 osebkov. Velik del lovišča je zimovališče za muflone, ki

Raziskava je potekala v lovišču LD Bled na vzhodnem delu Julijskih Alp, ki pokriva blejsko-gorjanski kot, zahodni del Pokljuke in okolico Blejske Dobrave. Muflone smo spremljali na petih krmiščih v lovišču LD Bled od 6. februarja do 28. aprila 2017. Opisana raziskava je ena prvih raziskav, ki obravnava rabo krmišč pri tej vrsti.



Pripravil: Miha Krofel

Graf 1: Velikosti tropov muflonov, zabeleženih na krmiščih. Višina stolpcev prikazuje delež vseh zabeleženih obiskov.

pogosto obiskujejo tamkajšnja krmišča. Spremljanje muflonov v okviru pričujoče raziskave je potekalo na petih krmiščih: Gače (1000 m n. v.), Podsolžno (717 m n. v.), Solžno (742 m n. v.), Urevčevo (890 m n. v.) in Žampovec (725 m n. v.) od 6. februarja do 28. aprila 2017.

Na omenjenih krmiščih smo trope muflonov spremljali z avtomatskimi video-

Trope muflonov smo na petih krmiščih v lovišču LD Bled spremljali z avtomatskimi video-kamerami z IR-reflektorjem za nočno snemanje, ki sveti v valovni dolžini, ki je živali ne zaznajo, tako da jih osvetlitev ni motila. Med spremljanjem so bila krmišča redno založena s senom, koruzo in sladkorno peso. Na posnetkih muflonov smo ugotavljali velikost tropa ter njihovo sestavo glede na spolne in starostne kategorije.

kamerami z IR-reflektorjem za nočno snemanje, ki sveti v valovni dolžini, ki je živali ne zaznajo, tako da jih osvetlitev ni motila. Delovanje kamer smo preverjali na vsake 2–3 dni. Med spremljanjem so bila krmišča redno založena s senom, koruzo in sladkorno peso, tako da smo ob vsakem obisku na krmišče prinesli približno 1–2 kg koruze ter 5–10 kosov sladkorne pese. Dovoz krme smo zmanjšali, če živali niso zaužile hrane od prejšnjega obiska. Seno je bilo na voljo ves čas v neomejeni količini.

Na posnetkih muflonov smo ugotavljali velikost tropa ter njihovo sestavo glede na spolne in starostne kategorije. Ker je spremljanje na krmiščih potekalo od februarja do konca aprila, za potrebe te raziskave pri starostnih kategorijah nismo upoštevali prehoda v naslednji starostni razred, ki je načeloma določen

1. aprila. Zato smo muflone za celotno obdobje spremljanja razdelili v šest kategorij: novorojena jagnjeta (živali, skotene med spremljanjem v letu 2017), ženska jagnjeta in moška jagnjeta (jagnjeta, poležena v letu 2016), odrasle samice, enoletni ovni (poleženi v letu 2015) ter dve- in večletni ovni. Odrasle samce smo na podlagi razvitosti rogov



Primer tropa odraslih samcev, zabeleženega z avtomatsko kamero v LD Bled.

Foto: Žiga Marek

(60 odstotkov obiskov), delež pa se je zmanjševal s starostjo ovnov. Med obiski samic s potomci so prevladovala odrasle samice (48 odstotkov obiskov), sledili so enoletni samci, moška jagnjeta, novorojena jagnjeta in jagnjeta ženskega spola. Med februarjem in marcem se starostna struktura ni bistveno spremenila, razen tega, da smo v marcu opazili novo kategorijo – novorojena jagnjeta, ki smo jih prvič zabeležili 10. marca. To je dokaj zgodaj v primerjavi z drugimi območji v srednji Evropi, kjer o poleganju muflonov poročajo šele za konec marca in v aprilu v Nemčiji ter v aprilu in maju na Poljskem.

Kdaj mufloni obiskujejo krmišča?

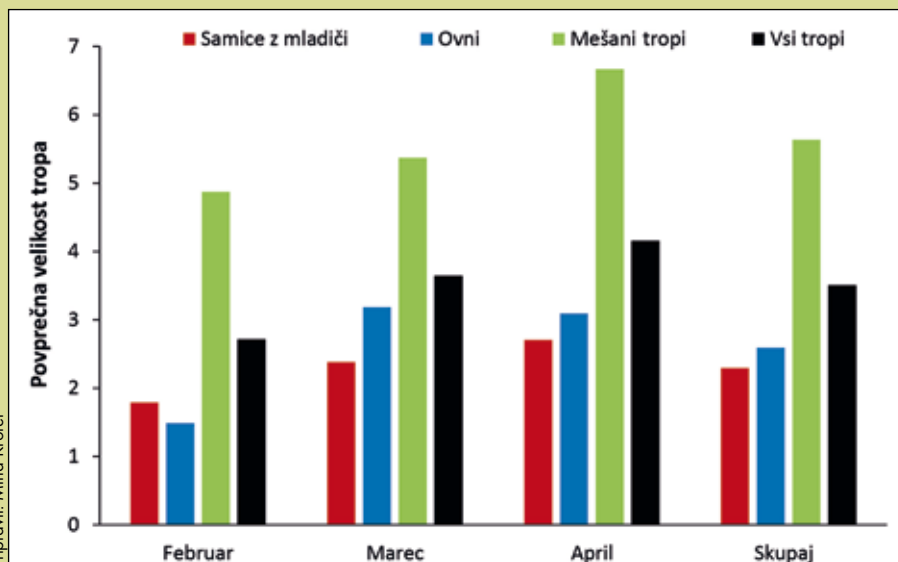
Največ obiskov tropov muflonov na krmiščih smo zabeležili okoli sončnega

nadalje uvrstili v eno izmed štirih starostnih kategorij. Vsak trop na posnetku smo razdelili v eno od treh kategorij: trop samic z mladiči, moški trop ali mešani trop. Poleg tega smo na vsakemu krmišču spremljali tudi druge vrste divjadi, ki so obiskovale krmišča.

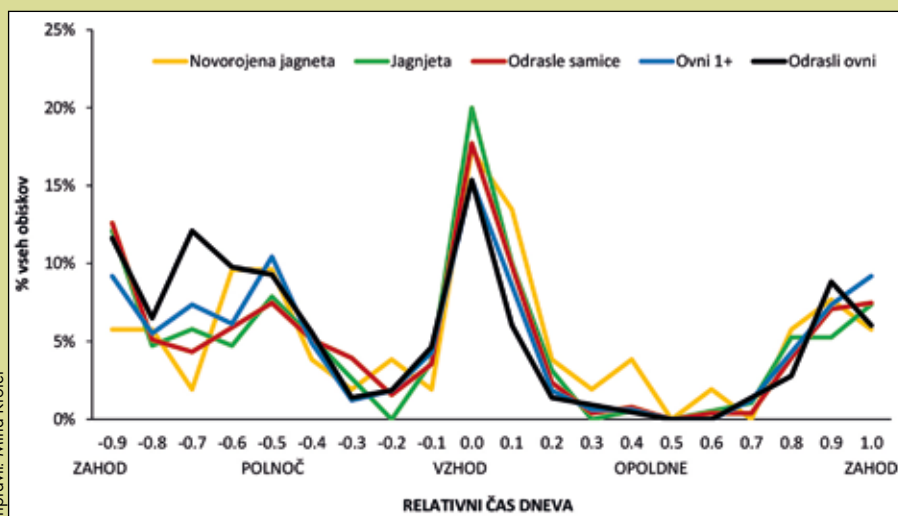
Velikosti in struktura tropov muflonov

Skupno smo zabeležili 411 obiskov tropov muflonov, znotraj katerih smo posneli 1358 obiskov posameznih živali. Pri tem smo seveda večkrat posneli iste živali in iste trope, katerih število in struktura se je med dnevi spreminjala. Glede na spolno strukturo so krmišča najpogosteje obiskovali tropi samic s potomci (44 odstotkov obiskov), njim so sledili tropi samcev (29 odstotkov) in mešani tropi (27 odstotkov). Delež glede na spolno strukturo tropov se je spreminjal skozi mesece, pri čemer je bila najizrazitejša sprememba povečanje deleža tropov samcev in zmanjšanje mešanih tropov v aprilu.

Povprečna velikost tropa je bila 3,5 muflona. Največkrat smo zabeležili trope z dvema osebkom, nato pa se je delež obiskov zmanjševal z velikostjo tropa (*graf 1*). Najštevilčnejši so bili mešani tropi (5,6 osebka/trop), ki so se razlikovali od velikosti tropov samcev (2,6 osebka/trop) in tropov samic s potomci (2,3 osebka/trop). Delež tropov z več kot desetimi osebki so dosegali le trije odstotki vseh obiskov tropov. Največji zabeležen mešani trop je štel 17 živali, največji trop samcev 11, največji trop samic z mladiči pa 10 muflonov. Povprečna velikost tropa se je večala od februarja do aprila (*graf 2*). Če primerjamo velikosti tropov, ki smo jih zabeležili na krmiščih v Sloveniji, se le-te na splošno dokaj dobro ujemajo z opazovanji tropov muflonov v drugih državah, kamor je bila vrsta naseljena



Graf 2: Spreminjanje povprečne velikosti tropov pri obiskovanju krmišč od februarja do aprila za posamezne tipe tropov glede na njihovo spolno sestavo



Graf 3: Obiskovanje krmišč glede na del dneva oziroma noči za posamezne spolne in starostne razrede tropov muflonov

(na primer Korzika, Nemčija, Francija, Bolgarija, Havaji).

Med obiski odraslih samcev na krmiščih so bili najpogostejši samci starosti 2–3 let

vzhoda (*graf 3*), drugi višek v rabi krmišč pa smo opazili okoli sončnega zahoda. Obiskov je bilo precej tudi ponoči z manjšim zmanjšanjem v zadnjem delu noči

Skupno smo zabeležili 411 obiskov tropov muflonov, znotraj katerih smo posneli 1358 obiskov posameznih živali. Pri tem smo seveda večkrat posneli iste živali in iste trope. Povprečna velikost tropa je bila 3,5 muflona. Največ obiskov tropov muflonov na krmiščih smo zabeležili okoli sončnega vzhoda, drugi višek v rabi krmišč pa smo opazili okoli sončnega zahoda. Najmanj obiskov smo zaznali sredi dneva.

pred sončnim vzhodom, najmanj obiskov pa smo zaznali sredi dneva. Podoben vzorec aktivnosti smo opazili pri vseh starostnih in spolnih kategorijah. Edini odklon je bil nekoliko večja dnevna aktivnost pri novorojenih jagnjetih ter nekoliko večja nočna aktivnost pri odraslih samcih. Mufloni so sicer dolgo veljali za izključno dnevne živali, novejša raziskava pa kažejo tudi nočno aktivnost z viškom v mraku, kar smo potrdili tudi v naši raziskavi za območje Gorenjske.

Opazili smo še, da so v različnih mesecih mufloni obiskovali nekatera krmišča pogostejše kot druga. To je bilo najizrazitejše v februarju in marcu, ko smo zabeležili več obiskov na krmiščih, ki ležijo pod 800 m n. v. (Žampovec, Solzno in Podsolvno), v aprilu pa več obiskov na Gačah in Urevčevem krmišču, ki ležita na približno 200–300 metrov višji nadmorski višini. Razlog za opažene razlike je verjetno vegetacijska rast, ki se na višje ležečih krmiščih začne kasneje.

Katere druge vrste divjadi še obiskujejo krmišča za muflone?

Na krmiščih za muflone je bila največkrat opažena netarčna vrsta srnjad, ki smo jo opazili na vseh krmiščih, najpogostejše na Gačah (v 56 odstotkih dni spremljanja), sledila je jelenjad, ki smo jo prav tako opazili na vseh krmiščih, najpogostejše na krmišču v Podsolvnem (v 41 odstotkih dni spremljanja). Jazbec je bil zabeležen na štirih od petih krmišč, najpogostejše na Urevčevem krmišču (v 42 odstotkih dni), lisico smo opazili na vseh krmiščih, največji delež obiskov pa na krmišču v Podsolvnem (v 20 odstotkih dni). Na po

Mufloni so dolgo veljali za izključno dnevne živali, novejša raziskava pa kažejo tudi nočno aktivnost z viškom v mraku, kar smo potrdili tudi v naši raziskavi za območje Gorenjske. Na krmiščih za muflone je bila največkrat opažena netarčna vrsta srnjad, sledila je jelenjad, ki je bila tudi najdominantnejša.

enem krmišču smo zabeležili še poljskega zajca in gamsa.

Do interakcije z mufloni je prihajalo pri jelenjadi (16 primerov) in jazbecu (osem primerov). V 56 odstotkih primerov so se mufloni umaknili jelenjadi, še posebno, če je bil v tropu jelenjadi odrasel jelen, v 44 odstotkih primerov pa so se mufloni prehranjevali hkrati s košutami. Pri srečanju muflona in jazbeca se je v 63 odstotkih umaknil jazbec, v 37 odstotkih primerov pa so se jazbeci hranili skupaj z mlajšimi osebkami muflonov. Neposrednih interakcij med srnjadjo in mufloni nismo opazili, saj je srnjad vedno že pred prihodom muflonov zapustila krmišče.



Krmišča za muflone so redno obiskovale tudi druge vrste divjadi, med katerimi je bila najpogostejša srnjad.

Pogosti obiski drugih vrst divjadi nakazujejo, da bi lahko krmljenje muflonov vplivalo tudi na te netarčne vrste, podobno kot so prejšnje raziskave že pokazale za krmišča drugih vrst parkljarjev in za krmišča, namenjena rjavemu medvedu. Potencialen negativen učinek krmljenja muflonov bi bili na primer lahko pogini in presnovne bolezni srnjadi, ki se lahko pojavljajo pri krmljenju z močno hrano (koruza) oziroma premajhnem deležu voluminozne krme. Zato je načrtno krmljenje srnjadi pri nas prepovedano, težko pa je njen dostop preprečiti na krmiščih, ki so namenjene drugim vrstam parkljarjev.

Spremljanje krmišč z uporabo avtomatskih kamer

Raziskava, v kateri smo v zimsko-spolmładanskem času spremljali muflone na petih zimskih krmiščih na Gorenjskem, je ena prvih raziskav, ki obravnava rabo krmišč pri tej vrsti. Visoka frekvenca obiskov kaže na pogosto rabo tega vira hrane in s tem nakazuje morebitne pomembne vplive zimskega krmljenja na to vrsto. Da bi razumeli, kakšni so ti vplivi,

pa bodo potrebne nadaljnje raziskave, tarčno usmerjenje v ugotavljanje učinkov.

Rezultati naše raziskave prispevajo predvsem k poznavanju rabe krmišč ter spolne in starostne sestave populacije pri muflonu, kar je pomembno za učinkovito upravljanje s to vrsto. Podatki o času obiskovanja krmišč pa bi bili lahko uporabni za spremljanje te vrste in potencialno kot pomoč za učinkovitejši lov na muflona.

Zaključimo lahko tudi, da je spremljanje krmišč z uporabo avtomatskih kamer učinkovit način spremljanja rabe krmišč tako tarčnih kot netarčnih vrst, saj velika frekvenca obiskov živali na takšnem skoncentriranem viru hrane omogoča zbiranje

večje količine podatkov. Primerjava podatkov o muflonih, zbranih na krmiščih, s podatki, zbranimi na druge načine v prejšnjih raziskavah, nakazuje, da bi bili podatki lahko reprezentativni tudi za razumevanje splošnih vzorcev aktivnosti in socialnega sistema pri tej vrsti in morda tudi pri drugih parkljarjih.

**doc. dr. Miha Krofel in
Žiga Marenk, mag. inž. gozd.**

Izvirni znanstveni članek: Marenk, Ž., Krofel, M. 2019 Raba krmišč pri navadnem muflonu (Ovis orientalis musimon) na Gorenjskem. - Acta Silvae et Ligni 118: 1–11.

Zahvala

Za pomoč pri raziskavi ter dovoljenje za spremljanje muflonov v lovišču se zahvaljujemo vodstvu in članom LD Bled, Mihi Maroltu in prof. dr. Klemenu Jerini. Raziskava je bila opravljena na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Avtorja

SIMBOLI LOVSKO-KINOLOŠKIH DRUŠTEV 1. del

Pasemske organizacije, kot temelj organizirane kinologije pri nas, so se sčasoma začele kazati kot manj primerna organizacijska oblika za potrebno teritorialno podpiranje kinologije. Lovska kinologija je prešla v novo organizacijsko obliko – lovsko-kinološka društva (LKD).

Lovsko-kinološka društva (LKD)

V sedemdesetih letih 20. stoletja se je zaradi neučinkovitosti takratnih pasemskih organizacij in njihove nepripravljenosti, da bi ustanovljale podružnice, s katerimi bi se približale ljudem na terenu, pojavila ideja o teritorialni organiziranosti. Novo obliko organiziranosti slovenske kinologije so izglasovali na skupščini **Kinološke zveze Slovenije** 10. junija 1977, čeprav je bila načelno sprejeta že prej. Zgledovala se je po učinkoviti organiziranosti zveze klubov, ki je bila organizirana po teritorialnem načelu v upravnem delu in po načelu strokovnih (po pasmah in šolanju psov) komisij, njen poglavitni cilj pa je bil povsem poenotiti kinologijo in ji dati organizacijske mož-

nosti za hitrejši razvoj tudi na področju dotedanjih pasemskih organizacij, ki so dotlej obvladovale predvsem lovsko kinologijo. Sodobnejša in učinkovitejša (in v zvezi klubov preizkušena) oblika organiziranosti je sprva naletela na srdit odpor nekaterih funkcionarjev tedanjih pasemskih organizacij lovskih psov, kar je oviralo njeno uveljavitev. Če bi prešli v novo organiziranost postopoma, da bi v novi organizacijski obliki še ostale pasemske organizacije in zveza klubov, bi nova organiziranost stekla nemoteno, vendar s časovno nekoliko odmaknjeno dokončno obliko. Toda na skupščini je večina glasovala za dokončno reorganizacijo.

Kljub težavam in nasprotovanjem nekaterih posameznikov se je začelo uveljavljanje nove organiziranosti, katere osnovni namen je bil približati kinologijo terenu, torej ljudem, tudi na področju delovanja takratnih pasemskih organizacij. Tako so začeli kinologi po vsej Sloveniji ustanovljati teritorialna **kinološka društva za lovske (LKD)** in **športne pse (KD)**, pasemske organizacije pa so zamenjale državne vzrejne komisije. Leta 1983 je bilo

V sedemdesetih letih 20. stoletja se je zaradi neučinkovitosti takratnih pasemskih organizacij in njihove nepripravljenosti, da bi ustanovljale podružnice, s katerimi bi se približale ljudem na terenu, pojavila ideja o teritorialni organiziranosti. Pojavila so se lovsko-kinološka društva.

že 35 kinoloških društev (za športne pse) s 5087 člani in 17 LKD (lovsko-kinoloških društev) z 2520 člani. S tako reorganizacijo je bil posebno na področju lovske kinologije dosežen ogromen napredek.

V nadaljevanju bom predstavil simbole (značke, znake, plakete in priznanja LKD). LKD, ki teh simbolov nimajo, v tem prispevku in njegovem nadaljevanju ne bodo obravnavani.

Obalno-Kraško LKD Koper

Ustanovljeno je bilo leta 1979. Podoba znaka je zasnoval **Franc Stibilj**, značke pa so bile izdelane v **Graverstvu Piciga Miro** v nakladi 1000 izvodov. Značka je okrogla, premera 18 mm. Na njej je upodobljena glava kratkodlakega istrskega goniča, v pasasti obrobi je napis: **OBALNO KRAŠKO LOVSKO KINOLOŠKO DRUŠTVO**, ki se začne nad smrčkom goniča in konča pod njegovim smrčkom. Značka je pozlačena, smrček

V prispevku so predstavljeni simboli (značke, znaki, plakete in priznanja lovsko-kinoloških društev (LKD). LKD, ki teh simbolov nimajo, v tem prispevku in njegovem nadaljevanju ne bodo obravnavani.

in oko sta obarvana črno, glava psa belo, pasasta obroba in ozadje zeleno, ožigi na pasji glavi pa so pozlačeni. Pripenja se s klasično iglo (*slika 1*).



Slika 1: Značka Obalno-Kraškega LKD Koper

LKD Posavja Krško

Ustanovljeno je bilo leta 1978. 13. septembra 2003 so ob 25-letnici izdali značko, ki jo je zasnoval predsednik društva **Ivan Šepec**, izdelal pa **Robert Stopinšek** iz krškega Graverstva Ross. Značka je okrogla, premera 24,5 mm, z napisom **LOVSKO KINOLOŠKO DRUŠTVO POSAVJA – KRŠKO** na obodu in obrisom glave ptičarja z raco v gobcu v osrednjem delu. Izdelanih je bilo le 130 značk iz patiniranega bakra s pripenjanjem z žebličkom (*slika 2*).



Slika 2: Značka LKD Posavja

Od leta 2013 svojim zaslužnim članom ob visokih jubilejih podeljujejo plaketo, katere podoba je zasnoval **Branko Tucovič**, izdeluje pa jih Graverstvo Ross iz Krškega. Izdelana je s postopkom graviranja v tanko bakreno prevleko na črni podlogi iz umetnega materiala. Osnova je okrogla z napisom **LOVSKO KINOLOŠKO DRUŠTVO POSAVJA – KRŠKO** na obodu ter obrisom glave ptičarja z raco v gobcu v osrednjem delu plakete. Na notranjem delu pokrova škatle plakete je krog iz identičnega materiala in velikosti z imenom prejemnika in napisom priložnosti podelitve plakete (*slika 3*).

V tem prispevku predstavljamo simbole naslednjih lovsko-kinoloških društev (LKD):

Obalno-Kraško LKD Koper
LKD Posavja Krško
LKD Gorica
LKD Celje
LKD Pomurja
LKD Cerkljica
LKD Idrija
LKD Postojna
LKD Ljubljana

Foto: Branko Tucovič



Slika 3: Plaketa LKD Posavja

LKD Gorica

Ustanovljeno je bilo leta 1978. Prve značke so izdelali leta 1982 in so bile okrogle, premera 17 mm. Značka je dvoploskovno izdelana iz bakra. Ozadje značke je temno patinirano, izbočeni deli pa so svetlo polirani. Na znački sta linijsko upodobljena leva profila kratkodlakega istrskega goniča v ospredju in kratkodlakega nemškega ptičarja za njim. Ob zgornjem obodu je napis **LKD GORICA**, ob spodnjem pa **NOVA GORICA**. Značke je izdelal **Čermelj** iz Šempetra pri Novi Gorici, kar je na zadnji strani tudi napisano okrog vpetja igle za pripenjanje (*slika 4*).



Slika 4: Prva značka LKD Gorica iz leta 1982

15. aprila 2000 je LKD Gorica na Humu v Goriških brdih razvilo društveni prapor. Osrednji lik prapora – levi profil kratkodlakega ptičarja in kratkodlakega istrskega goniča – je kot član LKD brezplačno zasnoval **Jurij Mikuletič**. Osrednji lik s prapora je avtor zmodeliral v reliefni obliki tako, da je LKD Gorica izdala tudi lične značke. Značka je okrogla, premera 28 mm. Obroblja jo zeleno obarvan pas, na katerem je v zgornjem delu napis **LOVSKO KINOLOŠKO DRUŠTVO GORICA** v dveh vrsticah, na spodnjem delu pa napis **NOVA GORICA**. Na levi strani je preplet hrastovih listov, na desni pa lipovih. V osrednjem delu sta profila glav kratkodlakega ptičarja in kratkodlakega istrskega goniča (kot sta bila enostavno upodobljena že na prvi znački). Ozadje glav je hrapavo. Značka je verjetno izdelana s postopkom brizganja ter nato pomeđenjena in patinirana. Pripenja se z žebličkom (*slika 5*).

Lik značke je uporabljen tudi pri plaketi, ki je velika 7 cm in jo v škatlici z napisno ploščico podeljujejo skladno z določili 12. člena njihovega *Pravilnika o kinoloških prizna-*



Slika 5: Zdajšnja značka LKD Gorica iz leta 2000

njih lovskokinološkega društva, »osebam, ki najmanj 15 let uspešno vzrejajo in šolajo pse, v osnovni organizaciji (LKD, LD), opravljajo in skrbijo za kvalitetno vzrejo in delo, dosegajo nadpovprečne rezultate pri delu, na razstavah in tekmovanjih s psi ali pa aktivno organizacijsko delajo pri kinoloških prireditvah v osnovnih kinoloških organizacijah.«

LKD Celje

Ustanovljeno je bilo leta 1979. Prve značke so pripravili ob 35-letnici društva leta 2014. Okrogla značka, premera dobrih 31 mm, je tehnično narejena preprosto, saj ne gre za kov, ampak tisk. Podoba značke je namreč natisnjena na kovinsko osnovo in prevlečena z zaščitno plastjo brezbarvne umetne snovi. Na svetlo zeleni podlogi v osrednjem delu barvna portreta posavskega goniča na levi in nemškega žimavca na desni zreta drug proti drugemu. Nad njima so tri rumene celjske zvezdice. Na zgornji polovici oboda je polkrožni napis **LOVSKO KINOLOŠKO DRUŠTVO**, na spodnjem delu pa vodoraven napis: **1979 – 35 let – 2014 CELJE**

Značka se pripenja z vodoravno varnostno zaponko (*slika 6*).



Slika 6: Značka LKD Celje iz leta 2014

LKD Pomurja

Značko so izdali v obliki ležeče elipse, višine 14 in širine 20 mm. Na njej je upodobljen levi profil glave kratkodlakega ptičarja. Ob zgornjem obodu je droben polkrožni napis **LOVSKO KINOLOŠKO DRUŠTVO**, na spodnji pa nekoliko večji polkrožni napis **POMURJA**. Značke je izdelalo Graverstvo Bruno Kosi iz Ljubljane v setih po tri (patinirani baker, nikljane in pozlačene). Pripenjajo se s klasično pokončno iglo, na hrbtni strani je polkrožni napis proizvajalca (*slike 7, 8 in 9*). Zaradi stečaja je ta LKD prene-

hal delovati, leta 2004 pa so ustanovili **Zvezo lovskih kinologov Pomurja**, ki deluje še vedno.



Slike 7, 8 in 9: Bronasta, srebrna in zlata značka LKD Pomurja

LKD Cerknica

Ustanovljeno je bilo leta 1979. Prve značke so izdali ob 20-letnici društva leta 2009. Okrogla značka, premera 30,5 mm, upodablja starejšim bralcem revije *Lovec* znano podobo prej omenjenega avtorja Mikuletiča – glavo barvarja z ovratnico, ki se sklanja nad odtis parkljev s kapljicami krvi. Na podobi so korektno ohranili tudi avtorjev podpis (začetnici). Na zgornjem obodu je nekoliko levo polkrožni napis **LKD CERKNICA**, na spodnjem pa vodoraven zapis **20 let**. Značka je iz patiniranega bakra in se pripenja z žebličkom (slika 10).



Slika 10: Značka LKD Cerknica iz leta 1999

LKD Idrija

Ustanovljeno je bilo leta 1980. Prve značke so izdali ob 20-letnici društva leta 2000. Okrogla značka, premera 22 mm, upodablja leva profila glav kratkodlakega istrskega goniča zgoraj in resastega istrskega goniča spodaj. V ozadju so tik pod zgornjim robom obrisi Porezna, ki ga z leve omejuje vejica iglavca, z desne pa lipova lista s cvetom. Na spodnjem obodu je v polkrožnem pasu

napis **LOVSKO KINOLOŠKO DRUŠTVO IDRİJA**, nad pasom pa 1980–2000. Značka je iz patiniranega bakra in se pripenja z žebličkom (slika 11).



Slika 11: Značka LKD Idrija iz leta 2000

LKD Postojna

Ustanovljeno je bilo leta 1979. Prve značke so izdali leta 2015. Okrogla značka, premera 30 mm, upodablja leva profila glav kratkodlakega in resastega istrskega goniča. Na zgornjem obodu je polkrožni napis **LOVSKO KINOLOŠKO DRUŠTVO**, na spodnjem pa **POSTOJNA**. Kovinska osnova značke je pozlačena, ozadje značke je temno zeleno, glava kratkodlakega goniča je belo rjava, resastega pa bela. Očesi in smrkca so črno obarvani. Pripenja se z vodoravno zaponko. Izdelali so jo v nakladi 250 kosov pri invalidskem podjetju DVZ Ponikve (slika 12).



Slika 12: Značka LKD Postojna iz leta 2015

Ob 50-letnicah lovskih družin je **LKD Postojna** lovskim družinam s svojega območja podeljevalo lesene plakete, ki jih izdeluje **Brane Jurca** iz Velikega Otoka pri Postojni. Na plošči, široki 20 cm in visoki 30 cm, izrezljani iz masivne lipovine, sta izrezljana leva profila resastega in kratkodlakega istrskega goniča. Na zgornji strani je polkrožni napis **LOVSKO KINOLOŠKO DRUŠTVO POSTOJNA**. Zgornja vogala zaključujeta po dva lipova lista. Tudi na spodnjem delu so rezljani lipovi listi, ki se desno dvignejo ob robu plošče in pokrijejo vratova psov. Spodaj med glavo psa in lipovimi listi je pravokoten izrez za namestitev napisne ploščice (slika 13).

Dve desetletji pozneje – ob 70-letnicah lovskih družin – je **LKD** ponovno podeljevalo ročno izdelane plakete istega proizvajalca. Tokrat je osrednji lik na plaketi levi profil nemškega lovskega terierja. Lipove liste so tokrat zamenjali hrastovi. Ostal je le še lipov list na sredini spodnjega dela plakete in dva pomešana med hrastove ob



Slika 13: Plaketa LKD Postojna iz leta 1996

terierjevem vratu. Spodaj pod glavo psa je pravokoten izrez za namestitev napisne ploščice. Med to odprtino in lipovim listom na spodnjem robu plakete je vstavljena značka LKD (slika 14).



Slika 14: Plaketa LKD Postojna iz leta 2006

LKD Ljubljana

Ustanovljeno je bilo leta 1979. Prve značke so izdali ob 20-letnici društva leta 1999. Okrogla značka, premera 20,5 mm, upodablja v z elipso razmejenem osrednjem delu glavo brak-jazbečarja. Na sredini nad glavo psa je vbočen napis **20**, ki se po obodu desno nadaljuje z izbočenim napisom **LET LKD LJUBLJANA * 1979 * 1999 ***. Značka je iz patinirane medenine



Slika 15: Značka LKD Ljubljana iz leta 1999

in se pripenja z žebličkom, zasnoval jo je arhitekt **Primož Ocvirk** po videzu svoje psičke (slika 15).

Gregor Bolčina

Zahvala

Rad bi se vljudno in iskreno zahvalil vsem lovsko-kinološkim tovarišem, ki so mi pri pisanju tega prispevka – predvsem o obdobju po drugi svetovni vojni – res nesebično in prijazno pomagali tako s podatki kot s samimi značkami, ki so objavljene v prispevku.

Travniška kozja brada

(*Tragopogon pratensis* L.)

Glavne značilnosti

To je do pol metra visoka dve- ali več letna rastlina z značilnim prijetnim grenko-sladkim okusom. Pokončno steblo je sočno, premenjalno nameščeni listi so pri dnu trebušasti in objemajo steblo, njihov vrh pa je koničast in pogosto zviti. Rumeni cvetovi so združeni v velike cvetne koške. Rjave korenine so sočne in užitne. Travniška kozja brada pospešuje presnovo, čisti kri, krepi telesno odpornost in pospešuje izločanje seča in znoja.

Zanimivosti

Korenine vsebujejo sladke mlečni sok in o njihovi okusnosti je pisal že Plinij.

Na Primorskem so eno zvrst kozje brade zaradi užitnih korenin gojili že v pradavnih časih. Očiščene in na koščke zrezane korenine so pražili in uporabljali kot kavin nadomestek.

Risbo značilne korenine kozje brade so odkrili na eni od fresk v Pompejih. Torej lahko sklepamo, da so jo uporabljali že takrat.

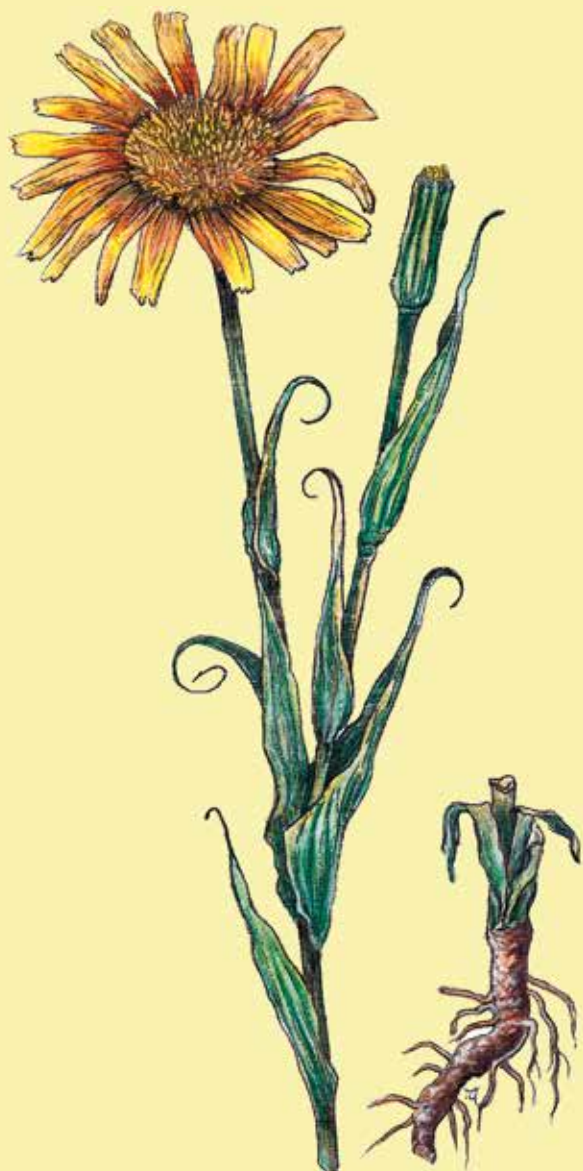


Foto: Tatjana Angerer

Učinkovine

Sok korenin vsebuje inulin, lipide, vitamine in sladkorje.

Nasveti

Spomladi nabiramo mlade poganjke, ki jih lahko pripravimo v solati, lahko jih uporabimo za enolončnice ali kot prikuho.

Kuhane korenine lahko pripravimo kot solato ali kot prikuho. Voda, v kateri smo

jih kuhali, je odlična osnova za juhe.

Juha s travniško kozjo brado: mladim rastlinam brez korenin porežemo trde listne konice in jih kuhamo v slani vodi deset minut. Odcejene kuhane rastline speremo z mrzlo vodo, jih sesekljamo, dodamo tri sesekljane stroke česna in prepražimo na olju. Zalijemo s kostno juho in zakuhamo pest kosmičev.

Tatjana Angerer, dipl. biol.

Za rubriko o rastlinah iz lovskih revirjev sem izbrala take, ki so tudi koristne. Mednje spadajo predvsem zdravilne rastline, ki v obliki čajev, kopeli ali obkladkov pomagajo pri določenih težavah, nekatere pa lahko s pridom uporabljamo tudi v vsakdanji prehrani.

Nekatere med njimi vsebujejo določene učinkovine, ki so v majhnih količinah koristne, v večjih pa lahko povzročajo neželene učinke. Zato pazimo, da majhni otroci ne pridejo nenadzorovano v stik z njimi. Obenem ob teh rastlinah izkoristimo priložnost za vzgojo in poduk otrokom o pravilnem ravnanju z njimi (ne trgaj, ne daj v usta ...).

Tatjana Angerer, dipl. biol.

Narisala: Tatjana Angerer

8 x 57 IS

(8 x 57 JS)

Naboj/krogelni kaliber 8 x 57 IS je bil razvit kot izboljšava takratnega prvega nemškega vojaškega naboja na enobazni brezdimni smodnik 8 x 57 I, ki je bil že zastarel. Naboj 8 x 57 I je uporabljal 14,7 g topo zaobljeno kroglo s topim zadkom, premera 8,08 mm (.318"). Začetna hitrost krogle je znašala skromnih 639 m/s. Let krogle je bil manj položen, natančnost slabša, obraba cevi pa velika.



Slika 1: Primerjava naboja 8 x 57 I (levo) in novejšega 8 x 57 IS (desno)

Nastanek, razvoj, razširjenost

Leta 1903 so bile te pomanjkljivosti odpravljene z uvedbo novega naboja 8 x 57 IS. Nov naboj je imel povečan premer krogle z 8,08 mm (.318") na 8,20 mm (.323"). Nova krogla je bila lažja (9,9 g /154 grain), koničasto zašiljena, imela je čolnast zadek (ang. boattail), zaradi izboljšane balističnega koeficienta (BC) je imela tudi položnejšo krivuljo leta. Da bi se izognili usodni zamenjavi in uporabi novega streliva z oznako **IS** v orožju, namenjenemu za izstreljevanje starejšega tipa naboja, so novemu naboju poleg črke **I** dodali črko **S**, ki označuje nov tip koničaste pehotne krogle (Infanterie Spitzgeschoss), večjega premera kot predhodna. Nov naboj je bil polnjen s krepkejšim smodniškim polnjenjem. Večjo moč mu je dajal novejši dvobazni brezdimni smodnik, sestavljen iz nitroceluloze in nitroglicerina. To je pomenilo tudi 100 barov višji največji dovoljeni delovni tlak

v primerjavi s predhodnikom 8 x 57 I, ki je zmogel 3.800 barov. Pri tem je bila začetna hitrost krogle približno 878 m/s (2.880 ft/s). Zaradi večje začetne hitrosti in novega aerodinamičnega izstrelka je imela nova krogla tudi na večjih daljavah boljši učinek na cilju (**slika 1**).

Označevanje in razlika

Kot zanimivost naj omenim zmešnjavo pri označbi naboja s črkama **I** in **J**. Določen del proizvajalcev streliva (predvsem iz ZDA) označuje isti naboj s črkama **JS**. Črka **J** se je pojavila v označevanju zaradi nepoznavanja starih gotskih črk v Nemčiji, ko so **I** napačno razumeli kot **J**. Dejansko gre za isti naboj istih mer. Uporabnik lahko brez strahu uporablja naboje z obema oznakama.

Kljub navidezno zanemarljivi razliki med premeroma krogle imata naboja precej različno žlebljeno cev pa tudi različna prehodna konusa. Starejši naboj **I** ima premer med polji 7,80 mm, med žlebovi pa 8,07 mm. Novejši naboj **IS** ima zaradi večjega premera krogle tudi večji premer med polji, to je 7,89 mm in med žlebovi 8,20 mm. Uporaba naboja z oznako **IS** v puški s cevjo, namenjeno starejšemu naboju **I**, lahko privede ne samo do poškodb orožja, ampak tudi do resnih poškodb in celo strelčeve smrti. Zaradi večjega premera krogle in močnejšega smodniškega polnjenja ob strelu se tlak v cevi čezmerno poveča in privede do razstrelitve cevi in celo zaklepa. Da bi zmanjšali možnost usodnih zamenjav med nabojema, je bilo dogovorjeno, da



Slika 2: Črno označene netilke nabojev 8 x 57 IS in 8 x 57 IRS

se naboje širšega premera **S** označuje drugače. Krogle naboja **IS** imajo narebren venec in črno obarvano netilko, zavoj nabojev pa naj bi imel rdeče polje s posebnim opozorilom (**slika 2**). Dodatna razlika med nabojema je tudi orožje, iz katerega se izstrelujeta naboja. Starejši naboj se je izstreljeval iz puške s šibkejšim Mauserjevim zaklepom *Gewehr 88*, novejši pa iz precej močnejšega zaklepa *Gewehr 98* oziroma nam bolj znanega kot *Mausers M 98*. Nemška vojska je naboj 8 x 57 **IS** uporabljala vse do leta 1945. Učinkovitost 8 x 57 **IS** na bojišču ni ostala neopažena; kmalu so ga v svoje oborožitve uvedle tudi mnoge druge države: Španija, Poljska, Romunija, Iran, Turčija, Kitajska, Egipt, nekdanji Češkoslovaška in Jugoslavija ... Ponekod je še vedno v vojaški uporabi. Zaradi učinkovitosti so vojske razširile uporabo naboja tudi na drugo orožje: mitraljeze, puškomitraljeze, polavtomatske puške, ostrostrelske puške.

Lovska uporaba

Zaradi vse večje razširjenosti naboja v vojaške namene v Evropi in svetu 8 x 57 **IS** tudi med lovci ni ostal neopažen, temveč se je njegova priljubljenost hitro povečala. Po prvi svetovni vojni je s podpisom Versajske pogodbe veljala prepoved uporabe vojaških nabojev med civilnim prebivalstvom. Med nemškimi lovci je bil naboj tako izredno priljubljen, da se mu niso hoteli odreči. Tulec naboja 8 x 57 **IS** so se odločili podaljšati za 3 mm (za 1 mm so podaljšali vrat tulca, za 2 mm pa telo tulca). Nastal je povsem »nov« lovski naboj 8 x 60 **S**. Ker je naboj uporabljal enake krogle kot predhodnik, je tudi korak navoja cevi ostal enak (1 : 9 1/2") oziroma en obrat krogle na 240 mm. Cevi ni bilo treba menjati, puškam so preprosto poglobili ležišče na 60 mm. Tudi zaklep in nabojnik sta brez dodatnih sprememb sprejela podaljšan naboj. Zaradi nekoliko večjega volumna tulca je le-ta sprejel tudi nekoliko več smodnika. Posledično je imel do 2 % višje začetne hitrosti krogle, pa tudi nekoliko višje tlake (4.050 bar). Po letu 1930 je Nemčija prenehala spoštovati Versajsko pogodbo in je ponovno dovolila tudi civilistom uporabo vojaškega naboja 8 x 57 **IS**. Priljubljenost vojaškega naboja, dolžine 57 mm, je bila prevelika in je hitro izrinila podaljšano lovsko različico 60 mm. Do danes je naboj 8 x 60 **S** skoraj izginil. Ne dolgo nazaj ga je še izdeloval nemški **RWS**, sedaj pa ga izdelujeta le še srbski **PPU** in francoski **Sologne**.

Predelava polno oplaščenih krogel

Ko se je končala druga svetovna vojna, je veliko vojaških risanic *Mauser M 98*, krogelnega kalibra *8 x 57 IS*, ostalo tudi v Sloveniji. Seveda takoj po vojni

Učinkovitost

Krogla *TMR* (nemška kratica za *TeilMantel Rundkopfgeschoss*; kar je izraz za kroglo z delnim plaščem in okroglo svinčeno konico), teže 12,7 g, z začetno hitrostjo okrog 800 m/s (odvisno od pro-

lov lažjih pa vse do najtežjih vrst antilop (eland, kudu, oriks ...). Razpon izbire nabojev je veliko širši od prej navedene klasike. V Evropi skorajda ni proizvajalca, ki ne bi ponujal po nekaj različnih polnjenj v tem naboju. Celo v ZDA se najde nekaj proizvajalcev (**Hornady, Federal, Remington, Nosler**), ki ponujajo naboje *8 x 57 IS*, dostopne tudi v Evropi. Lovec, ki bo večinoma lovil manjšo parkljasto divjad na večje razdalje, se lahko odloči za ultralahke monolitne krogle, mase 8,2 g; tak primer je *SAX KJG-SR* (z začetno hitrostjo $V_0 = 940$ m/s). Za lov težje divjadi na zmernejših do kratkih razdaljah pa lovec lahko izbere na primer kroglo, teže vse do 14,26 g, kot je krogla *SBT Game King* češkega podjetja **Sellier & Bellot** ($V_0 = 733$ m/s). V večini primerov imajo krogle, izstreljene iz naboja *8 x 57 IS*, dovolj veliko maso in obenem kinetično energijo (višjo od 3.000 J na 100 m), da zadostujejo določilom za lov vse parkljaste divjadi in medveda.

Razmerje mase krogle, njene začetne hitrosti in premera 8 mm je naravnost idealno za naša lovišča. Taka krogla, izstreljena iz naboja *8 x 57 IS*, ne naredi prevelike škode na divjadi in je izjemno prebojna, četudi zadene debelejšo kosti. Zaradi ne prevelikih hitrosti (standardna 12,7 g krogla) so tudi podplutbe in hematomi redkejši pojav. V kombinaciji razmeroma velikega premera krogle in mase krogle ter uravnotežene hitrosti izstrelka je naboj idealen za lov na skupnih lovih, kjer so strelne razdalje praviloma krajše, teren pa precej zaraščen. Četudi se pripeti, da na poti do cilja krogla zadene manjše ovire in izgubi del svoje mase, je odklon krogle manjši kot pri lažjih in hitrejših kroglah. Tako je tudi možnost, da uspešno zadenemo in umirimo divjad, veliko večja. Praviloma so v naboju uporabljeni hitro do srednje hitro goreči smodniki, kar omogoča uporabo orožij s krajšimi cevmi, kot je standardnih



Foto: Martin Rebec

Slika 3: Pripomoček za predelavo polno oplaščene vojaške krogle v lovsko kroglo, ki se razširi.

lovskih nabojev ni bilo mogoče dobiti, a so bili iskana dobrina. Ker vojaška polno oplaščena krogla ni primerna za lov parkljaste divjadi, so si lovci pomagali tako, da so krogam rezali, pilili pa tudi vrtali konice krogel, le toliko, da so prišli do svinca. Tako obdelana krogla je ob zadetku delovala podobno kot delno oplaščena lovška krogla. Zaradi večinoma nestrokovnih posegov je bil pogosto raztros zadetkov slabši od izvirno polno oplaščene krogle. S tako predelavo nabojev se je pojavila tudi nevarnost, ki se je strelci pogosto niso zavedali. Polno oplaščene krogle imajo odprt zadek. S predelavo konice krogle se je oslabil plašč krogle do take mere, da se je ob strelu zataknil v cevi, konica krogle pa se je razširila in svinec je nekontrolirano izletel iz cevi. Če tega strelec ni opazil pravočasno, je naslednja krogla zadela zataknjen plašček. Pogosta posledica je bila napihnjena cev. Pripomoček za predelavo krogel, ki ga je uporabljal moj oče, je bil narejen iz ležišča odslužene cevi *8 x 57 IS*. Konico, ki je pogledala ven, je odrezal s žago za železo, nato pa privil čep, ki je služil kot vodilo in je določal tudi globino vrtnjanja (*slika 3*).

izvajalca) velja tudi v tem naboju za staro lovsko klasiko. Tisti, ki radi sežejo globlje v žep, bodo kupili kakovostnejšo kroglo nekoliko trše dvojedne konstrukcije *RWS ID Classic*¹ 12,8 g. Naboj *8 x 57 IS* je z omenjenima kroglama že dolgo znan kot izvrsten pri lovu na težko parkljasto divjad (divji prašič, jelenjad, los), izkazal pa se je tudi pri lovu medveda. *8 x 57 IS* je znan tudi v nemških kolonijah črne celine za

¹ Brenneke je kroglo zasnoval pod imenom TIG.

Balistična primerjava 8 x 57 IS s .30-06 Springfield

8 x 57 JS (IS) 180 gr GMX® Superformance® International™ ¹							
	0 m	50 m	100 m	150 m	200 m	250 m	300 m
V [m/s]	823	787	753	719	686	653	622
E [J]	3950	3617	3305	3014	2743	2490	2256
UPR (cm)	-5	-0.5	0	-3,8	-12,4	-26,1	-45,7
30-06 Springfield 180 gr GMX® Superformance® International™ ²							
	0 m	50 m	100 m	150 m	200 m	250 m	300 m
V [m/s]	823	792	762	732	703	675	647
E [J]	3950	3660	3387	3129	2886	2658	2443
UPR (cm)	-5	-0,5	0	-3,7	-11,9	-25,1	-43,7

Pripravil: Martin Rebec

60 cm. Pri lovcih so zelo priljubljene kratke risanice s polovičnim in polnim oblesjem (t. i. »štuc«). Kombinacija priročne lahke puške in močnega naboja je zelo pogosta pri iskalcih ranjene divjadi in pri lovcih, ki pogosto sodelujejo na skupnih lovih kot gonjači. Kot polnokrvni evropski naboj ima tudi *8 x 57 IS* svoj sestrski naboj, primeren za uporabo v enocevnih in večcevnih puškah prelamačah tipa express. Gre za naboj *8 x 57 IRS*, ki je enakih mer, a ima zunanji rob (R), ki se prilega v utor zaklepa orožja. Rob pomaga pri pravilnem naleganju in poznejšem izvleku tulca iz orožja. Zaradi šibkejših zaklepov in tanjših cevi prelamač je naboj *8 x 57 IRS* nekoliko šibkeje polnjen. Največji dovoljeni tlak *8 x 57 IRS* po standardu² C.I.P. je 3.300 barov. Posledica nižjih tlakov so (pri krogli iste mase) nekoliko nižje začetne hitrosti; v povprečju 40 m/s. Ker so prelamače tipa express večinoma v rabi na skupnih lovih in brakadah, je razlika v začetnih hitrosti zanemarljivega pomena. Kinetične energije na cilju bomo imeli dovolj (slika 4).



Slika 4: Sestrski naboj (zgoraj) *8 x 57 IS* in *8 x 57 IRS* (spodaj) s kroglo *RWS ID Classic (TIG)* 12,8 g, z narebrenim vencem

Primerjava 8x57 IS z .30-06 Springfield

Sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja se je v lovskih vrstah začel pojavljati tekmeč iz ZDA, krogelni kaliber *.30-06 Springfield*. Med lovci je postajal vse bolj priljubljen zaradi raznovrstnejše ponudbe streliva, pa tudi konstrukcijsko naprednejših krogel z višjim balističnim koeficientom (BC). Od takrat do danes se je ponudba streliva s sodobnejšimi konstrukcijami krogel izboljšala tudi za *8 x 57 IS*. Dandanes so na obeh straneh oceana na voljo krogel, ki so balistično ugodne za oba tekmeča, tako da so razlike v zunanji balistiki za lovca skoraj nepomembne. Kar zmore *.30-06*

Springfield, zagotovo zmore tudi *8 x 57 IS*. Zaradi nekoliko večjega premera krogel (0,38 mm) je prenos energije na telo divjadi boljši, s tem pa tudi učinek. Za primerjavo prilagam primerjalno balistično preglednico proizvajalca Hornady z 11,7 g (180 grain) krogli *GMX*, za oba naboja.

Prvo srečanje z 8 x 57 IS

Kot sem omenil, je po drugi svetovni vojni tudi v Sloveniji ostalo veliko vojaških risanic v tem kalibru. Eno izmed takih predelanih pušk z oznako Mauserjevega zaklepa *Dot 1942-G33/40* je imel tudi moj oče. V izvorni izvedbi je bila to posebej prirejena vojaška puška za nemške gorske čete (nem.: Gebirgsjäger). Od izvorne različice *M98* se je razlikovala po bistveno krajši cevi (le 490 mm), imela je z jeklom okovano kapo kopita, zaklep in prinašalec nabojev sta bila olajšana vse nepotrebne odvečne teže, cev je imela polno oblesje (zaščita proti opeklinam) ... Skratka, prirejena je bila za težke razmere vojakov v gorah.

Zaradi vojaške uporabe, pomanjkljivega čiščenja, uporabe zelo korozivnega streliva z Berdanovo netilko (ki je vsebovala živossrebrni fulminat) so po navadi imele te puške dotrajane cevi. Očetova ni bila nobena izjema. Ob nakupu puške je moral najprej zamenjati cev z novo, izredno tanko cevjo proizvajalca **Böhler Rasant**, dolžine 60 cm. Kljub daljši cevi od izvorne različice je puška ostala izredno lahka. Kot osnovnošolski fantič sem očeta redno spremljal na letni pristrelitvi lovskega orožja. Ob eni takih priložnosti je oče ocenil, da sem dovolj star, da dokazem svojo moškost. Z njegovo priljubljeno mavzerico sem moral tudi jaz trikrat streljati v tarčo. Do prvega strela sem bil hraber, več pa nisem želel streljati, saj je bil odsun zame občutno premočan. Očeta odsun ni motil, hvalil je lahkost orožja in učinkovitost na divjadi. V kombinaciji z doma predelanimi vojaškimi naboji je uplenil veliko večino divjadi; večinoma je bila to srnjad, kar nekaj divjih prašičev (ki jih je bilo takrat pri nas malo), nekaj jelenjadi in medveda. Predelana vojaška krogla je na trupih divjadi povzročala nemalo škode, pogosto so šrapneli povzročili tudi več izhodnih ran. Vseeno je bil oče prepričan, da je to najboljša krogla, saj je divjad večinoma padala »v ognju«. Zaradi pomanjkljivega čiščenja cevi in uporabe vojaških nabojev z živossrebrnimi netilkami je tudi očetovo novo cev zelo poškodovala rja. Orožje je postalo z lovskega vidika neuporabno, saj je postal raztros zadetkov prevelik.

Pozneje, ko sem sam postal lovec, sem si vedno želel loviti s kalibrom *8 x 57 IS*. Kupil sem si novo puško v tem krogelnem kalibru. Priznati moram, da s krogli s sodobnejših konstrukcij (*Blaser CDP*, *RWS Evolution*, *FOX CH*, *PPU Grom*) nisem bil nikoli razočaran. Odsun orožja je bil zmeren, natančnost večinoma vrhunska (razen s PPU-jem), poškodbe na divjadi majhne, pobegi z nastrela tudi kratki oziroma v vidnem polju. Če že divjad ni padla v ognju, jo je bilo res lahko izslediti zaradi obilne krvne sledi.

Moj dober prijatelj imenuje svojo priljubljeno mavzerico v *8 x 57 IS* kar »tamali 9,3«, čemur se ne čudim. Za obe vrsti naboja so enaki zaklepi in tudi puške enakih mas. Učinkovitost krogelnega kalibra *8 x 57 IS* je precej podobna *9,3 x 62* ob približno 26 odstotkov manjšem odsunu. Kdor želi naboj *9,3 x 62*, pa ne želi tako močnega odsuna, bo *8 x 57 IS* zanj ravno pravnja izbira.

Martin Rebec

Naslednjič: 7,62 x 39

Viri:

<https://www.cip-bobp.org/homologation/uploads/tccc/tab-i/tabical-en-page57.pdf>

https://en.wikipedia.org/wiki/7.92%C3%9757mm_Mauser

Nosler Reloading Guide 7 (stran 509)

Wiederladen für Jagd und Sport (stran 383, 384, 385, 386, 387)

https://wildundhund.de/wp-content/uploads/sites/2/old_docs/052_057_8x57_1106.pdf

<https://rws-munition.de/en.html>

<https://www.hornady.com/ammunition/rifle/#/>

Lovčev priročnik iz leta 1996, stran 222 in 223

2018 Hornady Produktkatalog, 2018 (v nemškem jeziku), stran 123

<https://www.ballisticstudies.com/Knowledgebase/8x57JS+Mauser.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Vz._33

<https://www.hornady.com/ammunition/rifle/8x57-js-is-180-gr-gmx-superformance-international#!/>

<https://www.hornady.com/ammunition/rifle/30-06-springfield-180-gr-gmx-superformance-international#!/>

<https://www.hornady.com/ammunition/rifle/8x57-js-is-180-gr-gmx-superformance-international#!/>

<https://www.hornady.com/ammunition/rifle/30-06-springfield-180-gr-gmx-superformance-international#!/>

² Mednarodna organizacija, ki postavlja standarde varnostnega testiranja orožja; ima 14 članic, 11 iz Evropske unije.

Na kratko iz tujega tiska ...

Nemčija: Deželno ministrstvo za okolje zvezne dežele Brandenburg je objavilo sporočilo o negativnih vplivih vetrnih elektrarn na nekatere vrste ptic, zlasti na različne vrste ujed in netopirjev v Nemčiji. V tej državi po uradnih podatkih gnezdi več kot 15.000 parov rjavih škarnikov, kar je več kot polovica svetovne populacije te vrste, ki je sicer ocenjena na največ 25.000 parov. Njihovo številčnost med drugim zelo ogrožajo tudi vetrne elektrarne. Tako so po podatkih zveznega urada za vetrno energijo od leta 2002 naprej na 29.213 lokacijah vetrnih elektrarn našli 480 mrtvih rjavih škarnikov, poleg tega pa še 570 kanj, 160 jezerskih orlov, 130 navadnih postovk in 50 črnih škarnikov. Domnevno naj bi bile resnične številke še nekajkrat višje.

Deutsche Jagd Zeitung, 9/2019

Rusija: Ruski parlament (duma) je s 24. julijem po tretjem branju spremembe lovskega zakona dovolil lov z lokom, medtem ko ostaja lov s samostreli prepovedan. Zakon bo sicer začel veljati po šestmesečnem roku, in sicer s podpisom zveznega sveta in predsednika države.

Wild und Hund, 17/2019

Danska: V tej državi je uporaba svinčenih šiber pri lovu na race deloma prepovedana že od leta 1986, popolna prepoved pa velja od leta 1996 naprej. Razlog za prepoved so bile številne zastupitve rac in druge vodne perjadi ter posledično tudi pogini zaradi svinca, ki so ga ptice zaužile med prehranjevanjem pod vodno gladino in na bregovih. Danski biologi z univerze Aarhus so proučevali posledice te prepovedi. Tako so proučevali 690 želodcev rac mlakaric ter analizirali njihovo vsebino. V približno 10 % proučevanih želodcih rac so našli šibre. V povprečju so bile v želodcih 3,3 šibre, največ pa je bilo celo 42 šiber v enem želodcu. Kar 88 % šiber (delež v skupni masi) so bile jeklene šibre in 3 % šibre iz bismuta. Preostanek, torej 9 %, so bile še vedno svinčene šibre, ki so pač še vedno v naravi. Svinčene šibre so torej našli v 12 želodcih (1,7 % celotnega preučevanega števila), pri čemer pa je šlo zgolj za posamične šibre. To potrjuje, da je bila prepoved uporabe svin-



Foto: Pixabay

čenih šiber pri lovu na vodno in obvodno perjad učinkovita ter da bodo v prihodnje zastupitve s svincom pri omenjenih pticah zgolj preteklost.

Wild und Hund, 17/2019

Nemčija: Sodišče je lovca, ki je med lovom na divje prašiče med siliranjem koruze leta 2018 v bližini kraja Nittenau na Bavarskem po nesreči ubil sovoznika v avtomobilu na bližnji cesti, obsodilo na pogojno zaporno kazen za obdobje enega leta. Sodišče je sicer omenjenemu 46-letnemu lovcu očitalo več kršitev veljavne zakonodaje, ena najpomembnejših je bila oddaja strela s tal brez varnega ozadja. Omenjeni lovec se je sicer kmalu po nesreči opravičil staršem umrlega 47-letnika, prav tako je takoj po nesreči oddal svoje orožje in lovsko karto ter izjavil, da ne namerava nikoli več loviti.

Wild und Hund, 17/2019

Nemčija: Mehanizmi vsakoletnih selitev ptic ostajajo fascinantni. Neverjeten se zdi podatek, ki ga je objavil deželni urad za vodno gospodarstvo ter varstvo obalnih območij in narave zvezne dežele Spodnja Saška. 15. julija so namreč opremili odlov-

ljenega črnorepega kljunača s 5 g težkim satelitskim oddajnikom. Šlo je za mlado ptico, ki so jo odlovili in izpustili v bližini kraja Dümmer na severu Nemčije, kjer so sicer gnezditvena območja te vrste. Po vsega 55 urah je omenjena ptica pristala v porečju reke Niger v državi Mali v osrednji Afriki. V tem času je povprečna hitrost torej znašala kar 74 km/h. Raziskave so še pokazale, da je večina ptic zapustila gnezditveno območje precej pozneje kot leto poprej, prav tako se ptice med selitvijo niso ustavile na območju Nizozemske, kar so sicer počele. Razlog za to ni znan.

Wild und Hund, 17/2019

Kenija: Kmalu potem, ko je ob letošnji svetovni konferenci za varstvo vrst (CITES konvencija) omenjena država ponovno poudarjala svojo vodilno vlogo pri varstvu ogroženih vrst na afriški celini, je v javnost prišel podatek, da v tej državi živi manj kot 2.000 levov, in to kljub dejstvu, da je lov na to vrsto v državi prepovedan že več kot 40 let. To pomeni, da nadzorovan uraden lov oziroma tudi trofejni lov ne vpliva na zmanjševanje številčnosti, v resnici je mogoče celo obratno, saj nadzorovan trofejni

lov prinaša veliko več nadzora in tudi denarja za varstvo vrst ter njihovih habitatov. Uradnih razlag za zmanjšanje številčnosti sicer ni, domnevajo pa, da je to posledica krivolova predvsem rejcev goved, ki jim levi povzročajo veliko škodo. Tako naj bi se število levov vsako leto zmanjšalo za približno 100 živali.

Jagen Weltweit internet

ZDA: Ena od vodilnih svetovnih znanstvenih revij *Science* (Znanost) je v svoji izdaji 30. avgusta objavila odprto pismo 133 znanstvenikov iz vsega sveta, v katerem se odkrito zoperstavljajo prepovedi lova. Zapisali so, da je lov, ob pomanjkanju drugih alternativ, še vedno pomemben instrument za pridobivanje prihodkov, ki omogočajo aktivno varstvo vrst divjadi in njihovih habitatov. Hkrati medijski in posledično tudi politični linč proti trofejnemu lovu in lovu nasploh v resnici zamegljuje bistveno pomembnejša negativna dejstva, ki so razlog za zmanjševanje številčnosti, to je predvsem izguba življenjskega prostora številnih živalskih vrst.

Jagen Weltweit internet

Pripravil:
mag. Janko Mehle

Stanko je bil *želarski* otrok. Denarja pri hiši ni bilo, vse so pobrali davki, država in duhovni gospod. Zanje je pač moralo biti, tudi tedaj, ko je pri hiši zmanjkalo petroleja in soli. In če se je slučajno v očetovem žepu našla kakšna krona, je hitro odromala tja gor proti Altovi gostilni. Razočarani oča so pogнали po grlu še tisto nekaj malega, kar bi lahko koristilo lačni in razcapani deci. »Takšni so bili pač takrat časi. In če si samo pomislil, da je to krivično, si

redoljuben, kot je bil, je vsako leto po rezi pobral vse ostanke v vinogradu, jih znosil na dvorišče in lepo počasi zlagal v manjše in večje *pušle*. Vse je lepo zložil pod kapjo na *pocjah*, da so se celo leto sušili na vetru in soncu. Kurjave je bilo dovolj, saj je veliko suhljadi nabral še v vse bližnjem gozdu, kjer je bilo veliko prezrelih bukev in gabrov. In ta gozd je bil Stankov drugi dom, kraj počitka, duševnega miru in lovskih radosti, kolikor jih je zaradi obilice drugega dela lahko našel. V mladosti je hodil na delo na cesto (bil

manj. Najbrž mu je zato tako radodarno vračala za njegova mnoga dobra dela in mu vsako jesen dajala obilen pridelek v vinogradu in sadovnjaku. Da je lahko bolje živel in da so žuljave roke dobile vsaj nekaj zasluženega plačila za celoletni trud in garanje.

Takšen je bil Stanko in takšen mi je ostal v spominu vse do danes, ko se v mislih vračam v najina zgodnja poletna jutra v majhni izbici. Ob prasketajočem ognju so minute bežale in tekle v ure in včasih sva si podala roke, ko je bilo sonce že skoraj v zenitu. Stanko

Lisice in lisjaki

MARJAN TOŠ

jih dobil po riti in po glavi,« mi je že kot postaran mož nekoč pod slamnjačo v Grabonoškem Vrhu pripovedoval Stanko.

Spoznala sva se kot lovca, on lovsko in tudi sicer zrel mož, prekaljen v mnogih življenjskih preizkušnjah, tudi na vzhodni fronti v daljni Ukrajini, in jaz kot lovski zelenec, ki sem menil, da sem posrkal vse modrosti in skrivnosti tega sveta. Ne vem, kako in zakaj je naneslo, da sva se s Stankom hitro spoprijateljila. Sprejel me je odprtega srca. V hišici nad prekrasnim vinogradom sva včasih modrovala do onemoglosti. V majhnem *šporhetu* je plapolal ogenj, ki je izbico napolnjeval s prijetno toploto. Stanko je bil varčen mož in je vse leto kuril rožje, kot še dandanes rečejo starejši ljudje ostankom od spomladanskega reza vinske trte. Skromen, a

je cestar ali *bekmoher*, kot so jim pravili domačini), nato pa ga je življenje odpeljalo v veliko mesto, kjer je delal v tovarni. A na rodni dom ni pozabil. Vsak prosti čas je izkoristil za svoje go- rice, za domač pogovor in za lovski raj. Lov mu je pomenil veliko in Stanko je vedno rad poudarjal, da je zanj lov nekaj mogočnega, nekaj nedosegljivega, je hrepenenje k popolnosti in želja po pristnejšem povezovanju z naravo. Le-to je spoštoval, čeprav ji je v mladih letih zaradi preživetja kaj malega tudi ukradel. Za preživetje je bilo treba uloviti kakšnega dolgouhca, pa veverico, kakšno vrano, šojo in seveda – lisico ali lisjaka. Srn skoraj ni bilo, a tiste redke so se Stanku smilile, ko pa so ga znale tako toplo pogledati v oči. Živo stvarstvo mu je bilo dragocena vrednota in trudil se je, da bi naravi vzel čim

je počasi srkal čaj iz lončka, ki je bil že povsem oguljen. Govoril je počasi, umirjeno, preudarno in spoštljivo do preteklosti. »Veš, ko sem bil še mladenič in sem hodil na delo h kmetom, sem večkrat smuknil tja dol Pod grana- to¹, v ta črni gozd, kjer so imele lisice veliko lukenj. Ne vem, zakaj so me zvitorepke tako prevzele, da mi je že ob misli nanje zatrepetalo mlado srce. Tik preden je prišel k nam Hitler, sem bil v družbi lovskega paznika iz Negove, ki me je povabil na lov na lisice v bližnjo Kunovo. Hodila sva dolgo, vmes malo postala in popila nekaj *kukle*, ki jo je imel paznik Teobald vedno pri sebi. Možakar je bil že prileten, mešal je naš domači jezik z nemščino, ki mu je bila bolj domača, saj je prišel služiti h grofu Trautmansdorfu² z daljne Saške. Pripešala sva do kunovskih gozdov in se lepo namestila, da bi videla vse, kar se giblje blizu in daleč. Pšenica je bila požeta in, kot mi je povedal Teobald, si lisica na strnišču rada očisti kožuh, da je za uporabo. To je pomenilo, da je njen kožuh pazniku navrgel nekaj



Nariscel: Igor Pričulin

¹ Ledinsko ime za del naselja Cogetinci. Ob cesti Videm–Cerkvenjak namreč stoji kapelica in pred njo topovska granata, ki jo je prinesel iz Galicije preživeli vojak v prvi svetovni vojni. Nosil jo je v nahrbtniku in jo v zahvalo Bogu za preživetje v vojni moriji postavil pred kapelico, kjer stoji še dandanes. Zato so domačini tamkajšnji predel poimenovali *Pod granato*.

² Grofovski družina Trautmansdorff je gospodarila na gradu Negova od leta 1542. Pred njimi so bili lastniki gradu, ki se prvič omenja leta 1425 kot West Egaw, grofje Windenski s Štajerskega. Negovska graščina je imela številne podložnike v osrednjih Slovenskih gorah.

dinarjev. Nisva dolgo sedela, ko se je na majhni vzpetini na poseki bukovega gozda prikazala zvitorepka. Moje srce je zatrepetalo, Teobald pa je bil miren kot obcestni kamen tam pri Ivanjih. Pomežiknil je in mi v roke potisnil svojo petelinko. „Krucinal,“ je zašepetal, „poči jo hitro, sicer nama bo ušla“. S tresočo roko sem prijel petelinko, napel peteline in – pok! Počilo je, odmevalo vse tja do Negove, meni pa so se šibile noge. „Sem jo zadel?“ sem vprašal in nestrpnost pogledoval tja proti poseki. – „Krucinal, a veš, da je padla. Lepa zvitorepka, za prvič si bil dober. In ker si dobro pomiril, ti zvitorepko podarim.“

To je bila moja prva lisica in še danes vem, da sem si za prodani kožuh kupil lepe škornje za zimski čas. Lisice so mi kar naprej blodile po glavi, niso mi dale spanja niti na Bavarskem, kamor so me leta 1943 odpeljali kot nemškega vojaka. Urili so nas in konec leta poslali na vzhodno fronto. Tja dol proti Ukrajini, kjer so nam Stalinove orgle parale živce in kjer sem tudi sam doživel ognjeni krst. Ko mi je bilo najtežje, ko sem videl okoli sebe samo smrt in njeno koso, s katero je kosila vse po vrsti, sem se spomnil na Kunovo in Teobalda in na lisice. „Če pridem živ iz tega pekla, grem najprej do Teobalda in potem še enkrat na poseko, kjer sem uplenil prvo lisico,“ sem se zaobljubil.

Potem je umolknil, naredil požirek slivovke in se zazrl nekam daleč skozi majhno okence tople izbice. Oba sva molčala, najin molk je kmalu presekala rezek pok nekje blizu Osojnice³. Stanko se ni zmenil zanj, vaje bil hujšega pokanja. Spet je začel pripovedovati svoje dogodivščine. O tem, kako so ga rdečearmejci ranjenega ujeli in mu pobrali kar tri ročne ure, ki jih je nosil na levi roki. Kje in kako jih je dobil, ni povedal. Malo so ga spraševali, potem pa odpeljali v bolnišnično barako, kjer je dolgo okrevaj, saj so mu šrapneli topovske granate precej preluknjali kožo. Nekaj jih je za vedno ostalo v njegovih nogah in z njihovo pomočjo je lahko napovedoval vreme. Stanko se je srečno izmazal, preživel je težko rusko ujetništvo in se poleti 1945 vrnil v rodne kraje. Izmučen, razcapan, lačen, a kljub temu poln volje do življenja, saj je preživel eno najhujših morij na vzhodni fronti. Niso bili hudi le boji, še huje mu je bilo, ko je moral pokopavati svoje tovariše. Tudi slovenske može in fante s Štajerskega, ki so jih Nemci od leta 1942 prisilno mobilizirali v nemško vojsko. Veliko njegovih prijateljev je za

vedno ostalo ob Volgi, v Stalingradu, pri Kursku ... Za njimi pa bolečine mater in očetov, ki so ostali brez otrok in njihovih pridnih rok. Veliko se jih je vrnilo pohabljenih, duševno uničenih.

Svet je lep, a dom je svet, je bilo Stanko življenjsko vodilo. Na svojem majhnem koščku težke ilovnate zemlje je počasi pozabljal na vojne grozote in začel spet živeti. Staršev ni imel, oba sta mu umrla, brat se je odselil in Stanko je ostal sam. V revščini in pomanjkanju, brez denarja in brez sleherne pomoči. Začel je hoditi na *tavr*, zaslužil je le za kruh in koruzne žgance. Vina ni bilo, trdo je delal, le ob vodi. Ljudi je bičala obvezna oddaja, preklinjali so oblast in skrivali še zadnje vreče pšenice, da so imeli sami kaj za podzob. Prašiče so klali na skrivaj. Stanko je včasih pomagal in dobil kaj malega za v lonec.

»Hudičev težki časi so bili to, moral si paziti, koga si pozdravil in komu si kaj rekel, ljudje so imeli dolga ušesa in ni jih bilo malo, ki so za kakšno drobno ugodnost prijavili lastno mater ali brata. Oblasti smo se bali, saj je bila neusmiljena do vsakogar, ki je samo pomislil, da bi lahko bilo bolje, če bi ...«

Tukaj se je spet ustavil, zakašljaj in glasneje pripomnil, da pa je kmalu bilo bolje.

»Dobil sem delo, postal sem cestar, dobival sem plačo. Imel sem svoj prvi denar. Ne veliko, a ravno dovolj, da sem lahko začel živeti kot človek. Skromnost je lepa čednost, so me učili pokojna mati, in to mi je ostalo v glavi. Kakšnega pol leta sem že vihtel kramp in lopato na cestah, ko sem se spomnil na Teobalda iz Negove. Kaj neki počne, je še lovski paznik? Še vedno lovi lisice? Neko nedeljsko popoldne sem se namesto k večernicam pri Sv. Antonu odpravil proti Negovi. Cesta je bila prašna, tu in tam sem srečal naključnega popotnika in, glej ga, zlomka, kmalu je za menoj zaškripal kmečki voz in mi ustavil. Prileten očanec me je prijazno povabil, naj prisedem, če grem v Negovo. Nisem se pustil prositi in tako sva skupaj nadaljevala vožnjo in vmes klepetala. Povedal sem mu, da grem na obisk k Teobaldu, k lovskemu pazniku na negovskem gradu. Voznik si je popravil klobuk in se namrščil ter šepetaje vprašal, ali ne vem, da je Teobald kmalu po koncu vojne izginil. Kako izginil, sem bil radoveden. Izginil je kot kafa, malo pred osvoboditvijo, vzela ga je noč in nihče ga nikoli več ni videl. Pravijo, da so ga odpeljali v Hrastovec in ga tam pokončali, ker je bil nemškega rodu. Pa saj veš, da je

bilo v Hrastovcu po vojni taborišče, v katerem so kruto ubijali nasprotnike režima, tudi mnoge domačine in Madžare iz Prekmurja. K sreči vse skupaj ni dolgo trajalo, a ravno dovolj, da je bila prelita kri in zasejano seme sovraštva. A lepo te prosim, bodi tiho, da mi ja ne bi o tem kaj govoril naokoli. Predvsem pa ne povej nikomur, da sem ti jaz to povedal, je končal možak tik pred Negovo, ustavil voz in mi na rahlo stisnil roko. Nikoli več ga nisem srečal, tudi videl ne, in ko sem si šel potešit žejo v vaško gostilno, sem prisedel k mizi, ob kateri je sedelo nekaj starejših mož. Nezaupljivo so me pogledali, eden me je prepoznal kot cestarja in mi naročil pijačo. Beseda je dala besedo in tudi oni so mi povedali enako zgodbo o Teobaldu kot voznik med potjo na prašni cesti. Ostal sem brez besed in kmalu odšel nazaj proti domu, kjer sem vso noč premišljeval o človeških usodah. Mene so podili in preganjali Rusi, Teobalda pa so prijeli oznovci⁴ in ga pred smrtjo najbrž tudi mučili. Kako kruto je življenje, kaj praviš?« me je potihoma vprašal. Nisem mu odgovoril, pač pa sem nemo sledil njegovi pripovedi. Višje kot je bilo sonce, več je bilo v njegovih besedah lovskih primesi. Nič ni ovinkaril, naravnost je povedal, da je bil še nekajkrat v Negovi, tudi na gradu, kjer je bil sedež KLO⁵ in kjer se je na veliko kradlo. Vse, kar je bilo malo vrednega, je dobilo rep ... A ker Stanko ne bi bil Stanko in zaljubljen v Teobaldovo lovsko izročilo, je trmasto vztrajal in neke noči čisto po naključju prišel do vesti o petelinki, s katero je položil na dlako prvo zvitorepko v Kunovi. Puška z vso opremo je bila v velikem zaboju v grajski kašči. Nekaj litrov vina, malo kruha in zaseke in pristala je v Stankovih rokah. Skrivoma jo je odnesel v naročju, kot majhnega otroka, na varno, na domače podstrešje. Z vsem, kar je našel ob njej. Kar razživel se je ob tej pripovedi in oči so se mu živo svetile, ko je govoril o prvih lovskih podvigih Pod granato in pod Osojnico. Odkrito je priznal, da je bil divji lovec, ker za vse drugo ni imel ne časa in ne denarja. A lovil je vedno pošteno, nikoli ni streljal na fazanke v

⁴ OZNA – Oddelek za zaščito naroda, ustanovljen 13. maja 1944. OZNA je bila povojna varnostna in obveščevalna služba FLRJ, katere pripadniki so bili imenovani *oznovci* in so imeli velika pooblastila. Po koncu druge svetovne vojne je OZNA organizirala in upravljala s koncentracijskimi taborišči za pripadnike nemške in madžarske manjšine ter za pripadnike protikomunističnih vojskih formacij. Eno od taborišč je bilo tudi v gradu Hrastovec pri Lenartu v Slovenskih goricah. OZNO je nasledila UDBA.

⁵ KLO – Krajevni ljudski odbor.

³ Ledinsko ime dela vaškega naselja Cogetinci.



gnezdu, ne na zajca v ložu ali v visokem snegu. To pa ne, tudi na srno je redko dvignil Teobaldovo petelinko. Te živali so se mu smilile, saj jih je bilo malo. Nič pa se mu niso smilile lisice, ki jih je bilo več kot preveč. A je bil tudi do njih pošten in je skrbno pazil, da deci, kot je ljubkovalno imenoval mladiče, ne bi jemal matere. Po žetvi in v mrzli zimi je bilo časa za lov dovolj. Pravih lovcev je bilo kmalu po vojni malo in še tisti redki so vedeli, da Stanko zahaja v temni gozd Pod granato in čaka lisice. Lepo število jih je pospravil in toliko je zaslužil, da se je lepo oblekel in si opomogel. Pa še za davek ali dačo po domače mu je nekaj malega ostalo. Mnogo noči je prebedel in ob jutrih, na pol zamrznjen, še v globoki temi, lazil proti kočici na hribu, kjer si je zakuril in se ogrel, potem pa lopato na rame in na cesto, kjer je bilo treba nasuti pesek na poledenelo cestišče. Nisem mogel verjeti, da je bil tako vztrajen, še manj pa sem mu ver-

jel, da ni prodajal le lisičjih kož (kako je našel kupce, je posebna zgodba), temveč tudi lisičje meso. Menda so ga *mestjanarji* radi kupili, saj je bilo ob pomanjkanju mesa boljše kot prazna repa ali zelje. To mi je še vedno ugan-ka, a Stanko je znal zvatorepke prodati za lepe denarce.

Njegovo divje lovsko srce mu ni dalo miru in lepega dne se je odločil, da bo postal pravi lovec. Nekaj je privarčeval, nekaj si je izposodil, plačal je članarino, kmalu naredil lovski izpit in postal lovec. Kot se šika. Družčina ga je bila vesela, saj je bil zelo preprost, marljiv in vedrega značaja. Prijel je za vsako delo in zeleni bratovščini je prišel še kako prav. Da je bil prej divji lovec, so vedeli vsi, a mu tega nihče ni zameril. Saj ni bil edini, skoraj vsi so začeli tako ... Imel pa je Stanko, kot mlad pravi lovec, le nekaj več od drugih: imel je Teobaldovo petelinko z vso opremo. Imel je lovsko torbo, imel je lovski klobuk in celo majhen

lesen stolček. Lahko bi se pobahal s strojčkom za polnjenje nabojev, s smodnikom, šibrami ... Vsega tega je ostalo dovolj v Teobaldovi skrinji na negovskem gradu. Puška je bila njegov zaklad, pomenila mu je več kot vse na svetu. Varoval jo je bolj kot sosedovega otroka, saj svojih ni imel. Lovil je pravično, lazil je za lisicami in lisjaki, tu in tam je položil na dlako kakšnega jazbeca, veverico ali kuno. Srake je raje pustil pri miru, naj vreščijo in se derejo, tudi šoje mu niso bile v napoto. Le vrane so ga jezile, zalezoval jih je, a brez večjega uspeha. Še največ jih je dobil v gnezdih, tik preden so poletele. In, verjeli ali ne, mlade vrane so bile zelo okusna jed, sploh če so jih gospodinje ocvrle kot piščance. Stanko je dobro plezal in poznal je vsa gnezda. Zato je bilo ocvrtega mesa na mizi več kot pri bogatih kmetih pohanih kur.

Stanka so ga najbolj jezili zankarji. Ni jih maral, še manj pa tistih zlobnežev, ki so nastavljali pasti, v katere

so se ujeli tudi domači psi in nato v strašnih mukah poginjali. »Tako se ne dela z živalmi, to ni pošteno in zlasti ne pravično,« je rad poudarjal, ko je bil v zrelih letih in se je spominjal nečednih dejanj neozaveščenih ljudi, ki jih je kljub svoji skromni izobrazbi preziral in črtil. »To so navadne grdobе grde packave, kot je nekoč zapisal Slomšek,« je običajno pripomnil, ko je pogovor nanese na tiste čase. Za Slomška je veliko slišal kot otrok pri verouku, kjer mu je domači duhoven večkrat pošteno navil ušesa, saj mu je bilo malo mar za Golgoto in Kalvarijo; njegove misli so begale k belemu kruhu, k lisicam in lisjakom, pozneje pa tudi k mladim dekletom, ki jih Stanko vse do konca življenja ni sovražil. O gospodih v talarju pa si je mislil svoje.

Pod granato in med lisice je zahajal vse bolj poredko. To ga je najedalo in molil je, da bi kmalu prišel v penzijo. In nazaj k svojim lisičkam, Pod granato in pod Osojnico, kjer je ostalo še nekaj prvinskosti in kjer je bilo še nekaj dobrih lisičin. To ga je ohranjalo pri močni volji, da bi vzdržal in zaživel na novo, ko bo odslužil svoje. Ni ga zanimala višina pokojnine, saj je bil od malega vaje skromnega življenja. In se tudi ni pehal za bogastvom, imel je malo in tudi od tega je znal komu kaj podariti. Če ne denarja, pa slastne slive ali orehe iz sadovnjaka pod vinogradom, ki ga je uspel ohraniti in obdelovati. Kako je to zmogel, še vedno ne vem, saj so se najina kramljanja ob njegovem šporhetu za dolga leta pretrgala. Odšla sva vsak po svojih poteh, a

tudi meni v veliko zadovoljstvo, saj mi je ostal dolžnik še na mnoga vprašanja. Najbolj me je zanimala usoda njegove petelinke, tiste lepo izdelane puške boroveljskih mojstrov, ki jo je po srečnem naključju našel v Teobaldovi skrinji na negovskem gradu. Dolgo je premišljeval in se zagledal v daljavo, potem pa mirno, z rahlo tresočim glasom začel še zadnji del najine zgodbe ...

»Petelinka mi je dobro služila, pazil sem nanjo, varoval sem jo, nisem je dal iz rok, dokler ... dokler v to nisem bil prisiljen. Gradil sem hišo, denarja je bilo premalo, moral sem jo prodati. Saj sem zanjo dobil lepe denarce, a bolečina zaradi izgube moje predrage spremljevalke na zelenih stečinah je ostala vse do danes. Ne vem, kako so ravnali z njo, upam, da je vsaj pristala



Ni jih bil preveč vesel, saj so veliko več jemali, kot pa dajali. »Pa še babe so preganjali, ti črnuhi presneti,« je včasih bentil čez to gospodo. Sploh, ko je imel v *piskrču* namesto lipovega čaja domačo *brajdešnico*.

Takšen je bil Stanko, mož klenega značaja in močne postave, zdelanih rok in nagubanega obraza. Za dolga leta je odšel v mesto, v tovarno. Cesta mu ni dajala dovolj zaslužka, našel si je tudi sopotnico. Na lisice ni pozabil, čeprav mu niso več pomagale bogatiti družinskega proračuna. S trebuhom za kruhom je odšel v beli svet, v veliko mesto, ki mu je bilo tuje, saj je imel najraje vonj cvetočih češenj, zimzelenih vrb in cvetočih jablan. Namesto tega je v mestu vse bolj dišalo po smogu, nafti in bencinu. Zato ga je srce še bolj gnalo in hrepenelo po zeleni bratovščini, po zelenih poljanah in temnih gozdovih.

glej ga, zlomka, kot v pravljici sva se znova srečala in spet sva skupaj pila čaj, obujala spomine in ob prasketajočem jutranjem ognju večkrat dočakala pozno popoldne. Toliko sva si imela za povedati ...

A takrat Stanku oči niso več žarele, njegov pogled je bil otožen, roke povešene, obraz zelo zguban. Preživel je težke čase, v mestu mu ni bilo lahko, doma pa še težje. Ne spomnim se več, kako je nanese, da sva se nekega poznojesenskega nedeljskega jutra, v katerem so se meglice še leno vlačile po Cogetinški dolinici, znova srečala pri njem doma. Še vedno v izbici, še vedno ob šporhetu in še vedno ob prasketajočem ognju. Od vsega tega se Stanko ni mogel posloviti. Imel je tudi električni štedilnik in vse drugo, kar sodi v sodobno kuhinjo, a on je užival v starih časih. Vesel je bil snidenja, ki je bilo

pri kakšnem zbiralcu orožja. Ko sem spet prišel na zeleno vejo, sem si kupil novo puško, a ni bila to, kar sem imel v rokah prej. Ko sem šel čakati lisico Pod granato, sem večkrat ustrelil mimo, počasi sem postal do nje nezaupljiv. Lepo število zvatorepk mi je ušlo in so se mi najbrž posmehovale ter molile fige, tako kot so to počeli moji lovski tovariši. Na račun mojih zgrešenih strellov sem plačal veliko litrov vina, saj sem bil deležen tudi stav, ki sem jih pač izgubil. Vse to me ni odvrnilo od zimskega čakanja na zvatorepke. Sploh, ko sem dočakal penzijo in se preselil nazaj na mojo želarijo. Predolgo bi trajalo, če bi ti povedal za vse zgođe in nezgođe, ki sem jih doživel z lisicami. Pa saj veš, kako je s temi rečmi. Lisica je pač zvita, tu ni kaj. Povem ti samo eno za konec najine zgodbe ...

Kot veš, sva včasih rada šla na jago

z Maksom, mojim kameradom še iz nemške vojske, le da je on ostal v Berlinu, mene pa so poslali na fronto v Ukrajino. Maks je bil od hudiča, strelec in pol, lisičar, ki mu ni bilo para, in prijatelj v dobrem in slabem. Z njim sva tudi rada govorila o vojnih doživljajih, sploh, ker je bil Maks na tečaju za deseterje v Berlinu takrat, ko so v Volčjem brlogu poleti 1944 naredili atentat na Hitlerja. Škoda, da ti o tem sam ni povedal kaj več. No, ko sem prišel iz sovjetskega ujetništva domov, se z Maksom dolgo nisva srečala. Tako kot jaz je bil tudi on ranjen, a rane so se mu zacelile in trdo je začel delati. Vmes pa na črno jagati, dokler tudi nje-mu tega ni bilo dovolj in je postal čisto pravi jager. Nekega zimskega večera sva se dobila pri Plojovci, saj poznaš to žensko iz Čagone, pri kateri si tudi ti včasih rad nagnil kozarec njenega gameja. Maks se tako kot jaz ni branil pijače in Plojovca je imela res izvrstno črno vino. Bilo ga je malo preveč in z Maksom sva se odločila, da prespi-va v njenem štiblu, zjutraj pa greva v Kovačecove šume na lisico. Rečeno, storjeno. Vino naju je pošteno gredo, zasmrčala sva in sanjala vsak svoj sen. Zjutraj sva še ob pravem času krenila vsak proti svoji lisičini, malo mačkasta, a dovolj ogreta za nov lovski podvig. Namestil sem se na prežo in čakal. Začelo se je svitati, od Svete Trojice se je oglasil zvon, lisice pa od nikoder. „A bo ali ne bo,“ sem potihoma govoril sam s sabo. Kar naenkrat pa slišim šum in počasi pogledam proti lisičini. Evo, je, lepa kot nebeški angel! Svetel ko-žuh, mogočen rep, prekrasna živalca ... „Ti boš moja,“ si rečem, pridržim mrzlo kopito ruske bokarice k licu, pomerim in – bum, se je razlegel pok po celi Čagonski dolini. Odložim puško in pogledam proti lisičini, kjer je negibno obležala moja zvitorupka. Oddahnem si, obrišem mrzlo čelo, prižgem še zad-njo cigareto, ki mi je ostala od popiva-nja pri Plojovci, pokadim do polovice, ugasnem in se spravim s preže. Počasni so bili moji koraki, nekje od daleč sem zaslišal vreščanje šoje, ki mi je očitno hotela nekaj povedati. Nisem se zmenil zanj, stopical sem k moji zvitorupki. „Kako krasna žival! Zakaj neki vas ljudje tako mrzijo in sovražijo, ko pa ste pravo čudo božjega stvarstva,“ sem ji govoril, ko sem jo božal po kožuš-čku. Moje srce je bilo napolnjeno z duhovno hrano, lovska strast je bila po-mirjena, hvaležen sem bil Diani za lepo zimsko darilo. Ko sem tako zasanjano dvigoval mojo lepoticčko, pa se znova zadere šoja in nekaj korakov od mene

stoji – lisjak. Velik, mogočen, takšnega še nisem videl. Gledava se iz oči v oči – v eni roki držim lisico, v drugi puško s še enim nabojem v cevi. Ali mi bo uspelo pospraviti še tega mogočnega? Hitro odložim lisico in pridržim puško, ko iznenada zaslišim neki glas: „Kaj pa delaš, Stanko? A ti nisem dala dovolj? Pusti tega lisjaka pri miru, da si poišče novo družico in nadaljuje svoj rod. V božje stvarstvo ne posegaj preveč, pazi, kaj delaš, moji darovi so iskreni, vedno dovolj veliki, le tvoj pohlep je očitno prevelik. Odloži puško in pojdi z mojim darilom na toplo, kjer te že čaka Maks s svojo zvitorupko.“ Potem je v trenutku vse utihnilo, lisjaka ni bilo več, moji roki pa sta bili kot otrdeli. Ali me ni to preizkušala Diana ali kaj – sem bil res preveč pohlepen? O, Marija, kolikokrat sem storil kaj podobnega, marsikdaj mi ni bila dovolj ena lisica. Ojoj, koliko mladičkov sem jim odnesel od seskov. *Krucifiks*, res ni bilo vse v redu. A kaj naj zdaj, kar je bilo, je bilo, Diana naj mi oprostí za vse grde reči, preden grem tudi sam v večna lovišča. Upam, da mi bosta s sv. Hubertom pravično sodila, saj sem večino drugih bitij pustil pri miru, srne skorajda nisem uplenil, srnjaka tudi ne. Rac nisem streljal, zaj-ca sem v mladih letih moral, da je bilo kaj za priboljšek. Fazani so mi bili ljub-ši v naravi, zdaj jih tako ali tako nima-mo več. Kakšna vrana in šoja sta pa že obležali v ognju moje petelinke in tudi ruske bokarice. Je bil to prevelik greh?«

Umolknil je, vzel velik robec iz žepa in si obrisal solzne oči. »Rad sem bil pravičen lovec, bog mi je priča, da nisem moril, ker sem kot vojak videl preveč krvi. Več kot so je kdaj videli mesarji v klavnicah. Slišal sem Stalinove orgle, pokopaval sem mrtve sodruge, iskal njihove odtrgane ude. Postavil sem prenekateri križ in zato ni-sem hotel več prelivati nove krvi. Vzel sem toliko, kolikor sem lahko ... in nič več, zato mi ne bo hudo zapustiti tega sveta.«

Razšla sva se kot vedno, stisk rok je povedal dovolj.

Čas je mineval, Stanko je moral iz svoje želarije k tujim ljudem, na pre-užitek. Kdo bi si mislil, da se mu bo vse obrnilo na glavo. Na lisice je poza-bil, ostali so mu le lepi spomini. A jih ni več delil z nami, ki smo včasih tako radi prisluhnili njegovi sočni govorici. Prišla je bolezen, Stanko je hiral in le-pega dne je do nas prišla novica, da je prenehalo biti njegovo plemenito srce. Edino, kar je menda še skušal povedati pred zadnjih dihom na smrtni postelji, so bile besede: »Naj me pokopljejo moji

jagri.« In res smo ga pokopali, imel je dostojen pogreb. Ob odmevu strelav iz lovske puške se je za hip zazdelo, da se tam proti Andrencem in Cogetincem sliši kavkanje lisice ... Še zadnjič v slovo človeku, ki jih je cenil kot del božjega stvarstva. In je znal marsikomu zabrusiti v obraz: »Tudi lisica je živo bitje.«

Ko mu je še zadnjič zatrobil lovski rog in so zelene vejice tiho padale na njegovo krsto v temnem grobu, smo se počasi razšli na vse strani. Vsak svoji usodi naproti ...

Narečne in manj znane besede ter poimenovanja:

bekmoher – bek + Moher (Macher), narečna izpeljanka iz nemških besed ‚weg‘ (vstran od nečesa) + ‚machen‘

(delati, narediti, napraviti); torej vstran + spraviti (pospraviti ali počistiti cesto);

brajdesnica – rdeče vino iz grozdja, ki so ga pridelovali skoraj pri vsaki hiši na brajdah;

game – črno vino iz zgodnje sorte grozdja;

kukla – pijača iz jabolk, imenovana tudi jabolčnica, jabolčnik, jabošnica ali tukla (ker so sadje najprej tolkli, nato pa stiskali);

mestjanarji – domači izraz za prebivalce mest in trgov;

piskrček – emajliran lonček za čaj in na podeželju tudi za ostalo pijačo, vino ali jabolčnik;

pocje – iz opeke tlakovani pločnik ob stano-vanjski hiši;

pušli – majhni snopiči narezanega in pove-zanega lesa vinske trte od spomladanske rezi;

šporhet – preprost štedilnik na drva;

štibl – majhna sobica v kmečki hiši, v kateri sta običajno prebivala stara starša na pre-užitku;

tavrh, taberh – delo na kmetiji, ki ga je opravljal najeti delavec, plačan na dan, dninar. Dninarji so bili najeti kmetijski delavci, ki so na poljih in travnikih delali za dnevno plačilo pri večjih kmetih, v Slovenskih goricah pa tudi v vinogradih. Njihov socialni položaj je bil boljši od viničarjev, ki so morali za stanovanje v hiši pri vinogradu (ponekod pa tudi za denar ali kmetijske pridelke) obdelovati tuj vinograd in so bili tudi v Slovenskih goricah še po drugi vojni veliki siromaki. Za vsak delavnik so dobili špone, to so bile posebne kovinske ploščice, ki so jih povezovali z drobno vrvjo. Na koncu leta so jih seštelí ter izračunali, ali je kdo ostal komu še kaj dolžan. Običajno je ostal dolžnik viničar, ki so mu v Slovenskih goricah pravili *vajncar*;

želar – vzhodnoštajersko narečno poimenovanje kajžarja; želarija pa je narečno ime za majhno posestvo.



Dnevi lovskega strelstva letos z dobrodelno noto

V več kot 200 strelcev in strelk se je od 6. do 8. septembra pomerilo na strelišču Gaj - Pragersko, kjer so že četrto leto zapored v organizaciji **Komisije za lovsko strelstvo in lovsko orožje Lovske zveze Slovenije (LZS)** potekali *Dnevi lovskega strelstva*.

»Lovci se imamo s čim pohvaliti, z aktualnimi evropskimi prvaki v kombinacijskem streljanju in evropskimi podprvaki v oponašanju jelenjega rukanja, z lovskimi pevci in rogisti ... zato je odveč, da se skrivamo in umikamo; saj lov izvajamo na pošten, zakonit in etičen način, skrbimo za divjad in naravno okolje in na leto opravimo več kot 600.000 ur evidentiranega prostovoljnega dela. Če bomo še naprej delovali v skladu z našim poslanstvom, se za prihodnost slovenskega lovstva ni bati,« je na slavnostnem odprtju, na katerem so prvič sodelovali tudi lovski pevski zbori in rogisti, povedal predsednik LZS mag. **Lado Bradač**.

Člane zelene bratovščine je pozdravil še predsednik Državnega sveta Republike Slovenije **Alojz Kovšca**, tudi sam lovec, kar vedno in s ponosom pove, kot je pouda-

ril. Po njegovih besedah živimo v čudnem času, v katerem se pojavljajo mnenjski voditelji, ki veliko vedo, pa bolj malo znajo: »Vloga lovcev, naš položaj v družbi, naša tradicija in poslanstvo regulatorja prostoživečih živali je potisnjena ob stran. V javnosti se je sčasoma ustvarila negativna podoba lovcev

enotne, naj ne povzročajo medsebojnih razprtij in ne slabijo položaja lovcev v družbi.

V času državnega prvenstva v strelski kombinaciji OPEN, državnega prvenstva v streljanju na tarčo bežečega merjasca in državnega prvenstva v strelski kombinaciji za veterane in

ptičarjev pa je predstavilo pasme ptičarjev.

Med strelci je največ navdušenja požel najstarejši udeleženec tekmovanja, 81-letni superveteran **Franc Barbič**, ki je z zavirljivo natančnostjo z malokalibrsko puško na vseh tarčah na 35 metrov zadel same desetke. O odlični pripravljenosti tekmovalcev nekaj pove tudi dejstvo, da neporažen ni ostal niti aktualni absolutni evropski prvak v kombinacijskem streljanju **Miha Finkšt**.

Prireditve, ki se je je po oceni **Matije Janca**, predsednika Komisije za lovsko strelstvo in lovsko orožje LZS, v treh dneh udeležilo okoli 1.500 tekmovalcev in obiskovalcev, je imela tokrat prvič tudi dobrodelno noto. In lovci so se izkazali tudi na tem področju. »V dveh dneh smo z licitacijami, tudi lovskega oblačila strelske ekipe LZS, z donacijami in dvema dobrodelnima strelskima tekmama uspeli zbrati kar 3.080 evrov za pomoči potrebne,« je ob podelitvi priznanj najboljšim strelcem in ekipam povedal **Luka Dolenc** iz Lovskega dobrodelnega združenja Diana.

Urša Kmetec



Na slavnostnem odprtju Dnevov lovskega strelstva na strelišču Gaj - Pragersko so prvič sodelovali tudi lovski pevski zbori in rogisti.

kot krvnikov, ki zgolj iz športa in zabave pobijajo živali. Takšna podoba ne sme postati stalnica in edina resnica v slovenski družbi,« je dejal Kovšca ter pozval lovske družine in zveze, naj ostanejo

superveterane je potekal tudi sejem orožja, optike in lovske opreme, za lovske pripravničke so bili organizirani vodeni ogledi prireditve in strokovna predavanja, **Društvo ljubiteljev**

Rezultati so objavljeni na spletni strani Lovske zveze Slovenije.

Delovni posvet o posledicah divjih voženj v naravnem okolju na LZ Maribor

Lovska zveza (LZ) Maribor je 5. septembra pripravila delovni posvet o divjih vožnjah v naravnem okolju in posledicah tega početja za prostoživeče živali in njihove habitate. Ne samo za divjad, pač pa tudi za redke in ogrožene vrste, ki so trajno zavarovane. Posveta se je poleg predstavnikov lovskih družin, LZ Maribor, **Lovske zveze Slovenije (LZS)** in **Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS)** udeležilo veliko predstavnikov **Policijske uprave (PU) Maribor** in predstavnik Generalne policijske uprave (GPU) iz Ljubljane **Alojz Sladič**. Žal pa so organizatorji pogrešali predstavnike inšpekcijskih služb, ki jih kljub pravočasnemu vabilu ni bilo na posvet.

Kot je v uvodu poudaril predsednik LZ Maribor **Marjan Gselman**, ki je posvet vodil, so težave stare vsaj desetletje in pol in v zadnjem času zlasti na Pohorju in Kozjaku že resno ogrožajo upravljanje v divjadjo in lovišči. A skrbi ne povzročajo le lovcem, pač pa tudi drugim naravovarstvenikom, planincem in nenazadnje lastnikom gozdov. Cilj posveta je bil iskanje poti za uspešnejše, predvsem učinkovitejše sodelovanje lovcev in lovske organizacije s policijo in inšpekcijskimi službami. Po Gselmanovih besedah so postale razmere v zadnjih petih letih povsem nevzdržne in zaradi vse pogostejših in vse drznejših voženj s štirikolesniki ter motokros motorji lovci ne morejo več opravljati svojih osnovnih nalog. Ogroženo je izvajanje lova in biotehniških ukrepov za izboljševanje naravnih razmer za življenje divjadi.

Predsednik Komisije za lovsko-



Foto: Božidar Kunej

Posveta se je poleg predstavnikov lovskih družin, Lovske zveze Maribor, Lovske zveze Slovenije in Zavoda za gozdove Slovenije udeležilo veliko predstavnikov Policijske uprave Maribor in predstavnik Generalne policijske uprave iz Ljubljane.

čuvajsko službo pri LZS in hkrati tudi predsednik Ptujsko-Ormoške zveze lovskih družin dr. **Srečko F. Krobe** je kritično ocenil razmere in spregovoril o vlogi lovskočuvajske službe, ki nujno potrebuje dodatna pooblastila. Po njegovem policija naredi veliko več kot inšpekcijske službe in prav zaradi slabega nadzora nad izvajanjem predpisov marsikje in marsikdaj nastajajo resni konflikti. Lovski čuvaji imajo omejena pooblastila, ki jim jih daje zakon, zato so z lovsko inšpekcijo že začeli z resnimi pogovori o spremembah predpisov v smeri dodatnih pooblastil za lovske čuvaje. Nanizal je tudi nekaj konkretnih ukrepov lovcev na območju **LD Boč na Kozjaku**, kjer je tudi član. Lovci so še posebno zaskrbljeni zaradi vznemirjanja divjadi na pasiščih in krmiščih, kar je zelo resna kršitev predpisov o varstvu narave.

Predstavnik LZS mag. **Nataša Oven** in **Goran Šuler** sta kot pravna strokovnjaka poudarila, da je zakonodaja na tem področju sicer jasna, a se v glavnem ne

izvaja. Tudi sankcije za kršitelje so premile, zato so v LZS veseli sprememb **Zakona o varstvu narave**. V javni razpravi so že posredovali več pripomb, tudi o sankcioniranju prekrškov, kar bi morda lahko kot represiven ukrep marsikoga odvrglo od kršitev zakona. Zdajšnje kazni so občutno prenizke, zato lovci pozdravljajo spremembe zakonodaje, ki bo prinesla tudi višje kazni. Po njunem je veljavni zakon kar dober, a žal ne zagotavlja učinkovitejšega nadzora nad kršitvami. Temeljna težava je torej v neizvajanju zakona v praksi in predvsem v slabem inšpekcijskem nadzoru.

Po ocenah predstavnika GPU Sladiča je delo mariborskih policistov na tem področju uspešno. Letos so policisti na območju PU Maribor že obravnavali 46 kršitev s področja **Zakona o ohranjanju narave** in v letu 2018 43 tovrstnih kršitev, ki so povezane z vožnjo v naravnem okolju. Žal so pričakovanja lovcev in naravovarstvenikov še večja, a je zaradi togih predpisov večših učink

policijskega ukrepanja nekoliko manjši od pričakovanega. Sploh ker je kršitve težko dokazati. Starešine in predstavniki lovskih družin in **Lovišča s posebnim namenom (LPN) Pohorje** so na posvetu predstavili številne konkretne primere, s katerimi se na terenu srečujejo vse pogostejše. Mnogi lovci so deležni fizičnih groženj, na območju Ruš je lovec doživel celo lahko telesno poškodbo in bil deležen hudih groženj, poškodovali so mu tudi vozilo. Divje vožnje na Pohorju spreminjajo smeri, je ocenil **Izidor Cojzer** z ZGS, in vse več jih je na vrhu Pohorja, kjer leži LPN Pohorje in kjer so prav tako nemočni, saj pristojne inšpekcije ne ukrepajo. Slišali smo tudi kritično oceno, da je celotno Pohorje pozimi poligon za motorne sani in da je država na področju nadzora »gluha«.

Več razpravljalcev je izpostavilo drugačno prakso na tem področju v sosednji Avstriji in Italiji. Predlagali so enostavno »kopiranje« njihovih zakonskih rešitev v slovensko zakonodajo. Avstrijski motokrosisti prihajajo na divje vožnje na Pohorje, ker se v Sloveniji »bolj spleča« tvegati kot v Avstriji, ki ima zelo strogo zakonodajo in visoke denarne kazni. Podobno velja za italijanske motokrosiste. Predstavniki policijskih uprav in lovskih družin so se zavzeli tudi za spremembo miselnosti in za boljše okoljsko vzgojo mladine ter podprli pobudo, da bi o okoljski ozaveščenosti javnosti pripravili poseben projekt na ravni LZS. Ena od končnih ugotovitev posveta je bila, da so rezultati ukrepanja policije in inšpekcije svojevrsten odraz stanja vseh družbenih subjektov, ki delujejo v naravnem okolju. In še zanimiv podatek – celo policisti večkrat zaradi divjih voženj motokrosistov po Pohorju tudi sami »odskakujejo«, da ubežijo nesreči.

Dr. Marjan Toš

Posvet o sobivanju z bobri na Hotizi

V okviru organizacije 24. **Ribiških dnevov je Turistično društvo (TD) Hotiza** 16. julija pri brodu na Hotizi organiziralo posvet z naslovom *Sobivanje z bobri*. Cilj posveta je bil predstavitev različnih pogledov vabljenih predstavnikov ustanov in zainteresirane javnosti glede bobrovega vpliva na naravno okolje zaradi povečevanja številčnosti populacije v tamkajšnjem delu Prekmurja in predstaviti strategijo sobivanja

človeka z njim. Na posvetu so sodelovali **Simon Verbič** (Zavod Republike Slovenije za varstvo narave), **Tatjana Gregorc** (Inštitut za ohranjanje naravne dediščine – Lutra), **Štefan Kovač** (Zavod za gozdove Slovenije), **Anton Kustec** (Direkcija Republike Slovenije za vode – sektor območja Mure), **Danijel Zorko** (Slovenski državni gozdovi), dr. **Arpad Köveš** (LD Velika Polana) in **Jožef Jerabic** (Ribiška družina Lendava). Posvet je vodil **Igor Köveš** (TD Hotiza). Poleg omenjenih sodelujočih predstavnikov

ustanov so se posveta udeležili še podžupan Občine Lendava **Mihael Kasaš**, predstavniki krajevne skupnosti in vsi, ki jih je tema zanimala.

Po pozdravu **Igorja Köveša**, predsednika TD Hotiza, in kratki uvodni igri na temo bobra, ki so jo pripravili mladi iz Hotize, je za uvodno predstavitev poskrbel Verbič z Zavoda za varstvo narave, ki je opisal zgodovino prisotnosti bobra na našem ozemlju, biologijo evrazijskega bobra in njegov predvsem pozitiven vpliv na okolje. Predstavil je tudi ne-

kaj izhodišče na temo problematike sobivanja človeka in bobra. Gregorčeva iz Lutre je govorila o vse večji zastopanosti bobra in o prebivalstvu, ki se zaradi svoje dejavnosti srečuje z njim. Povedala je, da se bo populacija zagotovo še številčno povečevala, zato je pomembno, da so ljudje boljše seznanjeni z vlogo te vrste v naravi in da bi znali sobivati s to živalsko vrsto.

Dr. Köveš, starešina LD Velika Polana, je povedal, da je bober zavarovana vrsta, ki jo lovci tako kot vse druge zavarovane živalske

vrste redno spremljajo, predvsem njegovo razširjenost in njegov vpliv na okolje ter druge živalske vrste. Povedal je tudi, da je bil po naključju v poletni številki revije *Lovec* objavljen članek **Mihe Robarja** z naslovom *Evrazijski bober po več kot 200 letih spet v reki Mirni*, v katerem je avtor pisal o podobni problematiki na drugem koncu Slovenije. Nekoliko več o širjenju bobra in škodnih primerih je povedal direktor murskoboške območne enote Zavoda za gozdove Kovač. Povedal je, da v Pomurju bobra načrtno spremljajo že od leta 2002. Z njegovo prisotnostjo se pojavljajo tudi škodni primeri, Zavod za gozdove pa ima ključno vlogo v postopku ocenjevanja škode. Le-ta se najpogosteje pojavlja v ozkem pasu ob vodotokih. Med letoma 2012 in 2018 so zabeležili 31 škodnih primerov, katerih skupna ocenjena škoda je znašala okrog 8000 evrov. Tudi po njegovi oceni lahko pričakujemo nadaljnji rast populacije bobra, zato je pričakovati povečanje števila škodnih primerov. Pravočasno in ustrezno sistemsko ukrepanje bo izredno pomembno.

S problematiko bobra se redno srečujejo tudi zaposleni na Direkciji za vode, je povedal

Kustec, sicer predstavnik te organizacije. Težava so jezovi, saj jih bober gradi prav na vodnih površinah, ki so v upravljanju direkcije. V tej povezavi se nanje pogosto obračajo tudi občani. Predstavnik Slovenskih državnih gozdov Zorko pa je v razpravi povedal, da zaenkrat zaradi prisotnosti bobra nimajo večjih težav v gozdovih, s katerimi upravljajo. Njegova prisotnost jim je znana, sistematičnih popisov škode pa ne beležijo, saj trenutno za to ni nobenih zahtev; zavedajo pa se, da se bodo zaradi povečevanja številčnosti populacije zagotovo pojavile. Zadnji razpravljavec je bil predsednik lendavske ribiške družine Jerebic, ki je prav tako kot predstavnik lovske družine povedal, da ribiči delovanje bobra ob vodah v njihovem upravljanju opazajo, vendar večje škode zaradi njegove prisotnosti zaenkrat ne zaznavajo.

V nadaljevanju so sledila mnenja in vprašanja obiskovalcev. Razpravljali so predvsem tisti domačini, ki so bili že deležni škode zaradi jezov v okoliških potokih in tudi zaradi pojavljajoče se škode na njivah in v gozdovih. Oni bobra sicer apriori ne odklanjajo, so pa nejevoljni zaradi porajajoče se



Foto: Urša Žižek

Nekaj povabljenih udeležencev posveta (od leve proti desni: dr. Arpad Köves, Štefan Kovač, Anton Kustec, Daniel Zorko in Jožef Jerebic)

škode, ki je posledica njegove prisotnosti. Njihova želja je, da bi zadeve sistemsko uredili in da bi bili v primeru škode upravičeni do odškodnine z enostavnimi administrativnimi postopki.

Na koncu so udeleženci posveta strnili svoje ugotovitve v naslednja sklepa, ki ju po zapisu predstavnika Zavoda za varstvo narave Verbiča navajamo v nadaljevanju:

– *Bober je zavarovana živalska vrsta, ki ima v prostoru svojo funkcijo, a je z naraščajočo številčnostjo in geografsko razšir-*

jenostjo populacije pričakovati, da se bo število konfliktov s človekom še naprej povečevalo. Glede na hitro rast populacije in povečanje škodnih primerov so se sodelujoči strinjali, da je treba aktivno pristopiti k pripravi akcijskega načrta za trajnostno upravljanje bobra.

– *V povezavi s prijavo in preprečevanjem škodnih primerov zaradi bobra je treba optimizirati administrativne in operative postopke na nivoju države.*

Dr. Arpad Köves

Slavnostna podelitev lovskih spričeval novim lovcem ZLD Ljubljana

Bil je lep sončen spomladanski četrtek, 18. aprila, ko se nas je 36 mladih upov slovenskega lovstva skupaj s ponosnimi mentorji, ženami in dekletki, sorodniki in prijatelji zbralo v **Gostišču Repnik** pri Kamniku na sklepni prireditvi s podelitvijo spričeval.

Zar v naših očeh je gorel še posebno svetlo, saj smo uspešno prestali obsežno izobraževanje, ki je obsegalo 25 predavanj, strokovno ekskurzijo v lovski muzej v Bistri, 11 delnih pisnih izpitov in sklepni ustni zagovor pred tremi izpraševalci iz snovi o lovski zakonodaji, ekologiji in biologiji divjadi. Predavatelje je treba posebej pohvaliti, saj so vsi po vrsti vložili mnogo truda in energije, da bi nam poleg obravnavane snovi približali dve temi: naravovarstveno vlogo lovstva in odnos med nami, lovci. Prvo zdaj docela razumemo kot eno naših odločilnih vlog, ko bomo hodili po gozdovih in poljih ter s svojim udejstvovanjem poskušali kljubovati vse ostrejšim razmeram za bivanje populacij prostoživečih



Foto: Štefan Vesel

Novi lovci ZLD Ljubljana

živali. Pojem lovske tovarišije pa se je razvil sam od sebe – v času pripravljanja na izpite so se kolegalnost, medsebojna pomoč in podpora ter izvrsten humor širili med nami in nas povezali v prijateljstvo, ki nam bo to obdobje – kljub zahtevnemu učenju – zapisalo v naš spomin kot enega najlepših.

Na prireditvi smo najprej prisluhnili nagovoru vodje tečaja, strokovnega tajnika Zveze lovskih družin (ZLD) Ljubljana, **Milana Velkovrha**, nato pa nas je na lovsko pot z besedami prijazno pospremil predsednik Lovske zveze Slovenije in ZLD Ljubljana mag. **Lado Bradač**. Med prireditvijo so nas glasbeno

razvajali **Domžalski rogisti** in kvartet **GIS** pod okriljem letošnjega udeleženca lovskega tečaja **Matije Bizjana**. Pri učenju in razumevanju snovi so svojo marljivost tudi z najvišjimi ocenami pokazali že omenjeni Bizjan (LD Horjul), **Martin Fujan** (LD Komenda), **Leon Lautar** (LD Tuhinj), **Matjaž Kamnar** (LD

Škofljica) in **Grega Utroša** (LD Pšata), ki so za svoja prizadevanja prejeli nagrade. Ob koncu prireditve smo pripravniki glasno zaprisegli in vsak posebej podpisali *Zaprisego slovenskega lovca*. Prejeli smo tudi lepe svetleče nove

lovske izkaznice, ki smo jih ponosno držali v rokah.

Preostanek prireditve je bil namenjen odlični jedachi in druženju, med katerim so se razvili lovski pogovori od obujanja spominov na lastne lovske začetke naših

mentorjev do razpravljanja, katera puška in katera optika sta najprimernejši za nas nove lovce, do načrtov za letošnjo sezono. Poslovali smo se polni navdušenja nad dejstvom, da smo postali lovci in se v mislih že videli,

kako bomo odslej svoj prosti čas pogosto preživljali na prežah, zalazih in v dobri družbi lovskega tovarišev.

Marija Jakopin,
predstavnica lovskega pripravni-
kov generacije 2019

Delovno srečanje slovenskih in hrvaških obmejnih lovskega družin

Po dogovoru med predsednikom hrvaške Lovske zveze (LZ) Međimurske županije **Ljubomir Grgec** in predsednikom Zveze lovskega družin (ZLD) Prekmurje **Ludvikom Rituperjem** je bilo 29. maja 2019 srečanje obmejnih lovskega družin, članic **ZLD Prekmurje**,

Prlekija) in **Jože Horvat** (ZLD Prekmurje). Srečanja so se udeležili tudi hrvaški predstavniki **Mladen Moharič** (LD Šljuka - Gornji Mihaljevec), **Franjo Pušnjak** (LD Trčka - Sv. Martin na Muri), **Stjepan Jalšovec** (LD Zec - Mursko Središče), **Ivica Varga** (LD Zec - Vratišinec), **Jasmin Jambrošić** (LD Fazan Dekanovec - Podturen), **Ivan Novak** (LD Fazan - Štrigova) in **Robert Sambolek** (LD Srnjak - Macinec).

Deževno vreme ni pokvarilo

do tega srečanja. Povedal je, da divjad ne pozna meja, zato so taka srečanja koristna in tudi potrebna. Lovci iz obeh držav so se strinjali s cilji, kot je dobro upravljanje z divjadjo in izvajanje lovskega aktivnosti, ohranjanje narave ter razvoj prijateljske in lovske kulture. Namen srečanja sta bila medsebojno spoznavanje in izmenjava stikov, če bi nastale težave, ki bi jih bilo mogoče hitro in preprosto rešiti v lovskega krogih.

Govorili smo tudi o zakonskih določilih, povezanih z lovstvom,

država. V primeru trkov z divjadjo v prometu mora predstavnik zakupnika lovišča priti na kraj nezgode, varno odstraniti divjad in potrditi, da se je nesreča zgodila v njegovem lovišču. Pri poravnavi škode po divjadi na kmetijskih kulturah pa je njihova obveznost samo, da so prisotni pri ocenitvi škode, ki je nastala v njihovem lovišču. Slišali smo tudi nekaj o lovozakupih, ki so podobni koncesinam v Slovenji, vendar ne gre za popolnoma enak sistem. Višina lovozakupa se na Hrvaškem razlikuje od županije do županije. Zakonska odredba določa, da se višina lovozakupa določi glede na vrednost divjadi, ki jo mora glede na lovskogospodarski načrt za tekoče leto z odstrelom odvzeti zakupnik lovišča. Po novem lovskega zakonu, ki je bil sprejet lani, lovozakupnik dobi povrnjenih deset odstotkov koncesnine, prav toliko dobi tudi županija. V prejšnjem zakonu o lovu so lovozakupniki dobili nazaj 50 odstotkov, županija pa deset.

Izvedeli smo še, da lovske izpite, ki jih organizira hrvaška krovna lovska organizacija v sodelovanju s županijskimi lovskega zvezami, izvajajo licencirani lovci z ustrezno kvalifikacijo, ki so tudi člani lovskega društev z dolgoletnimi lovskega izkušnjami. Za preostale šole, ki izvajajo lovske izpite, nimajo podatkov o strokovni usposobljenosti predavateljev in izpraševalcev. Hrvaškimi lovci se je zdel boljši naš sistem izobraževanja mladih lovcev – predvsem dejstvo, da morajo biti mladi lovci v lovskega družini najprej eno leto lovskega pripravnik in opraviti praktičen del izpita, česar na Hrvaškem ni.

Na srečanju so udeleženci postavili tudi problematiko t. i. žičnih protimigracijskih ograj na delu državnih meja prisotnih lovskega družin, saj precej negativno vplivajo na divjad in njene selitvene tokove. S srečanjem smo uspešno zaključili prvi krog pogovorov, ki je potekal po daljšem časovnem obdobju. Sestanek smo končali s sklepom, da bomo v prihodnosti podobna srečanja še organizirali.

Dr. Arpad Köveš



Udeleženci srečanja v Čakovcu

ZLD Prlekija in **ZLD Ptuj - Ormož** z obmejnimi lovskega družinami na Hrvaškem, članicami **LZ Međimurske županije** v Čakovcu. Sestanka sta se poleg predsednikov omenjenih območnih zvez udeležila podpredsednik in tajnik **LZ Međimurske županije** **Zvonimir Hlebec** in **Mladen Lacković**. Iz Slovenije so prišli še **Dejan Sobočan** (LD Petišovci), **Jože Štihec** (LD Lendava), dr. **Arpad Köveš** (LD Velika Polana), **Dragan Zemljčič** (Lovišče s posebnim namenom Fazan Beltinci), **Ignac Pihler** (LD Ljutomer), **Željko Kristofić** (LD Središče ob Dravi) in **ZLD Ptuj - Ormož**, **Milan Kolarič** (ZLD

odličnega razpoloženja prisotnih. Sledil je uspešen delovni sestanek, katerega tema je bilo sodelovanje na področju lovstva obmejnih lovskega družin ob meji obeh držav. Uvodna pozdravna nagovora sta ob začetku srečanja imela gostitelj iz Hrvaške, predsednik **LZ Međimurske županije** **Grgec**, in za njim predsednik **ZLD Prekmurje** **Rituper**. Prvi je poleg pozdrava prisotnim opisal delovanje lovstva in lovskega organizacij na Hrvaškem ter povedal, da so taka srečanja več kot koristna, saj se v taki obliki nismo srečali že dolgo. **Rituper** je vse prisotne tudi pozdravil in se zahvalil gostitelju, da je po daljših pripravah le prišlo

v obeh državah. V nadaljevanju navajamo nekaj zadev, ki jih je nanizal **Grgec**. Od 1. januarja 2018 je v veljavi sporazum, ki ga je **Hrvaška lovska zveza** sklenila s hrvaškim **Ministrstvom za kmetijstvo** o zavarovanju trkov divjadi z vozili na vseh prometnicah pri zavarovalnici **Croatia**. Pri plačilu police je država sodelovala s 15 milijoni kun, lovozakupniki (upravljalci lovišč) pa s petimi milijoni kun. Za tem je z **Vlado Republike Hrvaške** nastal dogovor o uvedbi enotne zavarovalne police, ki bi poleg prejšnjega primera poravnala še škodo po divjadi na kmetijskih kulturah, v celoti pa bi jo krila

Foto: Igor Holč

Tekmovanje v streljanju z risanico 2019 v Postojnsko-Bistriški ZLD

V nedeljo, 19. maja, je na podlagi programa izobraževanja **Postojnsko-Bistriške zveze lovskih druženj (ZLD)** potekalo regijsko tekmovanje v streljanju s puško risanico pri lovskem domu **LD Tabor Zagorje** na Jurščah. Udeležba na tekmovanju je bila najboljša doslej, in sicer je prišlo kar 16 ekip iz **LD Bukovca, LD Prem, LD Zemon, LD Kozlek, LD Črna jama, LD Hrenovice, LD Javornik Postojna, LD Gradišče Košana, LD Pivka, LD Prestranek** in **LD Tabor Zagorje**.

Prvo mesto v streljanju je osvojila ekipa **LD Tabor Zagorje II.**, drugo **LD Črna jama II.** in tretje **LD Hrenovice**. Med posamezniki je prvo mesto osvojil **Jernej Bittner** iz LD Hrenovice, drugo **Robert Gerželj** iz LD Črna jama in tretje **Marko Česnik** prav tako iz LD Črna jama. Ekipa in posamezniki so za osvojena mesta prejeli pokale, priznanja, medalje in praktične nagrade.



Foto: Dario Horáček

Udeležba na tekmovanju je bila najboljša doslej, in sicer je prišlo kar 16 ekip iz 11 lovskih druženj.

Regijskega tekmovanja so se v skladu z določili *Pravilnika o lovskem strelstvu Lovske zveze Slovenije* udeležili tudi lovski pripravniki Postojnsko-Bistriške ZLD in **ZLD Notranjske** v okviru programa za usposabljanje iz varnega ravnanja z lovskim

orožjem, in sicer v sklopu izvedbe izobraževanja za lovce pod vodstvom predavatelja **Božidarja Štembergerja**.

Postojnsko-Bistriška ZLD se zahvaljuje lovskim druženjem in članom za njihovo udeležbo ter vsem, ki so omogočili pri-

reditve: **Rebec, d.o.o., Lovsko puškarstvo Jernej Bitner, s.p., Trgovina Avantura, Brne – trgovina za lov, ribolov in prosti čas, Lovišče s posebnim namenom Jelen, Branko Jurca, s.p.,** in **LD Tabor Zagorje**.

Aleš Klemenc

Strelska liga ZLD Ljubljana

Strelska liga se je letos začela zadnji marčevski dan. Gostila nas je **LD Lukovica**. Tekmovanje je za ta čas v letu potekalo v toplem sončnem vremenu – kar za kratek rokav bi rekla. Pred samim začetkom tekmovanja je bila dokončno sestavljena nova komisija za strelstvo **Zveze lovskih druženj (ZLD) Ljubljana**. Predsednik

ZLD Ljubljana in Lovske zveze Slovenije mag. **Lado Bradač** je v pozdravnem nagovoru posebej poudaril pomen strelstva v naših vrstah, kar je dalo novega člana vsem strelcem in tudi članom komisije. Od letos komisijo sestavljajo **Simon Japelj** (LD Vrhnika), **Evgen Makuc** (LD Rakitna), **Janez Marinč** (LD Grosuplje) in **Rok Ručigaj** (LD Mengeš). Novi predsednik komisije je **Jani Šivc** (LD Ig).

V prvem kolu je v disciplini A-trap in malem kalibru nastopilo devet ekip – skupno 40 strelcev. Že naslednjo nedeljo smo z drugim kolom gostili na Ilovi Gori, kjer so se strelci pomerili v treh disciplinah. S kompakom smo končali tik pred dežjem, ki je zaznamoval tisto popoldne. Padavinam navkljub imajo člani **LD Grosuplje** dovolj ostrejšja, da lahko strelska tekmovanja potekajo nemoteno v kakršnemkoli

vremenu. Beležili smo nastop sedmih ekip in skupno 42 strelcev. Za sprotno objavo rezultatov je pridno skrbela **Marija Jakopin** (LD Taborska jama).

Tretje kolo lige je 28. aprila potekalo na strelišču **LD Medvode**, kjer so nas že od ranega jutra spremljali mraz, megla in dež z občasnim naletavanjem snežink, ki so pričarale nekaj zapoznelega zimskega vzdušja. Gostitelji so se zares potrudili in so pred tretjim kolom lige na strelišču glasnih golobov postavili povsem nov nadstrešek, a kljub temu so mnogi raje »vedrili« kar v svojih jeklenih konjičkih. Tudi sama sem kar dobro začutila mraz in vlago tistega dne, a so fantje kavalirsko poskrbeli za toplo jakno in z vnosi rezultatov sva skupaj s Šivcem zdržala do konca. Kljub slabšim vremenskim razmeram je tekmovalo vseh sedem ekip in skupno 34 strelcev.

Končno je bil čez en teden pred vrati maj in s tem upanje na toplejše dni. Lige na Rakitni, ki je bila 5. maja, se na žalost sicer nisem mogla udeležiti, vendar so mi strelci povedali, da je bilo tudi tam vreme zares »pasje«. Ob temperaturah, ki so se držale komaj kaj nad lediščem, in neprestanem dežju so zagrizeni tekmovalci nastopili v treh dis-



Foto: Ana Meizel

Sami zmagovalci!

ciplinah. Tokrat so v naši ligi prvič streljali tudi z risanicami velikega kalibra, kar je med strelci nasploh poželo veliko navdušenja in odobravanja. Vzdušje med strelci je bilo odlično in temu primerno so dosegali dobre rezultate kljub slabšim razmeram glede vidljivosti in svetlobe. S Šivcem sva rezultate četrtega kola do poznega popoldneva tistega dne vnašala v računalnik in jih v ponedeljek zjutraj tudi posredovala vsem udeležencem. LD Rakitna je na četrtem kolu lige gostila šest ekip in skupno 34 strelcev.

In še zadnje, najpomembnejše kolo lige. Vse je bilo sicer dogovorjeno za 12. maj z **LD Taborska Jama**, vendar je zaradi objektivnih razlogov finale v Taborski jami na žalost odpadel. Treba je bilo najti

nov prostor, nov datum in novo osebje za izvedbo priprav na veliki finale. V zahvalo za ponovno pripravljenost in predanost LD Grosuplje smo finale lige lahko izvedli v soboto, 11. maja, na Ilovi gori. Članice in člani LD Grosuplje so se z organizacijo kar najbolje potrudili in tudi vreme nam je tokrat šlo na roko. Vseh sedem ekip in skupno 29 strelcev je bilo na koncu tekme seznanjenih z rezultati, ki so jih dosegli tistega dne, ter skupnimi seštevki lige in kvalifikacijami za državno prvenstvo. Sledila je slavnostna podelitev, ki se je predsednik mag. **Lado Bradač** zaradi službenih zadržkov na žalost ni mogel udeležiti.

Seznamimo se z le nekaterimi najboljšimi uvrstitvami lige. Med

superveterani je kombinacijo dobil **Ljubiča Pavlovič** (LD Ig), v veteranski kategoriji je slavil **Tomaž Korošec** (LD Lukovica) in v članski konkurenci je bil najboljši »kombinator« **Damjan Porenta** (LD Rakovnik). Naj omenim še najboljšega v kvalifikacijah za državno prvenstvo – to je bil **Marko Fujan** (LD Grosuplje). Vse rezultate in nekaj fotografij finala si lahko ogledate na spletni strani ZLD Ljubljana na naslovu: www.zldljublana.si.

Tako sem doživela »ljubljanško« ligo. Spoznala sem, da so strelci zares zagrizeni in neomajni, a hkrati polni športnega duha, zato sem obljubila pomoč tudi v prihodnji sezoni. Naj za konec z vami delim še nekaj besed novega predsednika komisije Šivca, ki jih

je izrekel na slavnostni podelitvi: »Ne glede na težje pogoje za streljanje na nekaterih kolih sem s številom nastopajočih in njihovimi rezultati zelo zadovoljen. Zahvaljujem se lovskim družinam gostiteljicam za njihovo gostoljubje in pomoč pri organizaciji tekem. Hvala članom komisije, ki so svoje delo opravili z odliko ter **Mariji Jakopin** (LD Taborska Jama) in **Ani Merzel** (LD Ig) za njun nepogrešljiv doprinos pri realizaciji lige. Tudi v prihodnje se bomo maksimalno potrudili za čim boljše pogoje in še bogatejše nagrade, saj si strelci to več kot zaslužijo. Strelstvu je treba dati mesto, ki mu gre in to mesto tudi obdržati.«

Ana Merzel,
LD Ig

Bazenska strelska tekma LGB Lenart

Z pred leti so z novim zakonom o organiziranosti lovstva in uveljavitvijo lovskoupravljavskih območij takratni lovskogojitveni bazeni (LGB) izgubili prvotni pomen. Kljub temu je ostala dolgoletna tradicija druženja lovcev na določenem območju. Tako je tudi z **LGB Lenart**, ki je povezoval vseh šest lovskih družin iz sedanje **Upravne enote Lenart**: **LD Benedikt**, **LD Dobrava**, **LD Lenart**, **LD Sv. Ana**, **LD Sv. Jurij** in **LD Voličina**.

Lovci omenjenih lovskih družin vsako leto organizirajo naslednji dan po kategorizaciji (pregledu odstrela in izgub v minulem letu) v **Slovenskogoriškem območnem združenju upravljavcev lovišč** razstavo trofej odvzete velike divjadi. Vrhunec druženja je **Bazenska strelska tekma**, ki jo vsako leto organizira druga lovška družina. Tokrat je organizacija pripadla **LD Sv. Jurij**, ki je družjenje strelcev pripravila maja na strelišču v Oseku. Strelske tekme se je udeležilo vseh šest lovskih družin s petimi strelci. Streljali so na 15 glinastih golobov in z malokalibrsko puško na štiri različne



Foto: Franc Krivec

Udeleženci Bazenske strelske tekme LGB Lenart, ki je bila maja v LD Sv. Jurij. Prihodnje leto jo bo organizirala LD Benedikt.

nepremične tarče; po pet strelcev v vsako.

Čeprav je v uvodnem pozdravu organizator omenil, da je namen srečanja predvsem prijateljsko druženje, so vedno bolj prihajali v ospredje rezultati streljanja. Ker je bila celotna tekma računalniško podprta, smo lahko rezultate spremljali sproti. V skupnem rezultatu je med posamezniki zase-

del prvo mesto **Vlado Šteinfelser** (LD Dobrava) s 376,95 točke, drugo **Marjan Perko** (LD Benedikt) s 359,62 točke in tretje **Milan Bauman** (LD Sv. Jurij) s 350,29 točke. Ekipno je prvo mesto pripadlo LD Dobrava s 1618 točkami, druga je bila LD Benedikt s 1544 točkami in tretja LD Sv. Jurij s 1510 točkami.

Po razglasitvi rezultatov in

podelitvi pokalov smo se še dogovorili, da bo naslednje leto organizirala **Bazensko strelsko tekmo** LD Benedikt, razstavo trofej v letu 2020 bo organizirala LD Voličina, vodenje bazena za naslednji dve leti pa bo prevzela **LD Dobrava**. Sledila sta še zaslužena malica in sproščeno druženje s strelskimi prijatelji.

Franc Krivec

Bazenska lovška razstava v Podgorju

Mnogi lovci iz Mislinjske doline, ki bogato lovsko tradicijo uresničujejo v **LD Mislinja**, **LD Dolič**, **LD Slovenj Gradec**, **LD Golavabuka**, **LD Gradišče** in **LD Podgorje**, ki so povezane v **Lovskogojitveni bazen (LGB) Slovenj Gradec**, so se 24. februar-

ja zbrali v Podgorju. Ker letos vodenje slovenjgraškega LGB pripada LD Podgorje, na čelu katere je starešina **Bojan Kotnik** ob pomoči gospodarja **Davorina Knapa**, sta bila zbor lovcev in bazenska pregledna lovška razstava v tamkajšnjem kulturnem domu. Lovske družine iz slovenjgraške in mislinjske občine so tudi letos vzorno postavile svoje razstav-

ne panoje z lovskimi trofejami lanskega odstrela. Podgorski je pripadla tudi čast, da je ograjo balkona in posebna panoja opremila z močnimi rogovji jelenov in srnjakov, polži muflonov, roglji gamsov in čekani divjih prašičev iz svojega lovišča. Posebno privlačno je na odru uredila tudi dioramo z nagačenimi prostoživečimi živalmi. Tudi s takimi, ki že

vrsto let niso več uvrščene med divjad in so zavarovane. Sploh je bil letošnji lovski dan v kmečkem in lovskem Podgorju organiziran zgledno. Vse udeležence so že ob prihodu čakale smrekove vejice, ki so jih lovci zataknili na levo stran klobuka. Za boljše zdravje in sproščeno vzdušje pa so ponudili šilček pravega koroškega »šnopsak«.

Da tamkajšnji lovci svoje tradicionalno strokovno druženje nadvse spoštujejo, je dokazovala povsem polna dvorana kulturnega doma. Prireditelj je povezoval predsednik LGB Kotnik, z ubranim petjem pa so jo popestrili pevci **Lovskega okteta Podgorje**, ki so po dobrem desetletju ponovno zapeli pod vodstvom **Toneta Gašperja**. Svoje je prispeval tudi 11-letni harmonikar **Rok Vavkan**, vnuk domačega lovca **Vinka Lenarta**. Že po tradiciji naj bi v Podgorje prišli nekateri stalni častni gostje, a sta se povabila odzvala samo **Zdravko Miklašič** in **Urša Fležar** z Zavoda za gozdove Slovenije. Z vrha **Koroške lovske zveze (LZ)** žal ni bilo uradnega predstavnika, smo pa v dvorani opazili **Franca Praznika**, stro-



Foto: Matjaž Kralj

*Pred objektiv so se strumno postavili starešine (z leve): **Franjo Kuperti** (LD Slovenj Gradec), **Franc Pečovnik** (LD Gradišče), **Bojan Kotnik** (LD Podgorje), **Bojan Borovnik** (LD Dolič) in mag. **Janez Zakeršnik** (LD Golavabuka). Na fotografiji ni **Jureta Skobirja**, starešine LD Mislinja.*



Foto: Matjaž Kralj

Lovske razstave in strokovnega druženja v Podgorju se je udeležilo zgledno veliko lovcev, a malo častnih gostov.

Matjaž Kralj

kovnega tajnika Koroške LZ, in štiri člane Upravnega odbora te območne zveze, ki pa niso imeli pooblastil za pozdravni nagovor!

Organizator je za strokovno predavanje izbral predavanje z naslovom *Sobivanje z medvedom*. Spomniti velja, da je medved v koroških loviščih že od nekdaj občasno prisoten. Zanjega ka-

Kako so lani lovci iz Mislinjske doline upravljali z lovišči, kako uspešni so bili pri odstrelu divjadi, kolikšna sta bila celotni odvzem in izgube divjadi in kakšna je osebnost izkaznica LGB (članstvo, lovski objekti, psi ...), je v besedi in s preglednicami predstavil slovenjgraški lovec **Samo Vončina**, član Komisije za upravljanje z divjadjo pri Koroški LZ.

Koroška LZ je medalje podelila lanskim upleniteljem za močne lovske trofeje. **Dino Kanič** iz LD Slovenj Gradec je prejel srebrno medaljo za roglje gamsa kozla (neuradna CIC-ocena 107,65 točke), **Anton Knez**, prav tako iz LD Slovenj Gradec, bronasto za rogovje srnjaka (neuradna CIC-ocena 105,98 točke) in **Edvard Vornšek** iz LD Golavabuka srebrno za srnjačje rogovje (neuradna CIC-ocena 115,14 točke).

pitalnega medveda samca, težkega okrog 250 kilogramov, je novembra 1988 v podgorskem lovišču uplenil domači lovec **Anton Rogina**. Diplomirana biologinja **Fležarjeva**, ki sodeluje pri projektu *LIFE DinAlp Bear*, je poučno in zanimivo predavala o sobivanju z medvedom, razširjenosti medveda v Sloveniji in kako zmanjšati konflikte z njim. Načrtovalec odvzema divjadi **Zdravko Miklašič**, ki je po izobrazbi diplomirani inženir gozdarstva, pa je predstavil svoj pogled na odvzem divjadi v letu 2018. Povedal je, da lani tudi v tamkajšnjem delu Koroške odvzem kljub prizadevanju lovcev ni potekal v okviru letnega načrta, predvsem zaradi znanih neugodnih vremenskih razmer. »Lani je kar 11 upravljavk koroških lovišč dalo pisna opozorila glede težav pri realizaciji odvzema srnjadi in gamsov,« je nazorno povedal Miklašič. So pa bili tamkajšnji lovci v minulih petih letih kar 98-odstotno uspešni pri odstrelu srnjadi!



Lovska zveza Slovenije

VELIKI STENSKI KOLEDAR LZS 2020

Z MOTIVI DIVJIH ŽIVALI BO PREJEL VSAK ČLAN LOVSKE DRUŽINE – UPRAVLJAVKE LOVIŠČA.

Tudi letos ponujamo dodatno možnost vsem članicam, da za svoje potrebe naročijo dodatno zeleno število **VELIKEGA STENSKEGA KOLEDARJA LZS – 2020** (velikost: 33,5 x 53 cm) za ceno 2,5 evra + DDV (brez storitve dotiska imena lovske družine na pasici).

Trinajstlistne stenske koledarje z vezno spiralo, vložene v papirnato vrečko, s preglednim koledarskim delom, luninimi menami in spiskom lovnih dob na divjad bodo naročniki lahko **prevzeli v začetku decembra na sedežih območnih lovskih zvez**. Po dogovoru bomo interesentom koledar lahko poslali tudi po pošti (plačilo po predračunu) na zeleni naslov.

Pisna naročila sprejemamo do 5. novembra 2019 na e-naslov: lzs@lovska-zveza.si, s pripisom »Koledar LZS«.

Pisarna LZS



Franc Šarabon, član LD Udenboršt, je junija praznoval visok življenjski jubilej – 90 let. Rodil se je 4. junija 1929 v delavski družini v Trziču. Po osnovni šoli je

obiskoval meščansko šolo, ki pa je leta 1944 prenehala delovati, zato je izobraževanje nadaljeval kot mizarški vajenec. Po vojni je obiskoval delovodsko šolo in leta 1947 opravil mojstrski izpit. Zaposlil se je v tovarni pohištva, pozneje imenovani Tovarna Zlit v Trziču. Tam je napredoval od delovodje do tehničnega vodje in kot tak po polni delovni dobi našel v zaslužen pokoj.

Kot mladenič je bil aktiven nogometaš pri Nogometnem klubu Trzič in od leta 1946 do 1956 igral tudi pri pihalnem orkestru – trziški godbi. To mu je prišlo zelo prav, ko je leta 1949 pri služenju vojaškega roka v Kraljevu, takrat imenovanem Rankovičevu, zjutraj in zvečer s trobento oznanjal začetek in konec delovnega dne.

Leta 1956 si je ustvaril družino. Imel je tri hčere, ki jih je od leta 1978, ko mu je umrla žena, vzgajal sam. V sedemdesetih letih je zgradil hišo, kjer uživa svoja zrela leta. V tistem času je bil tudi odbornik Skupščine Občine Trzič, od katere je za vestno delo prejel posebno priznanje.

Njegov oče, vratar v Bombažni predilnici in tkalnici Trzič, se je veliko pogovarjal s poklicnim lovcom, ki je skrbel za lovišče, ki so ga takrat imeli lastniki tovarne. Zgodbe je pripovedoval našemu Francetu, ki je poleg tega prebiral revijo Lovec iz leta 1932. Slišane in prebrane zgodbe so ga tako navdušile, da se je leta 1956 vpisal v LD Udenboršt. Lovski izpit je opravljal pred komisijo, ki so jo sestavljali Rajko Marenčič, Miloš Kelih in Ivo Drobnik – sami eminentni lovci in takratni funkcionarji Zveze lovskih družin Gorenjske.

Kot lovec je sodeloval pri gradnji lovskih objektov zlasti po obronkih Kriške gore. Tudi če je bilo delo težko, ni nikoli obupal, zato ni naključje, da so ga kot natančnega človeka izvolili v upravni odbor lovske družine in mu leta 1976 zaupali delo blagajnika. Posle je prevzel od prejšnjega blagajnika le na enem listu papirja, na katerem so bili napisani lovci, ki so lovski družini dolgovali določena sredstva. Po ureditvi blagajne v skladu s takratnimi predpisi je posle opravljal vse do leta 2012 – torej kar 36 let! Večkrat so predlagali, da bi prevzel druge funkcije v lovski družini in v območni lovske zvezi, toda vedno znova je članstvo odločilo, da tako vestnega in natančnega blagajnika ne sme izgubiti. Na vsakoletnem občnem zboru se je zgodba ponovila in mandat blagajnika se je nadaljeval iz leta v leto.

Lovska družina mu je za vestno in prizadevno delo izrekla več pohval in zahval v obliki krožnikov z lovsкими motivi in leta 1989 je prejel še pisni priznanji lovske družine. Leta 1985 je prejel znak za lovske zasluge, leta 1989 priznanje območne lovske organizacije, leta 1996 red za zasluge III. stopnje. Leta 2008 mu je lovska družina podelila naziv častnega člana, leta 2012 je prejel red za lovske zasluge II. stopnje. Ima pa tudi jubilejni lovski znak za 50 in 60 let članstva v lovski organizaciji.

Ob jubileju so slavljenču člani LD Udenboršt na posebni slovesnosti zaželeli obilo zdravja in prijetno počutje v naših vrstah.

LD Udenboršt – V. T.



Antona Jeznika je na predvečer njegovega 80. rojstnega dne obiskala delegacija naše LD Zeleni vrh Vuzenica skupaj z rogisti in sosedi.

Anton se je rodil 27. maja 1939 v osrčju našega lovišča na Šentjanžu nad Dravčami na Pohorju kot prvorojenec lovca – ustanovitelja naše lovske družine, lepote narave pa je spoznaval skupaj s tremi brati in dvema sestrama. Njegova brata sta spoštovana člana naše lovske družine, sestra pa je aktivna članica sosednje LD Orlica Vuhred.

Kot izobražen gozdarski delavec je Anton v lovske vrste vstopil leta 1959 in skozi celotno članstvo vestno opravljal številne odgovorne zadolžitve, saj se je ob delu dodatno izobraževal in usposabljal ter kot gozdar dosegel 6. stopnjo izobrazbe.

Veliko je vlagal v razvoj naše lovske družine, zaščito narave in varovanje divjadi, saj je že leta 1971 sprejel naloge starešine in lovske družino vodil vse do leta 1985. Pod njegovim vodstvom je bil leta 1974 razvit naš prapor, ki nam je še vedno v ponos. Ponosni smo tudi na njegovo vodenje izgradnje lovskega doma Hartman, ki je potekalo od leta 1975 do odprtja doma leta 1982. Po predaji starešinskih dolžnosti je v naši lovski družini še vedno opravljal številne zadolžitve: od leta 1985 do leta 1995 je bil predsednik nadzornega odbora, od leta 1999 do leta 2007 je bil član komisije za odlikovanja, od leta 2007 do leta 2015 pa je bil njen predsednik. Aktivno je sodeloval tudi pri ustanavljanju Koroške lovske zveze (LZ), kjer je prevzemal številne naloge in odgovornosti: od leta 2006 do leta 2010 je bil član komisije Koroške LZ. Ko smo bili še člani Območnega združenja Radeljskega gojitvenega bazena, ga je vodil štiriletno mandatno obdobje.

V bivalnem in delovnem kraju ni bil samo spoštovan kot lovec, gojitelj divjadi in varovalec gozda. Kar nekaj mandatnih obdobji je namreč vodil takratno Krajevno skupnost Vuzenica, v katero je v tistem času spadal večinski del našega lovišča. Pod njegovim svetovanjem in tudi vodstvom je bilo zgrajeno celotno cestno omrežje, ki je povezovalo sleherni hišo na tem območju. Pod njegovim vodstvom je potekala tudi izgradnja telefonskega omrežja do vseh naseljenih hiš v tem delu Pohorja.

Za svoja prizadevanja v lovstvu je prejel številna odlikovanja in priznanja: znak za lovske zasluge Lovske zveze Slovenije (LZS) (1971), red za lovske zasluge LZS III. (1980), II. (2009) in I. stopnje (2016), priznanje območne lovske zveze III. stopnje (2006) in jubilejni znak za 50 let članstva (2014).

Vsi lovci naše lovske družine mu čestitamo ob njegovem častitljivem jubileju in mu obljublamo, da bomo še naprej veseli njegove družbe in nasvetov.

LD Zeleni vrh Vuzenica – J. V.



Narisal: Milon Samar

V TEM MESECU PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ*

95 let

Ivan Kokalj, LD Gorenja vas

90 let

Marjan Jerele st., LD Šentjernej

85 let

Jožef Božič, LD Senožeče
Ivan Lekše, LD Mislinja
Pavel Obolnar, LD Kresnice
Janez Pintar, LD Šenčur
Anton Zupančič, LD Veliki Gaber
Dragutin Žarkovič, LD Središče

80 let

Valerij Bizjak, LD Volče
Franc Feher, LD Lendava
Anton Glavan, LD Krka
Bogomir Heric, LD Križevci pri Ljutomeru
Leopold Hribernik, LD Hrastnik
Ladislav Kanovnik, LD Dolič
Franc Krajnc, LD Trbovlje
Oskar Manfreda, LD Ljubinj
Marjan Markič, LD Domžale
Marjan Markun, LD Storžič
Stanislav Molek, LD Begunje
Stanislav Ovčar, LD Pesnica - Jarenina
Franc Plej, LD Mlajtinci
Maks Rihter, LD Kapla
Enco Rojc, LD Rižana
Marian Skale, LD Loka pri Žusmu
Ivan Štampahar, LD Vinica
Stanislav Štiglic, LD Mozirje
Jožef Štrbulc, LD Dobova
Ivan Vuzem, LD Zavrč
Karl Živič, LD Leskovec v Halozah

75 let

Marjan Bugar, LD Šenčur
Ivan Curl, LD Kočevje
Drago Črnič, LD Črnomelj
Zmagoslav Jejčič, LD Brje - Erzelj
Elemir Kovač, LD Grad - Kuzma
Ferdo Kralj, LD Bresnica - Podgorci
Franc Kranjčević, LD Loka pri Zidanem Mostu
Ivan Krumpak, LD Koper
Andrej Maček, LD Šentjošt
Jožef Maučec, LD Bogojna
Jožef Miklič, LD Dobropolje
Ivan Nemec, LD Timav Vreme
Emerik Osvald, LD Draga - Trava
Karl Perdih, LD Loka pri Zidanem Mostu
Marijan Boris Senkovič, LD Pernica

Tamara Silič Gropajc, LD Slavnik - Materija
Vladimir Sirotič, LD Šmarje
Stanislav Smolej, LD Jesenice
Stanko Šega, LD Banja Loka - Kostel
Kuzma Škara, LD Zagorje
Franc Šlosar, LD Zemon
Teodor Šuligoj, LD Čepovan
Simon Tešar, LD Vrhnika
Anton Vršič, LD Juršinci in LD Dornava - Polenšak
Janez Zupet, LD Škocjan

70 let

Aleksander Abram, LD Trnovo
Sašo Andrejašič, LD Rižana
Jože Cenčič, LD Mala Gora
Rudi Cipot, LD Križevci v Prekmurju
Jože Deržič, LD Dobova
Marko Dolšak, LD Mozirje
Ermin Ferfolja, LD Fajti Hrib Renče
Maksimilijan Hiti, LD Mokrc
Anton Hren, LD Zreče
Anton Jankovič, LD Adlešiči
Niko Jurgl, LD Loka pri Zidanem Mostu
Nevjo Jurinčič, LD Istra Gračišče
Branko Košuta, LD Ljask
Vojko Kovačič, LD Muta
Marjan Kristan, LD Pivka
Karl Lebič, LD Trbovlje
Stanislav Mahne, LD Kozlek
Ljubo Meden, LD Begunje
Jožef Meglič, LD Dobruča
Janko Mlakar, LD Senovo
Branko Pahor, LD Trstelj Kostanjevica
Franc Pignar, LD Juršinci
Stanislav Pirc, LD Novo mesto
Gorazd Plečko, LD Rače
Mirko Plut, LD Smuk - Semič
Miroslav Podobnik, LD Lož - Stari trg
Martin Poglajen, LD Šmartno pri Litiji
Rafael Potočnik, LD Gornji Grad
Maks Potočnik, LD Golavabuka
Stanislav Račnik, LD Gradišče
Franc Rožman, LD Videm ob Ščavnici
Martin Skala, LD Smuk - Semič
Martin Smrkolj, LD Kresnice
Anton Srebrnič, LD Čepovan
Dušan Suhadolnik, LD Kresnice
Mitja Škrbec, LD Iga vas
Miran Štrukelj, LD Ljask
Dušan Tanko, LD Dolenja vas
Radovan Trebše, LD Radeče
Miran Vičič, LD Fajti Hrib Renče
Janez Zidarič, LD Jože Lacko - Ptuj
Branko Žigon, LD Kozje Stena

Vsem jubilantom iskrene čestitke!

*Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema Lisjak

Naravoslovni dan z lovci LD Radeče

LD Radeče že vrsto let sodeluje z učenci **Osnovne šole Marjana Nemca iz Radeč**. V šolskem letu 2018/2019 smo lovci skupaj s pristojnimi iz omenjene osnovne šole pred lovskim domom organizirali naravoslovni dan. Naš namen je bil približati sedmošolcem delovanje lovcev in jim predstaviti posebnosti sožitja z živalmi na našem območju.

Otroški živžav in prijetno kramljanje pred lovskim domom sta se kmalu umirila. Prisotne je nagovoril in sprejel, v družbi preostalih lovcev, gospodar lovske družine **Lado Karlovšek**. Vse zbrane je seznanil s potekom druženja in jim predstavil lovce, ki so pomagali pripraviti naravoslovni dan. Lovci smo bili prijetno presenečeni, saj je bila večina učencev že seznanjena z našim delovanjem, kar kaže na dobro sodelovanje šole in lovske družine.



Naravoslovnega dne sedmošolcev, na katerem je bilo med drugim mogoče slišati marsikaj o lovskih psih, se je udeležil tudi »mali lovec« Vid Bervar, sin lovca Darjana Bervarja iz LD Radeče.

Oblikovali smo tri skupine učencev. Učenci prve skupine so izvedeli veliko novega o pticah. Navdušeni ornitolog **Marjan Gobec** rad sodeluje z mladimi in tudi tokrat je bilo tako.

Lovca **Jani Krivec** in **Janez Kmetič** sta predstavila aktualno temo o zvereh. Živimo na območju medveda, zato že najmlajše otroke seznanjamo, kako ravnati, če se srečamo z njim. Druge

gozdne živali v naši okolici pa je predstavil gospodar **Karlovšek**. V spodnjih prostorih so si učenci ogledali fotografije in rogovja živali, fotografije ptic in zveri, pogledali in dotaknili pa so se lahko tudi dermoplastičnega preparata vidre. Učenci so se potem, ko so se vse skupine seznanile z vsemi temami, zbrali pred lovskim domom, kjer so jim lovci predstavili še štirinožne prijatelje ter delček lovske kinologije, učenci pa so imeli možnost bližnjega srečanja z lovskimi psi.

Fotografije, nastale tistega dne, nas bodo spominjale na lep, v naravi preživet dan, na prijetno druženje osnovnošolcev in lovcev ter nam dajale pogum za ponovna snidenja. Naše druženje je potrditev, da so takšne in podobne oblike srečanj lovcev in mladih pomembne za oblikovanje pravih odzivanj v naravi na območju, kjer živimo, in za pravilno razumevanje aktivnosti, ki jih opravljajo lovci.

Jani Krivec

Srečanje z lovci LD Čaven

Učenci in učiteljice prvih štirih razredov **Podružnične šole Črniče**, ki je v **Občini Ajdovščina**, smo enega izmed šolskih dni v minulem šolskem letu izkoristili za srečanje s člani **LD Čaven** pri lovski koči v Gojačah.



Otroci so si lahko ogledali zbirko dermoplastičnih preparatov živali, ki jo hranijo lovci.

»Najbolj zanimiva mi je bila pripoved o še ne skotenem mladičku, ki smo ga videli nagačenega. Ko je mamo srno povozil avto in je tudi mladiček poginil, so ga lovci nagačili in ga imajo sedaj v svoji zbirki.«

Maša

v Črniče. Vsem bo obisk ostal v lepem spominu.

Učiteljice Podružnične šole Črniče

»Najbolj so mi bile zanimive lovske puške in naboji zanje, pa tudi nagačene živali in piščalke, s katerimi lovci priključijo divjad. Eden od lovcev je imel s seboj prijaznega lovskega psa in povedal nam je, v kakšno pomoč so jim psi pri lovu.«

Gal

Zjutraj, takoj po osmi uri, smo se primerno opremljeni odpravili na pot, ki se je vila skozi vas Črniče in naprej po lokalni cesti proti Gojačam in Malovšam. Tam smo zavili na gozdno pot in se mimo pokopališča povzpeli do Gojaške gmajne, kjer sredi borovega gozdička v lepem naravnem okolju stoji lovska kočica LD Čaven.

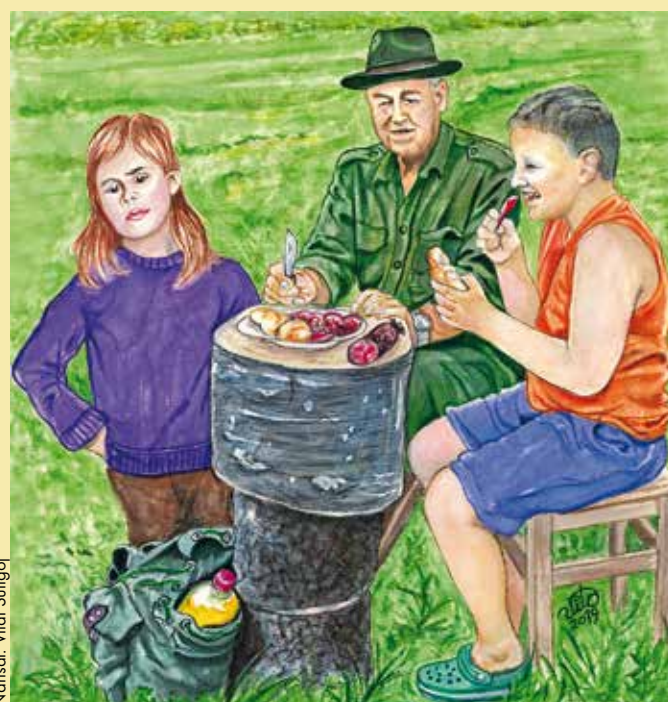
Pri koči so nas pričakali lovci in nam po malici iz nahrbtnika povedali marsikaj zanimivega o gozdnih živalih, pravilih, ki veljajo pri lovu na divjad, lovčevi opremini in

lovskih psih, ki so pogosto lovčevi zvesti spremljevalci. Ogledali smo si zbirko dermoplastičnih preparatov živali, ki jo hranijo v lovski sobi, videli različne lovske puške in izvedeli marsikaj zanimivega o skrbi lovcev za prostoživeče živali in naravo. Otroci so imeli veliko vprašanj, na katera so jim lovci prijazno odgovarjali, na koncu pa jih tudi pogostili z bonboni in sokom.

»O poslanstvu lovcev mi največ pove stavek, da lovci živali ne samo ubijajo, ampak zanje tudi poskrbijo.«

Veronika

Čas nam je vsem skupaj kar prehitro minil in treba se je bilo odpraviti proti šoli. Ubrali smo pot pod noge in se polni novih doživetij in spoznanj vrnili v šolo



Narisal: Vital Šuligoj



JEREBICA (*Perdix perdix*)

PREVERI SVOJE ZNANJE.

Ali je jerebica naša domorodna, slovenska živalska vrsta?

- a) Res je, razširjena je po vsej srednji Evropi, do južne Švedske.
- b) Ni res, njena domovina je Južna Amerika.

Kakšne so življenjske razmere za jerebico v Sloveniji?

- a) V Sloveniji so za jerebico izredno dobre razmere, saj ji obdelane kmetijske površine nudijo veliko hrane. Ta žival ne potrebuje posebnih koticov, ki bi ji nudili kritje.
- b) Včasih so bile boljše. Življenje ji otežuje predvsem veliko obdelanih kmetijskih površin in posledično manj koticov, ki ji nudijo kritje.

V katero družino jo uvrščamo?

- a) V družino poljskih kur ali po latinsko Phasianidae.
- b) V družino koconogih ali gozdnih kur, po latinsko Tetraoniade.

Kaj je značilno za jerebico?

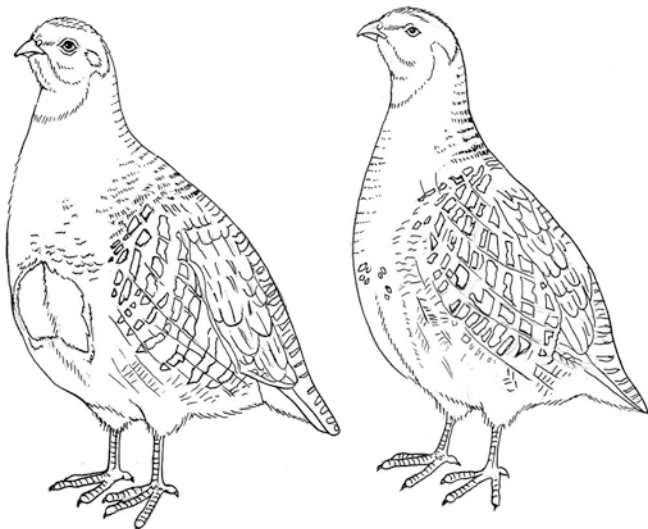
- a) To je manjša kura, ki nikoli ne seda na drevo; tudi prenočuje na tleh. Zanj je značilno, da se zadržuje na stalnem območju.
- b) To je manjša kura, ki najraje seda na drevesa, tudi prenočuje v njihovih krošnjah. Zelo rada se seli z enega mesta na drugo.

Kako ta živalska vrsta skrbi za svoj zarod?

- a) Samec povsem prepusti skrb za mladiče samici.
- b) Samec je ves čas v bližini in pomaga pri varovanju samice, pa tudi pozneje pri vodenju in gretju kečkov.

Pravilni odgovori: a, b, a, b, a, b

SPOZNAJ ME.



© 2019

POBARVAJ ME.



LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE

								Narisal: Igor Pčulin		NEUŽITNA GOBA SIVKASTE BARVE (DVE BESEDI)		NAJVIŠJI ČIN V VOJNI MORNARICI	VLEČENJE	BISTVO, SUKUS, EKSTRAKT	UTEŽNA ENOTA NA BLIŽNJEM VZHODU	NAREČNI IZRAZ ZA VODNI VRTINEC
										JUNAK VESTERNOV						
										NAJBOLJŠI ŠOLSKI USPEH						
										KOMU- NALNI DELAVEC						
										ŠARM				ZAČETNICI PESNIKA STRNIŠE	MEDICINSKI IZRQAZ ZA VNETJE SLEPIČA	FRANCOSKA LUKA OB ROKAVSKEM PRELIVU
										NAJVIŠJI VRH ARMEN- SKEGA VIŠAVJA (4090 M)						
										SIMBOL ZA TANTAL			ZNANE BELGIJSKE TOPLICE PASMA OVC			
SEKS		RAZLIČICA, INACICA	SLOVENSKI SLIKAR (IME IN PRIIMEK)	IME FILMSKE IGRALKE TURNER	NEKDANJA FIZIKALNA MERSKA ENOTA ZA DELO	MANDLJEVA ALI LEŠNIKO- VA SLADICA, NUGAT	---- VON BISMARCK	REKA PRI LINZU V AVSTRIJI STOPITEV SNOVI							GRECO	
NEŽNOST, GLADKOST												IME PESNICE FERBER (IZ ČRK DANE)				
SLAVNI ITALJANSKI TENORIST (LUCIANO)												POKOŠENA TRAVA KOT JE PADLA POD KOSO				
VELIKA OPIČA Z BORNEA IN SUMATRE												TROPSKA PTICA SORODNIK PO MOŠKI STRANI				
OKENCE					DEL VRATU KAMEN ZA BRUŠENJE KOSE											PKIRVALO VOJAKOV HUZARJEV
BIVALIŠČE UMRLEGA PRI ST. SLOVANIH				ČETRTI IN PRVI SAMO- GLASNIK			NaŠ PISATELJ (ANTON) RIM.BOGINJA PLODNOSTI									
OSEBNI ZAIIMEK ŽENSKEGA SPOLA				STOTINKA NEKDANJEGA TOLARJA EDVARD KOCBEK								IME IGRALKE RINE				
SPROŽITEV OROŽJA						KOROŠKA GORA						IME POPEVKARJA KERSHAWA				
ŽENSKA ŽRTEV TERO- RISTOV						POVABLJE- NEC NA POROKO						ENOTA ZA SVETLOBNO OBČUTLJI- VOST FILMA				

SESTAVIL JOŽE PETELIN

Sudoku (japonsko 数独: sūdoku) je logična uganka, katere cilj je zapolniti kvadratno mrežo, po navadi velikosti 9×9 , s števil od 1 do 9. Vsako število se lahko pojavi točno enkrat v vsakem stolpcu, vsaki vrstici in vsakem manjšem kvadratu, velikosti 3×3 . V mreži so nekatere številke že vpisane. Za rešitev uganke je potreben logičen razmislek in malo potrpežljivosti, pri težjih pa tudi nekoliko kombinatorike oziroma poskušanja in vračanja.

5 9 4 7 6 1 2 8 3
6 2 8 9 5 1 7 4 3
8 1 7 2 3 9 4 6 5
9 6 8 3 2 5 1 7 4
3 5 1 4 7 9 6 8 2
2 7 2 1 8 6 3 9 5
2 8 6 9 1 7 8 5 4
1 8 9 5 4 2 7 6 3
7 4 5 6 8 3 1 2 9

		1						4
3				7		6		
	5		4	1		9	3	
	6				1			7
		9	6				5	
1				2	3		9	
	7			5	2			8
		5			8	3	2	
8				9			6	

Rešitev križanke:

VSV LVAS VKTVL
KIN VCEB TERLS
VLI NIILOS VNO
CITOENI VO LVN
CENAVITOG VNI
SIBI NVLUGNVRO
IDEBITLORVAVP
VND ELS ONETIAS
TEMTV
VPSVL
CAGVAV
KIM
RVLMS
VKITDO
JBOVAV



Foto: Edo Mihavec

Koroško polhanje se je prijelo in zaživelo

Polharsko društvo **Uršlja gora** na Koroškem, ki je uradno registrirano – ima svoja pravila, društveno štampiljko, program dela, lepo urejeno internetno stran in celo svojo uradno himno, katere avtorja sta **Jože Kašnik** in **Ivo Polenik** –, je bilo ustanovljeno septembra 2014. Uradni sedež društva, ki je sestavljeno mednarodno, saj so člani tudi nekateri naši severni lovski rojaki, je na Gornjem Razborju (900 metrov nad morjem) v **Gostišču Pečoler**. Avgusta leta 2015 je 17 koroških polharjev od 34 na svojem prvem volilnem zboru društva izvolilo organe društva. Za prvega predsednika je bil soglasno izvoljen legendarni koroški gozdarski inženir, lovski pedagog, funkcionar in pobudnik koroškega polhanja **Dušan Leskovec**, sicer rojen Postojčan.

Tamkajšnje polharsko društvo šteje že okrog 60 članov in članic, med katerimi sta najstarejša 87-letna **Minka Mirkac** z domačije Pečoler in 81-letni prevaljski lovec **Dušan Jukič**. Polovica članstva so lovci, preostali pa njihovi

zavzeti podporniki in prijatelji. Letos spomladi je na Gornjem Razborju na drugem občnem volilnem zboru društva spet zadonela polharska himna. Ubrano in ponosno jo je zapelo nekaj več kot 40 prisotnih članov in članic, tudi nekaj novo sprejetih članov. Na čelu novega sedemčlanskega upravnega odbora je v tem mandatu stari novi predsednik Leskovec. Nad delom društva bdi nadzorni odbor, ki ga vodi **Drago Korošec**, disciplinsko razsodišče pa usmerja **Ivo Vrčkovnik**.

Ko smo v Lovcu pred štirimi leti prvič poročali o koroških polharjih, so bili nekateri prekaljeni kočevski in notranjski polharji, sicer dolgoletni prijatelji koroških »jagrov«, nad tem malo začudeni. Kako tudi ne bi bili, saj na Koroškem nikoli niso imeli tradicije lova na polha. Koroško polhanje se je prijelo in zaživelo. Uspešno, dobro in povezovalno dela tudi društvo. Medtem ko polharji svojo društveno organizacijsko politiko »obdelujejo« na rednih letnih občnih zborih, pa polharsko življenje vsako jesen v praksi doživljajo z uspešno polharsko žetvijo na Čerčejevem vrhu pri lovskem domu **LD**

Podgorje. Tam je zgledno organiziran tradicionalni lov na polhe. Takrat »mora« vsak član imeti s sabo svojo oštevilčeno past, pri nas pravimo »škatl'co«. Prešernemu lovskemu oziroma polharskemu lovu in druženju ob ognju zagotovo dajo piko na i različno meso z žara, po starih receptih pripravljeno okusno pečeno polšje meso, pijača

in pripovedovanje polharskih doživetij.

No, letos smo se s predstavniki koroškega **Polharskega društva Uršlja gora** mudili v raztegnjeni kmečki vasici Travniki, ki leži v **Občini Loški Potok**. V tamkajšnji edini vaški gostilni **Pri Kobcu**, katere lastnica je zgovorna **Romana**, ki ni samo dobra kuharica, ampak tudi nadvse



Foto: Franc Rotar

Koroški polharji (z leve) Frenk Konečnik, Dušan Leskovec in Franc Volf v družbi potoškega lovca, polharja in izdelovalca pasti Janka Lavriča

Ker je med lovci in nelovci precej nejasnosti glede lova na navadnega polha, ki ga je dovoljeno loviti le z dovolilnico upravljalca lovišča od 1. oktobra do 30. novembra, je pravila posebej za *Lovca* razložil **Bojan Kotnik**, koroški in štajerski lovski inšpektor: »Za polhanje – za lov na navadnega polha s pastmi ni potreben lovski izpit. Potrebna pa je polharska dovolilnica, ki jo posamezniku na predpisnem obrazcu izda upravljalca lovišča. Za svoje člane lahko pridobi dovolilnice od upravljalca registrirano polharsko društvo oziroma zveza društev. Izpolnjeno polharsko dovolilnico mora posameznik, društvo ali zveza društev do 31. decembra tekočega leta vrniti upravljalcu lovišča, ki mora v evidenco odvzema divjadi vpisati število ulovljenih polhov. Kdor lovi polhe brez polharske dovolilnice, ali ne vrne izpolnjene polharske dovolilnice upravljalcu do 31. decembra tekočega leta, stori prekršek, za katerega je predpisana globa **od 420 do 1.200 evrov**. Upravljalca lovišča, ki na koncu leta v evidenco odvzema divjadi ne vpiše ulovljenih polhov, se zaradi opustitve vodenja predpisanih evidenc lahko kaznuje z globo **od 4.200 do 125.000 evrov**.«

zavzeta lovka na polha, smo srečali 62-letnega **Janka Lavriča**, ki je član **LD Loški Potok** že 33 let, več kot 40 let tudi polhar in izdelovalec polharskih pasti. Nekaj mandatov je bil tudi gos-



Foto: Franc Rotar

Udeleženci drugega volilnega zbora koroškega polharskega društva Uršlja gora na Gornjem Razborju

podar 47-članske domače lovske družine, ki upravlja z divjadjo na 5.000 ha velikem lovišču, v katerem na leto odstrelijo 18 osebkov jelenjadi, 60 osebkov srnjadi in po odločbi tudi medveda in volka.

V vasi Travniki lovska tradicija, lov na polhe in izdelovanje pasti segajo stoletja nazaj. Še ne tako dolgo je v Loškem Potoku delovalo **Polharsko društvo Jazbina**, ki je štelo okrog 40 članov. Ker dandanes polha lahko lovi vsak z neplačljivo dovolilnico, ki jo izda upravljalca lovišča, je polharsko društvo prenehalo delovati. Pred 33 leti je pri Lavričih prvi lovec

postal šele Janko. Njegovega očeta **Jožeta**, ki je bil po poklicu mizar, je bolj privlačil lov na polhe. »Pri naši hiši smo dolgo imeli past za lov na polhe z letnico 1864. Ta je že nekaj let v zbirki nekega ljubljanskega velikega ljubitelja lova na polhe. Tudi moj oče je že pred drugo svetovno vojno začel izdelovati razne pasti. Polharsko tradicijo in izdelovanje pasti sedaj nadaljujem jaz. Upam in želim si, da bo moja vnukinja Živa tudi polharka, morda nekoč tudi lovka,« je ponosno dodal Janko in si na glavo dal polharsko kapo, simbol polharske pripadnosti.

V lovišču LD Loški Potok je najvišji vrh Mušnjevca (1100 m). Razgibanemu lovišču s številnimi travniki in obdelanimi njivami daje poseben čar nepregleden bukov gozd, ki je prava bivalna oaza za polhe. »Polhi, ki se prehranjujejo z bukovim žirom in lešniki, so najbolj okusni. Njihovo meso je bolj sladko, medtem ko je meso polhov, ki se prehranjujejo z hrastovim želodom, bolj grenko,« je še razložil prekaljeni potoški polhar Janko. Člani polharskih društev se že veselijo nove polharske sezone.

Franc Rotar

Spomin na padle partizane ohranjamo tudi lovci

Letos oktobra mineva petinšedemdeset let, ko so se v gozdovih nad Zrečami, Oplotnico in Tinjem nad Slovensko Bistrico partizani Šerčerjeve brigade spopadali z nemškimi enotami. Brigada je bila iz sestave slavne XIV. divizije in se je prebila na Pohorje, da bi po padcu legendarnega prvega Pohorskega bataljona okrepila dejavnosti narodnoosvobodilnega upora v tamkajšnjem delu Štajerske.

Med partizani so bili tudi **Štefan Dovnik**, **Avugst Dvoršak** in **Simon Janžič**, domačini iz okolice Slovenske Bistrice. Lačni

in izmučeni od bojev so bili zelo blizu svoje vasi, zato so se odločili, da se oglasijo na eni od domačij in se drugi dan vrnejo na Pohorje. Na poti v brigado pa so v Planini pod Šumikom pri kmetiji Juhartovih naleteli na nemško zasedo in v spopadu se je njihova pot končala.

Leta 1979 se je za postavitev spominskega obeležja zavzel **Ivan Brinovec**, lovec iz vasi Gladomes, ki je tri padle partizane poznal še iz šolskih klopi. V spomin na tragični dogodek Šerčerjeve brigade 23. oktobra 1944. leta so lovci **LD Oplotnica**, **LD Slovenska Bistrica** in **Gozdnega gospodarstva Oplotnica** na kraju dogodka, ki je tudi nekako tromeja lovišč, postavili tonalitno skalo iz bližnjega kamnoloma Cezlak.



Foto: Ladislav Steinbacher

Od leve: Branko Sovič iz LD Slovenska Bistrica ter Rudi Brilej in Darko Sevshek iz LD Oplotnica

Na spominski plošči je besedilo, ki ga je napisal prof. dr. **Janko Čar**: »*Tod so se Šerčerjevci borili, tu so pohorske frate s svojo krvjo napojili.*« Pri postavitvi spominskega obeležja so sodelovali **Jernej Juhart**, kmet, ki je dovolil na svoji zemlji postaviti spomenik, **Maks Lešnik**, **Ludvik Brence** in **Marcel Supe**

iz Oplotnice ter **Rudi Smolar** in **Ladislav Steinbacher** iz Slovenske Bistrice.

Že štirideset let se prvo nedeljo v juliju na tistem mestu srečajo lovci, okoliški kmetje, mladina, svojci padlih partizanov in člani organizacij **Zveze borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja** iz Oplotnice, Tinja

in Zgornje Bistrice. Letos je na prireditve prišel tudi 94-letni partizan **Rudi Brilej**, doma iz Radeč, ki je bil v tistem spopadu z Nemci ranjen in se je pozneje zdravil v partizanski bolnišnici na Slovenjgraškem Pohorju. Brilej je ob spominskem obeležju položil cvetje in se s trenutkom tišine poklonil padlim soborcem.

Kot se za lovce spodobi, so na koncu postregli golaž, žene lovcev rade prinesejo doma pripravljene dobrote, možje pa kakšen liter vina. Mnogi se na ta dan odločijo za družinski rekreativni pohod na Pohorje, po poti pa v zadovoljstvo najdejo tudi kakšen gozdni sadež.

Ladislav Steinbacher

Jubilejni znak in zahvala častnemu članu LD Jezerko Juriju Skubru

Starešina LD Jezerko **France Ekar** in tajnik **Boris Meško** sta aprila obiskala **Jurija Skubra**, univ. dipl. inž. gozdarstva, na njegovem slikovitem domu. Jurij letos obeležuje 60 let neprekinjenega članstva v jezerski lovski družini.

Slavljenec izhaja z domačije *Makek*, kjer je že stoletje dolga ugledna lovska tradicija. Imajo tudi svojo goro – *Makekovo Kočno*, goro gamsov. Jurijev prastric **Anton Šenk Makek** in sosed **Anton Muri**, prav tako lovca, sta v letu 1875 na pobudo prof. **Johanessa Frischaufa**, raziskovalca slovenskih gora, odkrila in trasirala dokaj zahtevno pot od zdajšnje Češke koče preko Zgornjih Ravni, čez ostenje Grintovca na Mlinarsko sedlo.

Naš Jurij, ki je bil pravi hribovec in alpski smučar, je v lovski



Foto: France Ekar

Z leve: starešina **France Ekar** je **Juriju Skubru** predal priznanje **LZS** za 60 let članstva v lovski organizaciji in zahvalo ob obeležitvi 25 let prirejanja lovskega poletnega vseslovenskega veleslaloma na ledeniku pod Skuto.

družini opravljal naloge tajnika in starešine. Velike sledi je zapustil tudi na področju upravljanja z divjadjo, kjer je bil kot strokov-

njak aktiven pri različnih projektih (med drugim je sodeloval tudi pri podpisu sporazuma o gojitvi jelenjadi v Karavankah leta

1974). **LD Jezerko** ga je pred slabimi desetimi leti imenovala za častnega člana.

Ob tej priložnosti sta mu na domu, saj mu zdravje že nekoliko nagaja, starešina **Ekar** in tajnik **Meško** izročila jubilejni znak **Lovske zveze Slovenije (LZS)** za 60 let neprekinjenega članstva v lovski organizaciji. Vročila sta mu tudi zahvalo ob obeležitvi 25 let prirejanja lovskega poletnega vseslovenskega veleslaloma na ledeniku pod Skuto. Leta 1993 je namreč **Skuber** kot tedanji starešina sprejel pobudo in odločitev, da v lovski družini uvedejo lovske smučarske poletno vseslovensko tekmovanje lovcev na Skutinem ledeniku. V 25 letih je LD Jezerko s pomočjo **Gorenjske lovske zveze, LZS, Občine Jezerko**, požrtvovalnih članov LD Jezerko in donatorjev kljub visokogorski težavnosti in zahtevnosti izvedlo 24 lovske smučarske tekme v naravnem poletno-snežnem okolju.

France Ekar

Rudi Majer že pol stoletja zvest zeleni bratovščini

V začetku marca je praznoval 70-letnico življenja dolgoletni starešina LD Šentilj v Slovenskih goricah **Rudi Majer**. Poleg tega je letos praznoval še lovskega abrahama, saj je od njegovega vstopa v zeleno bratovščino minilo okroglih 50 let.

Majer je že peti mandat na čelu LD Šentilj, ki obsega 2233 hektarjev značilnega nižinskega slovenskogoriškega lovišča. Lovci v njem upravljajo s srnjadjo in malo divjadjo, občasno jih obiščejo tudi divji prašiči. Majer je še posebno zadovoljen z medsebojnimi odnosi, ki so res pristno lovski in tovariški, zato ne preseneča podatek, da že 18 let niso imeli nobene disciplinske obravnave.

Ob njegovem visokem življenjskem in lovskem jubileju so mu čestitali tudi člani **Upravnega od-**

bora Lovske zveze (LZ) Maribor in mu za spomin podarili lepo sliko z motivom fazana. Majer je namreč že več mandatov nadvse aktiven član vodstva mariborske lovske zveze in je bil pred desetimi leti prvi koordinator skupine lovske rogistov, ki jih je ustanovila LZ Maribor na pobudo takratnega predsednika **Braneta Kurnika**. Večkrat je bil med delegati LZ Maribor na občinskih zborih **Lovske zveze Slovenije**.

Med člani zelene bratovščine je zaradi mirnega značaja in vedno tehtne strokovne razprave nadvse spoštovan in cenjen. Vedno podpira strokovne rešitve v prid izboljševanja zelo spremenjenega naravnega okolja za divjad, zavzema se za krepitev sodelovanja lovske organizacije z drugimi sorodnimi nevladnimi organizacijami in ustanovami. Posebno je dejaven pri navezovanju stikov s šolami in je aktiven udeleženec številnih lovske taborov za mlade na Štajerskem.

Marjan Toš



Foto: Božidar Kunej

Jubilant Rudi Majer (levo) in predsednik Lovske zveze Maribor Marjan Gselman

Prenovljena kuhinja v LD Orlica Vuhred

V naši lovski družini so zbori lovcev vsako leto potekali v marcu, letošnji pa je bil že drugič zapored pod vodstvom novo izvoljenih organov lovske družine zadnji vikend v februarju. Za razliko od lani, ko je bila narava v istem obdobju zelo radodarna s snežnimi padavinami, saj nam je nasula skoraj meter snega, nas je tokrat pričakalo pravo spomladansko vreme. Da je bilo res tako, smo takoj ob vstopu v prostore našega lovskega doma na mizah opazili lepo pripravljene pogrinjke, ki so jih krasili šopki zvončkov.

Po pozdravu starešine **Tomaža Pinterja** in ugotovitvi prisotnosti smo imenovali delovno predsedstvo. Zbora lovcev so se udeležili tudi vabljeni predstavniki lokalnih oblasti, in sicer župan Občine Radlje ob Dravi mag. **Alan Bukovnik**, predsednica Krajevne skupnosti Vuhred **Marjana Meršnik** in predstavnik Gasilskega društva Vuhred **Aleš Pušnik**.

Podelili smo bronasti jubilejni znak za 40 let članstva v lovski organizaciji **Dušanu Kovaču**, srebrni znak za 50 let članstva **Jožefi Grubelnik**, zlati znak za 60 let članstva **Ivanu Kramljaku** in **Martinu Krajncu**.

Sledila so poročila funkcionar-



Foto: Bogdan Kováč

Prenovljena kuhinja, ki jo je izdelalo Mizarstvo Jurač. Člana naše lovske družine sta dva člana družine Jurač – Tadej in Mihael.

jev lovske družine. Z zanimanjem smo prisluhnili poročilu oskrbnika lovskega doma **Mirana Vitriha**, ki je pojasnil, da so po nekajletnih prizadevanjih končno prenovili kuhinjo in sanitarije v spodnjih prostorih. Na novo so položili keramiko in zamenjali vsa dotrajana vrata. Za vse našeto imata največ zaslug starešina Pinter in oskrbnik lovskega doma Vitrih z ekipo. V rekordnem času jim je namreč uspela ureditev prostoro-

rov, na kar smo vsi upravičeno ponosni. Da je novo vodstvo res delavno, dokazujeta razvitje novega prapora in prenova zbiralnica za uplenjeno divjad v minulemu letu, kar je bilo tudi objavljeno v naši reviji *Lovce*.

Spregovorili so tudi gostje. Vsi so bili enotnega mnenja, da je naše delo na pravi poti in da je lahko za vzgled nasprotno mislečim, ki niso seznanjeni z našim osnovnim poslanstvom, to je s

skrbjo za zdravo in čisto okolje ter ohranjanje primerne številčnosti populacije divjadi.

Za pogostitev vseh prisotnih sta s pomočjo naših boljših polovic poskrbela **Tomaž Javornik** za abrahama in **Jože Gosak** za 80. rojstni dan. Zaželeli smo jima vse najboljše, nazdravili s kozarčkom rujnega, še nekaj časa posedeli in se razšli z lepimi vtisi.

Bogdan Kováč - Danč

Med lovskimi krojači tudi šivilja in lovka

Na sejmiših *Lov, Ribolov in Naturo*, ki so bili letos aprila na sejmišču **Pomurskega sejma** v Gornji Radgoni, so bili gotovo najbolj zanimivi, privlačni in obiskani razstavniki puškarjev, prodajalcev lovskega orožja, streliva, optike, ribiške opreme, raznih oblačil za lov, ribolov in prosti čas.

Med številnimi razstavljalci je svojo ponudbo lovskih oblačil predstavljala tudi **Lidija Šmigoc** iz šiviljstva **Lidija Šmigoc, s.p.**, ki s svojimi desetimi zaposlenimi lovka in druga oblačila šiva v kraju Bukovci pri Markovcih, ki je od Ptujja oddaljen sedem kilometrov. Omeniti velja, da na tamkajšnjem delu Dravskega polja živijo sami znani in priznani slovenski lovski krojači in šivilje, ki lovka oblačila šivajo že desetletja. Tudi 20 krojačev in šivilj **Krojaštva Andrej Šmigoc, d.o.o.**, iz Spuhlje, ki letos praznuje 50 let uspešnega krojaškega poslanstva, ter krojači iz **Hiše usnja Kokol** pri gradu Borl.

Razstavni prostor Šiviljstva Lidija Šmigoc je bil precej oblegan. Vedno nasmejana in zgovorna Stajerka si je, čeprav je bila zelo zaposlena z merjenjem kupcev za lovski kraj in druga oblačila, vzela čas tudi za kratek pogovor za *Lovca*. Zaupala nam je, kakšno je njeno poklicno in lovsko življenje: »Šiviljsko in krojaško obrt imam že 34 let. A lovka oblačila v naši delavnici šivamo šele zadnjih 25 let. Slovenski lovci nas

vedno bolj poznajo tudi po tem, da šivamo po meri, ki jo naročniku vzamemo v delavnici ali na terenu. Največ šivamo zimski in letni lovski kraj slovenskih lovcev z roževinastimi gumbi, ki pri nas stane 200 evrov.« Seveda nas je zanimalo, kaj še šivajo v njenem šiviljstvu. »Izdelujemo tudi razne zelene in bele lovske srajce z dolgim in kratkim rokavom, ki stanejo od 35 do 40, kravate pa 15 evrov. Veliko povpraševanja je

tudi za razne telovnike, pumparice in tople jakne za lov in ribolov. Jakne stanejo 40 evrov. Vedno bolj gredo v promet kakovostne zelene polo majice, ki jih za lovce in ribiče nabavljamo v Nemčiji. Po želji na te všijemo tudi embleme lovske ali ribiške družine oziroma stanovske znake lovcev in ribičev. Všitek stane od dva do dva evra in pol. Pri večjem naročilu pa je ta cenejši za evro ali več,« je razložila po trgovsko.

Šmigocева med slovenskimi lovci ni prepoznavna samo zaradi poklicne dejavnosti, ampak tudi kot lovka, dolgoletna uspešna kinologinja, vodnica kratkodlakega lovskega psa ptičarja in kinološka sodnica za delo ptičarjev. »Članica LD Markovci sem že 22 let. V čast si štejem, da sem že kar nekaj let tudi odgovorna tajnica slovenskega lovskega Društva ljubiteljev ptičarjev in članica Društva slovenskih lovč,« je še dodala, nato pa so njeni prsti ponovno začeli švigati sem in tja – jemati mere in jih zapisovati, da bodo stranke karseda zadovoljne.

Franč Rotar



Foto: Franc Rotar

Lidija Šmigoc na razstavnem prostoru svojega šiviljstva, ki je letos drugič sodelovalo na sejmu Lov.

Kuhanje lovskega golaža na 28. Furmanskem prazniku v Postojni

V nedeljo, 14. julija, je v sklopu prireditev *Brkini, Kras, Notranjska* v Postojni potekal 28. *Furmanski praznik*. Na turistično-etnološki prireditvi *Turističnega društva Postojna* je potekalo tudi tekmovanje v kuhanju najboljšega lovskega golaža, ki se ga je letos udeležilo šest ekip lovcev: iz **LD Bukovje, LD Brje - Erzelj, LD Prestranek, LD Javornik Postojna** in **LD Črna jama**. Odlične izdelke vseh šestih ekip je ocenjevala šestčlanska komisija, ki ji je predsedoval podžu-

pan Občine Postojna **Andrej Berginc**.

Razglasitev rezultatov je z lovskim rogom obogatil **Andrej Uhelj**. Prvo mesto je ponovno, in sicer že četrtyč zapored osvojila ekipa LD Bukovje, drugo je zasedla ekipa LD Brje - Erzelj, tretje pa ekipa LD Črna jama. Prvonagrajena ekipa iz LD Bukovje se bo udeležila tudi tekmovanja v kuhanju lovskega golaža na naslednjem *Mednarodnem sejmu lovstva in ribištva* v Gornji Radgoni.

Vse ekipe so prejele priznanja in praktične nagrade. **Postojnsko-Bistriška zveza lovskih druženj** vsem članom ekip in lovskim družinam, ki so obogatile promocijo lovstva, čestita in se jim zahvaljuje za njihov prispevek.

Aleš Klemenc



Foto: Aleš Klemenc

Prvo mesto je ponovno, in sicer že četrtyč zapored osvojila ekipa LD Bukovje.

Verjeti. Za vsakodnevno premagovanje izzivov (beseda izziv lepše zveni kot beseda ovira) na poti do ciljev mora človek verjeti v nekaj. To nekaj pa je tisto, kar mu da motivacijo takrat, ko bi najraje odnehal (seveda, najlažje je odnehati), ali pa takrat, ko se človeku zdi, da je »obstal« na mestu. Toda! Najprej moraš verjeti sam vase. No, potem pa so različni simboli in motivi, za katere verjamejo, da nam prinašajo srečo, dajo moč, skratka na nas vplivajo pozitivno. Tako sem na nekem lovu slišala, da če vidiš veverico, to pomeni, da boš tisti dan srečen. Spet, odvisno. Če si na stojišču in tisti dan vidiš »vsaj« veverico, je to res sreča, saj si videl vsaj nekaj. Po drugi strani pa je dan takšen, kot si ga narediš. Čudež. Misliš, da ti veverica prinaša srečo in na koncu si jo sam prineseš z mislijo. Saj veste, vsak je krojač svoje sreče. No, ok, lovec svoje sreče. ☺

Močan je tudi simbol medveda. Med drugim je v grbih mest Berlin, Bern in Madrid. Po feng šuju naj bi slika medveda varovala dom pred slabimi osebami, nesrečami in podobnim. In če se ozremo na splošne značilnosti medveda oziroma natančneje, medvedke, vemo, da je dobra in skrbna mama. Ravno zato sta v logotipu belokranjskega lovskega tabora mama medvedka in njen mladič. Na podlagi različnih lastnosti živali pa so nastale tudi zbadljivke. Spiš kot polh. Dereš se kot šoja. Zvit si kot lisica. Kradeš kot sraka. Tuliš kot volk.

Lovkina kolumna: Ali živali prinašajo srečo?

Sladkosned si kot medved. No, mož-ki včasih rečejo ženskam: »Si pa kot srnica.« Pri tem po navadi mislijo, da ima ženska dolge vitke noge. Sicer pa naj bi bila srna predvsem simbol hitrosti. In obratno: tudi ženske znamo moškimi zabrusiti: »Si štorast kot medved.« Pa je medved res štorast? ☺

Kjer lovi volk, raste gozd, pravi ruski pregovor. Kdo ne pozna znamenite kapitolske volkulje? Saj veste, kako je nastalo mesto Rim: volkulja je vzgojila dvojčka Romula in Rema, ki ju je naplavila reka, mesto Rim (Roma) pa se je poimenovalo po Romulu. Zato ne preseneča, da je v nekaterih verovanjih volkulja tudi simbol plodnosti. Tako naj bi simbol volka (fotografija, kipec) pomagal ženskam, ki si želijo otroke, pa jih žal ne morejo imeti. No, ja, včasih so sicer govorili, da štoraklja prinaša otroke. Čeprav sem zadnjič slišala tam, kjer se po navadi ženske seznanimo z vsemi dogajanji – pri frizerju, namreč – kako naj bi v neki drža-



vi kvazilovci pobijali štoraklje in druge vrste ptic selivk. Ena, dve, tri, nekaj pritiskov na telefonu in že smo v frizerskem salonu gledale fotografije. Preprosto obnemiš. Pa da se razumemo – ne gre za lov: gre za nezakonit lov. Sicer pa se tudi glede tega dogajajo premiki na pravnem področju. Selitvene vrste živali na primer ureja Bonska konvencija (Konvencija o varstvu selitvenih vrst prostoživečih živali, znana tudi pod kratico CMS (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals)), ki jo je Slovenija ratificirala leta 1998. Države pogodbenice omenjene konvencije priznavajo pomembnost varovanja selitvenih vrst in soglašajo, da države na območju razširjenosti selitvenih vrst ukrepajo v tej smeri, kadarkoli je to mogoče in primerno, pri čemer naj bi posebno pozornost namenile tistim selitvenim vrstam, katerih varstveno stanje je neugodno.

Naj se vrnem k pomenu simbolov. Sraka je simbol za

klepetuljo in tatico. Naj se nasmehe tisti, ki se prime za žep, če ima v njem vsaj en kovanec ali bankovec, ko zasliši kukavičje petje. A po drugi razlagi je kukavica simbol ljubosumnosti in zajeđavstva, ker jajca podtika v gnezda tujih ptic. V neki kulturi naj bi jerebičje meso imelo takšno moč kot ljubzenski napoj. Kaj pa jelen? Je pač kralj gozda. A hkrati naj bi simboliziral plodnost (obilno letino), po drugi strani pa dolgo življenje in obilje, hitrost in previdnost. Zato ne preseneča, da najdemo jelena upodobljenega na različnih izdelkih v živilski industriji in tudi v avtomobilski. Sreče ne prinaša le upodobitev jelena, temveč tudi izdelki iz njegovega rogovja. Slednje naj bi ponazarjalo življenjski krog: padec in ponovno rast (vzpon). Jin in jang. Kakorkoli. Dva jelena prinašata srečo. Vam povem! Pravniški državni izpit (imenovan tudi pravosodni izpit), ki sem ga opravila letošnje poletje, je pomembna življenjska prelomnica v življenju vsakega pravnika (in njegove družine ter prijateljev ☺). Pisni del izpita smo opravljali v dvorani, kjer je bila slika, na kateri sta bila dva jelena. Pogledala sem sliko in suvereno rekla, da dva jelena prinašata srečo. Pa so vprašali: »Ali jo res?« Da, seveda jo! Če verjameš, da ti bo šlo še bolje, potem skorajda ni dvoma, da ti ne bo šlo. In to je zaključek. Vsak simbol nekaj predstavlja in pomeni, le verjeti moraš to! ☺

Maja B.

LOVSKE OSEBNOSTI

NADVOJVODA FRANC FERDINAND

Nepriljubljeni prestolonaslednik, ki je bil bolezensko obseden z lovom, zato se ga je prijel vzdevek »mori lovec«.

Franc Ferdinand (Franz Ferdinand von Österreich-Este) se je rodil 18. decembra leta 1863 v Gradcu, umrl pa pod streli atentatorja **Gavrila Principa** v Sarajevu 28. junija 1914. Bil je prestolonaslednik »starega cesarja« **Franca Jožefa I.** in nepriljubljeni politik, ki ni ravno slovel po bistrosti in vladarskem talentu. Kronisti novejšega časa ga ocenjujejo kot »okrutnega človeka slabega značaja« in kot »norega lovca«. Po vsem svetu naj bi uplenil skoraj 300.000 živali in govorilo se je, da ni nikoli razumel zapletenih političnih zadev. Imel je težave z učenjem tujih jezikov in se na primer nikoli ni naučil madžarščine. Ni znal biti sproščen, užival pa je v lovski strasti, najbolj na gradu Konopište na Češkem in v drugih bogatih loviščih. V naši rubriki ga omenjamo kot zadnjega iz kroga nekdanjih vladarskih hiš Evrope in to kot primer negativne lovske osebnosti.

Prestolonaslednik Franc Ferdinand ni užival zaupanja cesarja Franca Jožefa I., ki ob atentatu v Sarajevu in njegovi smrti ni pokazal nobenih čustev, še najmanj žalosti. V literaturi lahko sicer prebiramo domneve in ugibanja, da bi morda lahko rešil večnacionalno monarhijo pred propadom, a je pri tem več tistih, ki se s takimi ocenami ne strinjajo; sploh, ker ni bil nadarjen za vladarja in ni imel diplomatskega talenta in uglednosti. Habsburški vladarski hiši je povzročil precej težav tudi s poroko s češko grofico **Sofijo Chotek**, žensko iz nižjega stanu. Vladarski krogi so bili zaradi tega zelo nejevoljni. Tudi zato se je nadvojvoda Franc umikal v svoj svet in zagrenjenost tešil z lovom.



Nadvojvoda in prestolonaslednik Franc Ferdinand

Spomladi je rad zahajal na dvorec Chlumeč blizu mesta Wittingau (zdaj Trebon) na južnem Češkem. Tam je bil velikanski park z rekami in močvirskimi jezeri, ki so bila več kot primerna za ribolov in lov na vodne ptice. Tam je tudi zelo rad gostil najbližje prijatelje in jih vabil na lov. Še posebno bogati so bili lovi med avgustom in oktobrom, ko se je nadvojvoda Franc Ferdinand odpravil v katero od odmaknjenih lovskih koč in lovil do onemoglosti. »Ker ni mogel streljati sovražnika, se je znesel nad čemerkoli, kar je lahko ustrelil. Za razliko od ljudi, ki so morali hrano loviti, je šlo pri njem le za ubijanje. Z neusmiljenimi pokoli je izražal sovraštvo do vsega v okolju.«* Zanimivo je, da je izmišljotina nasprotnikov, da je bil Franc Ferdinand grobian, ki je z neusmiljenimi pokoli zadovoljeval svojo krvoločnost, v javnosti kmalu postala sprejeta kot resnica.

Ne glede na vse velja za neverjetno strastnega lovca in za primer negativne lovske osebnosti. Bil je vrhunski strelec in je s puško Manlicher dolge ure prežal za jeleni, gamsi, zajci, jerebicami, fazani, divjimi prašiči (še zlati trofejnimi merjasci), srnjaki in drugo divjadjo. Med drugim je uplenil 13 losov na Švedskem. Lovil je kljub težavam zaradi pljuč, saj so mu gonjači morali tako rekoč pred puško prignati želeno divjad. Z lovom je bil »bolezensko obseden«. Če boste kdaj obiskali Konopište na Češkem, si sodbo o nadvojvodi ustvarite sami.

Pripravil: dr. Marjan Toš

* Greg King in Sue Woolmans, Umor Franca Ferdinanda, Ljubljana 2017, str. 140



Dvorec Konopište »skriva« dokaze o »lovski obsedenosti« Franca Ferdinanda.



OKUSI NARAVE

Jelenovi zrezki z jurčki



Za tri do štiri osebe potrebujemo:

- ☑ 500 g jelenovih zrezkov
- ☑ ½ dl olja
- ☑ ½ večje čebule
- ☑ 5 strokov česna
- ☑ 2 dl vode ali vina
- ☑ žličko zelenega popra
- ☑ 5 brinovih jagod
- ☑ žličko vložnih kaper
- ☑ 3 žličke rozin, namočenih v rumu
- ☑ 2 žlički gorčice
- ☑ žlico limoninega soka
- ☑ 250 g narezanih jurčkov
- ☑ 2 žlički moke
- ☑ sol
- ☑ šopek peteršilja

Zrezke, ki smo jih osušili s krpo, na vročem olju popečemo na obeh straneh po tri minute. Preložimo jih na krožnik. V isti ponvi popražimo čebulo, da postekleni, in dodamo strt česen, da zadisi. Dodamo zrezke in zalijemo z vodo. Postopoma dodajamo zelen poper, brinove jagode, kape, rozine, namočene v rumu, gorčico in limonin sok. Kuhamo, da se meso zmehča. Gobe narežemo na debelejšje lističe in jih dodamo mesu ter malo pokuhamo. V skodelici vmešamo v 1,5 dl vode dve žlički moke in dodamo gobam in mesu ter po okusu solimo. Proti koncu kuhanja (po desetih minutah) jed posujemo s peteršiljem.

K tako pripravljenemu mesu in omaki lahko ponudimo pire ali krompirjeve svaljke.

O jesenskem gobanu: V Sloveniji je zelo cenjen in ga poznamo pod imenom jurček ☺. Je bogat vir kakovostnih beljakovin in vitaminov, ki pomagajo pri krepitevi imunskega sistema. Vsebuje veliko vode in zelo malo maščob. Gobe so lahko odlična popestritev našemu jedilniku, vendar s količino ne smemo pretiravati. Pri nabiranju upoštevajmo pravila, da nabiramo le tiste, ki jih zelo dobro poznamo in jih ne moremo zamenjati z neužitnimi.

Ponudimo z veliko žlico ljubezni in spoštovanja do hrane in živali!

Žan in Eva



V ponedeljek, 17. junija, smo se poslovili od lovskega tovariša **Antona Holca**. Vse, ki smo ga poznali, je njegov odhod v večna lovišča presenetil, čeprav smo skoraj

dve leti stiskali pesti in upali, da bo premagal nepričakovano bolezen. Žal ni bilo tako. Pred večico zadnjega slovesa na pokopališču v Sv. Juriju ob Ščavnici so se zbrale delegacije različnih organizacij od športnih društev do veteranov, poslovnih partnerjev, skratka tisti, s katerimi je bil naš Anton povezan tako ali drugače.

Anton se je rodil v maju 1949 v Mariboru očetu Vinku in materi Tereziji v družini s štirimi otroki. Osnovno šolo je obiskoval v Stari Gori in nato v Vidmu ob Ščavnici. Šolanje je nadaljeval na Industrijski kovinarski šoli Maribor, nato pa se je zaposlil v Metalni Maribor. V letu 1971 se je poročil z Majdo in si z njo ustvaril čudovito družino z dvema sinovoma. Bil je zelo vedoželjen: obiskoval in dokončal je delovodsko šolo, služboval v različnih organizacijah, poučeval prakso na Srednji kovinarski šoli v Murski Soboti in nato po letu 1988 začel samostojno poslovno pot v svojem podjetju Ključavničarstvo in popravilo kmetijske mehanizacije, ki se zdaj imenuje Strojništvo Holc. V letu 1990 je z družino zgradil nov dom in delavnico na Stari Gori. Z vsemi obveznostmi mu je čas hitro tekkel in je včasih zamudil nekatere trenutke otroštva svojih sinov Tomaža in Dominika. Zato pa je toliko bolj cenil čas, ki ga je preživljal z vnuki. Velikokrat je omenil več imen: Tilen, Vasja, Staša, Jan in Janette. To so imena njegovih vnukov, na katere je bil zelo ponosen.

Antonovo življenje je roman, ki ga je napisal sam. Ima veliko poglavij, ki so na neki način svojevrsna zgodba o uspehu. Eno izmed poglavij njegovega življenja je bilo tudi lovstvo. Svojo lovsko kariero je začel v Vidmu ob Ščavnici leta 1976, čez dobro leto je opravil tudi lovski izpit. Njegovo izobraževanje na področju lovstva se s tem ni končalo, ravno nasprotno, začelo se je. Tako je v naslednjih letih opravil različne izpite na področju lovstva: bil je lovski čuvaj, mentor, usposobljena oseba, ocenjevalec lovske škode, lovovodja, ocenjevalec lovskih trofej, informatik, praporščak ...

V lovski organizaciji je opravljal veliko funkcij na vseh nivojih; njegove najpomembnejše so bile: starešina lovske družine, predsednik in podpredsednik območne lovske zveze, član izvršnega odbora območnega združenja upravljavcev lovišč ter član upravnega odbora in komisij Lovske zveze Slovenije (LZS). Vse funkcije je opravljal več mandatov. Kar deset let je bil predsednik Zveze lovskih družin (ZLD) Prlekija, njen podpredsednik, deloval je tudi v komisijah na vseh ravneh. Razstavni prostor na radgonskem sejmu je bilo njegovo delo in z visokimi ocenami razstav je pridobival ugled med slovenskimi lovci.

V letu 2006 se je včlanil še v LD Ljubinj, kamor je rad zahajal in tako spoznaval še preostalo, večini lovcev manj znano divjad in zakonitosti lova srednjegorskih lovišč.

Za svoje delo je prejel veliko priznanj. LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge ter redom za lovske



Narisi: Milon Samar

zasluge III., II. in I. stopnje. Prejel je tudi jubilejni znak za 40 let članstva v lovski organizaciji.

Lovcu smrt ni tuj. Zaveda se, da je v vsej spremenljivosti, ki ga obdaja, zanesljiva samo smrt. A človek umre dvakrat: prvič takrat, ko duša zapusti zemeljsko bivanje, in drugič takrat, ko je zadnjič omenjeno njegovo ime. Roman Antonovega življenja bo poskrbel, da bo njegovo ime omenjeno še velikokrat.

Naj mu Boginja Diana v večnih loviščih nameni primerno stojišče.

Lovska zveza Slovenije – S. F. K.



Po daljši boleznici je 15. maja zapustil zeleno bratovščino cenjeni lovski tovariš, dolgoletni lovski funkcionar in velik naravovarstvenik **Zoran Lešnik** iz

Pesnice, ki se je rodil 21. septembra 1936. Dolga desetletja se je predajal plemenitim ciljem lovske organizacije in z aktivnim delovanjem na različnih področjih pustil v njej trajne sledove.

Ze kot otrok in mladenič je gledal na naravo kot na neizmerljivo bogastvo, ki ga je treba trajno varovati in z njim umno gospodariti. Kot mlad kmetijski tehnik in strokovnjak je spoznaval bogastvo in vrednote pode-

želja. Delal je v kmetijskih organizacijah in na terenu pomagal širiti obzorja znanja slovenskogoriških kmetovalcev. Že takrat je rad prijel za pero in pisal zanimive članke in reportaže s podeželja za različne časopise. Tudi za tednik Kmečki glas, pri katerem je postal poklicni novinar. Novinarska pot ga je nato pripeljala na Radio Maribor in od tam na TV dopisništvo Maribor. Bil je prodoren in pronicljiv novinar, komentator ter urednik RTV Slovenija in je poznavalsko opozarjal na nujnost trajnostne rabe prostora in naravnih virov. Trajno se je zapisal v srca članov zelene bratovščine in množice slovenskih kmetov z nedeljsko TV oddajo Ljudje in zemlja. V njej je bilo dovolj prostora tudi za najrazličnejše prispevke s področja lovstva.

Zoran je postal član lovske organizacije leta 1970, ko je vstopil v LD Šentilj in v njej ostal vse do smrti. Leta 1971 je opravil lovski izpit in bil že leta 1976 pobudnik za zbiranje sredstev in glavni organizator razvijanja novega družinskega praporja. Zavzemal se je za široko sodelovanje slovenskih lovcev in leta 1974 organiziral prve stike ter pogovore z vodstvom LD Podgorje, kar je kmalu privedlo do pobratenja in trajnega sodelovanja med LD Podgorje in LD Šentilj. V LD Šentilj je bil kar 12 let predsednik nadzornega odbora in dva mandata predsednik disciplinske komisije. Vse to potrjuje njegov ugled in veljavo med lovskimi tovariši, ki

so ga cenili in spoštovali tudi zaradi njegove preproščnosti. Zoran je bil enak med enakimi in je rad prijel za vsako delo. Ob njegovi 80-letnici mu je LD Šentilj za predano delovanje v korist lovstva ter za dobro narave in divjadi podelila naziv častnega člana LD Šentilj.

Zoran ni bil dejaven samo v matični LD Šentilj, pač pa je že zgodaj začel delovati tudi v organih nekdanje območne lovske zveze, zdajšnje Lovske zveze (LZ) Maribor in pozneje tudi Lovske zveze Slovenije (LZS). Leta 1972 je postal član komisije in nato leta 1974 predsednik komisije za izobraževanje pri mariborski območni lovski zvezi. Med letoma 1984 in 1988 je bil član upravnega odbora mariborske območne lovske zveze in nato med letoma 1988 in 1993 podpredsednik LZS. V tistem obdobju je deloval zlasti v komisiji za lovsko kulturo in stike z javnostmi in skrbel za delo posebnega odbora za informiranje pri LZS. V letu 2001 je prevzel vodenje LZ Maribor in to funkcijo opravljal do leta 2005, ko je postal član Upravnega odbora LZS. Za požrtvovalno delo v lovski organizaciji je prejel številna priznanja in lovska odlikovanja. Med drugim je dobil znak za lovske zasluge (1972), red za lovske zasluge III. stopnje (1982), red za lovske zasluge II. stopnje (1994), red za lovske zasluge I. stopnje (2003) in jubilejni znak za 40 let članstva v lovski organizaciji (2014).

Zoran je bil izredno aktiven tudi v lokalni samoupravi. Veliko zaslug ima za nastanek in razvoj samostojne Občine Pesnica, ki jo je kot predsednik občinske skupščine vodil med letoma 1986 in 1990. Dolga leta je bil aktiven član in funkcionar Prostovoljnega gasilskega društva Pesnica. Nasploh je veliko delal v različnih društvih in organizacijah, najprej v Krajevni skupnosti Pesnica in nato tudi v Občini Pesnica. Bil je poslanec DESUS-a v Državnem zboru Republike Slovenije v njegovem drugem sklicu med letoma 1996 in 2000 in se zavzemal za sprejem novega, sodobnega lovskega zakona. Leta 2016 je bil razglašen za častnega občana Občine Pesnica.

S spoštovanjem se ga bomo spominjali.

Lovska zveza Maribor – M. T.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli:

Janez Črnej, LD Vransko,
* 21. 5. 1935, † 21. 6. 2019.

Jure Draksler, LD Rečica pri Laškem,
* 13. 4. 1951, † 19. 8. 2019.

Maksimiljan Zajamšek, LD Mislinja,
* 3. 9. 1934, † 8. 6. 2019.

Andrej Kravos, LD Hubelj Ajdovščina,
* 20. 11. 1948, † 29. 4. 2019.

Bogdan Likar, LD Hubelj Ajdovščina,
* 29. 6. 1951, † 12. 5. 2019.

Štefan Hanc, LD Jamnica,
* 3. 11. 1953, † 24. 8. 2019.

Franci Boštjančič, LD Ribnica,
* 13. 4. 1960, † 22. 6. 2019.

Jože Vašcer, LD Dobova,
* 8. 12. 1943, † 13. 7. 2019.

Janko Troha, LD Udenboršt,
* 22. 1. 1949, † 11. 8. 2019.

Ivan Prašnikar, LD Trbovlje,
* 16. 8. 1941, † 10. 5. 2018.

Branko Rugelj, LD Trbovlje,
* 24. 4. 1950, † 3. 11. 2018.

Jože Konhajzler, LD Trbovlje,
* 9. 9. 1947, † 13. 4. 2019.

Franc Konečnik, LD Strojna,
* 28. 1. 1952, † 21. 7. 2019.

Umrlim časten spomin!

Državna tekma brak-jazbečarjev v glasni gonji divjega prašiča v obori

Državna vzrejna komisija (DVK) za brak-jazbečarje pri Kinološki zvezi Slovenije (KZS) je 19. maja 2019 v obori Selca Žumberačka organizirala in izvedla Državno tekmo brak-jazbečarjev v glasni gonji divjega prašiča (v obori).

Leta 2016 je ponovno izvoljena DVK za brak-jazbečarje pri KZS prevzela nase veliko breme, kajti njena prednostna naloga je, da z ustrezno vzrejno politiko in strokovnim delom povrne tisto mesto in kakovost pasme brak-jazbečarjev, ki smo ju v Sloveniji pred leti že dosegli. DVK zato ne dovoljuje nobenih stranpoti na račun številčnosti te pasme psov in v škodo kakovosti (delovni in po zunanosti) te izjemne lovsko uporabne pasme psov. Soočamo pa se s težavnim stanjem v naši krovni organizaciji KZS ter težavnim sodelovanjem z Lovsko zvezo Slovenije, ki v veliki večini financira osnovno dejavnost lovске kinologije. Ker sama DVK nima finančnih sredstev in je tudi pri organizaciji ter izvedbi državnih preizkušenj lovskih psov zelo odvisna od dobrega dela psov, je letos morala sama organizirati tovrstno državno preizkušnjo.

Predsedniku DVK za brak-jazbečarje **Janezu Nahtigalu** se je na osnovi razpisa na državno tekmo prijavilo 12 vodnikov s petnajstimi psi. Glede na prijave so pripravili tudi katalog državne prireditve. Tekmo je odprl kar predsednik DVK brak-jazbečarjev Nahtigal, ki je v svojem nagovoru izpostavil težavno sodelovanje z našima krovnicima organizacijama, ocenil nazadovanje slovenske kinologije in konkretno navedel težave, ki so predvsem plod negativnih medsebojnih odnosov. Nato je izrekel javno dobrodošlico dvema tekmovalcema s Poljske: **Henriku Krawlecu** z enim brak-jazbečarjem in **Zdzislawu Krawlecu** s tremi, ki sta se na prireditev pripeljala kar iz 800 km oddaljenega poljskega mesta.

Sodniški zbor je vodil Nahtigal, delo psov pa sta ocenjevala še kinološka sodnika **Jožef Verčko** in **Janez Šumak**. Sodeloval je tudi pripravnik za kinološkega sodnika v delu lovskih psov **Tomaž Pavčnik**. Kinološki sodnik Verčko je nato tekmovalcem predstavil *Pravilnik ocenjevanja dela glasne gonje na divjega prašiča v obori* na državni tekmi



Foto: Janez Šumak

Najboljši trije pari

in tudi obvezne discipline, kot so *ocenjevanje strelomirnosti, način iskanja in preiskovanja terena, kakovost nosu – voha, način oblaževanja divjega prašiča na mestu, ostrnost do divjega prašiča, vztrajnost zaustavljanja divjega prašiča, oglašanje med gonjo, poslušnost in vodljivost psa*. Lastnik obore z divjim prašičem **Tomislav Delimarič** je prav tako vsem gostom zaželel prijetno počutje, tekmovalcem pa uspešen rezultat. Sledilo je žrebanje zaporednih števil nastopajočih parov, nato pa odhod na skupen preizkus prve discipline – preskus strelomirnosti. Potem so vodniki s

prašič v obori večkrat ni želel pred psom spustiti v beg, ampak se je raje potuhnil v goščavju in čakal, da ga je pes izsledil.

Po končanem delu zadnjega tekmovalnega para v obori sta kinološka sodnika po izpolnitvi vseh ocenjevalnih listov in zaključnega poročila predala vodji sodniškega zbora končne rezultate. Na očno se ni pritožil noben vodnik. Rezultate so razglasili po končani zakuski v slavnostnem sklepnem delu prireditve. Državno tekmo brak-jazbečarjev v glasni gonji divjega prašiča v obori so od 14 udeležencev brak-jazbečarjev opravili le štirje psi s svojimi vodniki!

Vsi sodelujoči so prejeli praktične nagrade, prvi trije pa tudi pokale.

V sklepnih besedah se je organizator zahvalil vsem tekmovalcem za udeležbo ter vztrajnost pri šolanju in vzreji te plemenite pasme. Posebna zahvala je bila izrečena tudi vodnikom Krawlecu in Krawlecu s Poljske, pa tudi predsedniku DVK brak-jazbečarjev Nahtigalu za usklajevanje, organizacijo, tiskanje kataloga, praktične nagrade za tekmovalce ter uspešno vodenje sodniškega zbora in celotne izvedbe državne tekme.

Janez Šumak,

član DVK za brak-jazbečarje pri KZS

1. David Gazvoda z brak-jazbečarko **Capo** (203 točke, I. nagradni razred).

2. Zdzislaw Krawiec z brak-jazbečarko **Kesi** (179 točk, I. nagradni razred).

3. Anton Marc z brak-jazbečarjem **Astorjem** (179 točk, I. nagradni razred).

4. Peter Kuzma z brak-jazbečarjem **Cerom Olimskim** (122 točk, II. nagradni razred).

svojimi štirinožnimi tovariši disciplinirano, po izžrebanem vrstnem redu in na poziv sodnikov prihajali v oboro. Ko so dobili dovoljenje za začetek, so »sprčili« psa, ki je imel natančno določen čas, v katerem je moral izslediti divjega prašiča in ga nato določen čas glasno goniti oziroma oblaževati. Vreme je bilo ugodno, vendar zelo soparno, tako da se tudi divji

Predvidena legla lovskih psov

Resasti jazbečar (SLRJR):

O: tuj plemenjak, m: 5/II, 22. 5. 2019.
Martina Krančar, Kočno pri Polskavi 25, 2314 Zg. Polskava.
Tel.: 031/350-579.

O: 5/I, m: 4/I, 17. 9. 2019.
Franc Kogovšek, Viloka 43, 1290 Grosuplje.
Tel.: 041/657-217.

Slovaški gonič (SLRSK):

O: 4/II, m: 5/I, 23. 8. 2019.
Jernej Cestnik, Gotovlje 97/a, 3310 Žalec.
Tel.: 051/303-502.

Mali munsterlandec (SLRMm):

O: tuj plemenjak, m: 5/JZP, 15. 8. 2019.
Luka Dolenc, Gradež 134, 1311 Turjak.
Tel.: 040/670-864.

Labradorec (SLRLR):

O: tuj plemenjak, m: 5/II, 9. 10. 2019.
Nevenka Černuš Pahor, Šolska ulica 46, 5250 Solkan.
Tel.: 031/305-068.

Koroški žigec:

O: 5/II, m: 5/I, 25. 3. 2019.
Dušan Mlinšek, Gozdarska cesta 144, 2382 Mislinja.
Tel.: 041/449-819.

O: 5/I, m: 5/I, 18. 4. 2019.

Igor Špelič, Trščina 52, 8295 Tržišče.
Tel.: 031/549-460.

O: tuj plemenjak, m: 5/II, 18. 6. 2019.
Robert Skok, Planina 3, 1336 Kostel.
Tel.: 031/663-369.

Kinološka zveza Slovenije

MALI OGLASI

Orožje in lovsko optika

Prodaj revolver Smith & Wesson, 4 col, kal. .357 Mag., ter **kombinirano puško** Bignami, kal. 12/7 x 65 R, s Suhlovo montažo in strelnim daljnogledom Swarovski. Oboje odlično ohranjeno. Cena po dogovoru, mogoč ogled. Tel.: 041/377-532 (Toni).

Prodaj kombinirko ČZ, mod. 502, kal. 12/7 x 65 R, **repetirno šibrenico** Remington 870, kal. 12, in **repetirko** 222 Remington, vse brez str. daljnogleda. Tel.: 030/692-159 (popoldan).

Prodaj dve šibrenici: trap (nova) IZH 39 E, kal. 12/12 (en petelin), in **bokarico** TOZ IJ 12, kal. 16/16 (gladka cev). Cena po dogovoru. Tel.: 051/225-292.

Prodaj repetirno MK-risnico China, kal. .22 WMR, brez str. daljnogleda (90 €), ali jo zamenjam za puško, kal. .22 LR. Tel.: 031/406-531.

Prodaj nerabljen vrhunski strelni daljnogled Docter 3-12 x 56 z osvetljenim križem (799 €) ter daljnogleda Carl Zeiss in Steiner 8 x 30 (100 €/kos). Tel.: 031/014-448.

Prodaj vzvodno repetirko Browning (BLR), kal. .30-06, z

Docterjevo piko (zelo lahka) in **češko kombinirko**, kal. 16/7 x 57 R, z naprožilom in montiranim str. daljnogledom 6 x 42 Zeiss Diatal. Puški sta v odličnem stanju. Mogoča je menjava za dobro ohranjeno tricevko. Tel.: 041/281-490.

Kupim dobro ohranjeno, s str. daljnogledom opremljeno **kombinirano puško**, kal. 16/9,3 x 72 R ali 16-16/9,3 x 72 R. Tel.: 041/657-168.

Prodaj repetirno risanico, kal. .30-06, z osmerokotno cevjo, montiranim str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 ter **češko kombinirko** ZH 304 12/7x57 R z menjalnimi cevmi 16/16. Cena po dogovoru. Tel.: 041/248-191.

Prodaj kombinirko ČZ ZH 324, kal. 16/7 x 57 R, in **repetirno risanico**, kal. .30-06. Obe puški sta opremljeni s str. daljnogledom. Tel.: 031/731-345.

Zaradi opuščanja lova **prodaj** neuporabljano **kombinirko**, kal. 9,3 x 74 R/7 x 57 R, in močan **revolver**, kal. .454 Casul. Tel.: 031/296-046.

Lovski psi

Ugodno prodaj brak-jazbečarja, starega štiri mesece, z

urejeno dokumentacijo. Je rjave barve, priznanih staršev v lepoti in delu, primeren za lovišča z divjimi prašiči. Tel.: 040/566-981.

Prodaj mladiče pasme slovaški kopov. Po odličnem prvem leglu zdaj prodajamo drugo leglo odličnih delovnih prednikov. Mladiči so bili poleženi 20. 8. 2019. Tel.: 040/384-020 (Jernej).

Prodaj mladiče pasme slovaški gonič (kopov), poležene 22. 5. 2019, odličnih delovnih staršev. Tel.: 041/584-193.

Drugo

Broške, gumbi, prstani in uhani iz rogovja – izdelki umetnostne obrti. Franc Barbič, Verje 53, Medvode. Tel.: (01) 362-12-30; 031/770-675.

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in druge lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Prodaj jelene – damjake, štiri- in petletne z lepim rogovjem. Tel.: 041/357 974.

Prodaj odrasle fazane za izpust v lovišče in race mlakarice. Tel.: 041/717-464.

Prodaj izredno lepo ohranjeno preprato divjega petelina in gozdnega jereba. Cena po dogovoru. Tel.: 040/796-713.

OKTOBER									
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)						
		vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec			
1. To	10:04	20:36	7:00	18:43	5:55	19:47			
2. Sr	11:19	21:09	7:01	18:41	5:56	19:45			
3. Če	12:31	21:48	7:02	18:39	5:58	19:43			
4. Pe	13:36	22:34	7:04	18:37	5:59	19:41			
5. So	14:34	23:24	7:05	18:35	6:00	19:39			
6. Ne	15:23	—	7:06	18:34	6:02	19:37			
7. Po	16:04	0:20	7:07	18:32	6:03	19:36			
8. To	16:39	1:18	7:09	18:30	6:04	19:34			
9. Sr	17:07	2:20	7:10	18:28	6:06	19:32			
10. Če	17:32	3:21	7:11	18:26	6:07	19:30			
11. Pe	17:56	4:23	7:13	18:24	6:08	19:28			
12. So	18:17	5:25	7:14	18:22	6:10	19:26			
13. Ne	18:39	6:27	7:15	18:20	6:11	19:25			
14. Po	19:01	7:29	7:17	18:19	6:12	19:23			
15. To	19:24	8:34	7:18	18:17	6:14	19:21			
16. Sr	19:52	9:38	7:19	18:15	6:15	19:19			
17. Če	20:24	10:44	7:21	18:13	6:16	19:18			
18. Pe	21:02	11:49	7:22	18:11	6:17	19:16			
19. So	21:49	12:52	7:23	18:10	6:19	19:14			
20. Ne	22:46	13:51	7:25	18:08	6:20	19:13			
21. Po	23:50	14:43	7:26	18:06	6:21	19:11			
22. To	—	15:26	7:28	18:04	6:23	19:10			
23. Sr	1:03	16:04	7:29	18:03	6:24	19:08			
24. Če	2:19	16:37	7:30	18:01	6:25	19:06			
25. Pe	3:37	17:06	7:32	17:59	6:27	19:05			
26. So	4:57	17:34	7:33	17:58	6:28	19:03			
27. Ne	5:16	17:01	6:35	16:56	5:29	18:02			
28. Po	6:35	17:31	6:36	16:55	5:30	18:01			
29. To	7:53	18:03	6:37	16:53	5:32	17:59			
30. Sr	9:09	18:40	6:39	16:51	5:33	17:58			
31. Če	10:19	19:23	6:40	16:50	5:34	17:56			

Prodaj lasersko svetilko ND 3 x 40 Subzero z montažnimi deli za na daljnogled z možnostjo prilagoditve snopa, mikroskopu stikalo in originalno torbico (220 €). Tel.: 041/ 697-925.

Prodaj navadnega jelena, starega 9+ (šestindvajseteraka). Cena po dogovoru. Tel.: 051/666-916.

KINOLOŠKA ZVEZA SLOVENIJE

Državna vzrejna komisija za brak-jazbečarje

organizira

VZREJNI PREGLED BRAK-JAZBEČARJEV

v soboto, 2. novembra 2019,
ob 8. uri pred lovskim domom LD Medvode v Medvodah.

Na vzrejnem pregledu mora vodnik predložiti: **rodovnik psa, obojestransko barvno fotokopijo rodovnika in zdravstveno knjižico psa, iz katere je razvidno, da je pes cepljen proti steklini.**

Pogoj za pridobitev vzrejnega dovoljenja je opravljena telesna ocena psa (odlično, prav dobro) in opravljen PNZ.

DVK za brak-jazbečarje
Janez Nahtigal

VABILO

LD Loka pri Zidanem Mostu v sodelovanju s Komisijo za lovsko kinologijo LZS prireja srečanje vodnikov psov krvosledcev Slovenije in privrženec krvosledništva v nedeljo, 13. oktobra 2019, pri lovskem domu Loka pri Zidanem Mostu.

Program srečanja:

8.00: zbor, zajtrk, skupni lov

12.00: kosilo in obravnava izbrane teme: *Problematika na področju zdravstva lovske psov*

Prispevek za organizacijo lova in pogostitev je 20 evrov.

Prijave in informacije: Jani Krivec, tel.: 041/763-789,
do 10. oktobra 2019.

Vabljeni!

OBVESTILO

Društvo ljubiteljev ptičarjev obvešča, da bo prestavilo preizkušnji ptičarjev SOLMS in AZP



z 21. septembra 2019 na 20. oktober 2019.

Lokacija in ura zбора ostajata nespremenjeni:

LD Dornava, Polenšak, ob 8. uri.

Zadnji rok prijave je 13. oktober 2019.

POPRAVILO POHODNE OBUTVE



ČEVLJARSTVO

JOŽE JAZBEC, S. P.

Sebenje 52, 4294 KRIŽE,

tel.: 041/631-636

jazbec@cevljarstvo.si,

www.cevljarstvo.si

Lov na leva v savani Kalahari (J. Afrika) za 5.990 €

To je cena za lov in odstrel kralja živali, ki pa velja le do božiča. Odstrel levinje je 4.500 €, odstrel leva in levinje 8.900 €.

In še: 5-dnevni safari in odstrel bivola za 9.500 €, sable antilope za 2.990 €.

Kirgizija: Še zadnja možnost za lov na kozoroga: 6.500 € za 5 dni lova in odstrel kozoroga brez omejitve trofejne vrednosti. Volk je gratis!

Jelen (Hrvaška): 890 € za uplen jelena trofejne vrednosti do 150 CIC-točk oz. 1.490 € s trofejo v medalji.

Hrvaška: Lov s pogonom na divje prašiče vsak vikend v jeseni v pavšalu za 80 €/dan. Neomejen odstrel divjih prašičev po spolu, trofejni vrednosti.

Turčija: Lov na merjasce z nočnim zalazom. Štiri noči lova za 1.100 €.

Odstrel prvega merjasca je le 200 €. Lov naše skupine: 10.–15. oktober.

Krompirjeve počitnice na Mavriciji: 3-dnevni lov z odstrelom rusa jelena v zlati medalji za 2.990 €. Možnost ribolova na tuno in marlina.

Pasat, d.o.o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

MERKEL
Markel Helix
Najhitrejša premovlečna puška



Blaser
Blaser R8



Heym SR30
Premovlečna puška z možnostjo naprožila ("šnelarja") in brez doplačila levo kopito in zaklep!



HAENEL
Haenel Jaeger 10



Na zalogi nočni nastavki PARD!

Prodaja vrhunskih izdelkov

- **Optike:** Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta, Aimpoint, MTC, Pard
- **Puške:** Merkel, Haenel, Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, CZ, Heym, FX Airguns in Mauser
- **Strelivo:** RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil, Sax, LFB, Nobel Sport Italia
- **Oblačila:** Chevalier



Izvajamo vsa puškarska dela.

Puškarnstvo Špendal

Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307, 031 393 664 email: puskarstvo@siol.net

Nova spletna trgovina:

<http://guns-spendal.com/shop/>

Do -30°C
Narejeno v EU



Termo čevlji
Trpežni, izredno topli in lahki ter povsem nepremočljivi čevlji so udobni in nudijo dober oprijem na različnih podlagah. Združujejo prednost klasičnega gojzarja in škornja. Tako toplih in lahkih čevljev verjetno še niste imeli.

Velikosti od 39 do 47.
Cena: 63,50€

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/726 011

Povsem vodotesen **LOVSKI DALJNOGLED**
Dobra vidljivost v mraku
Polnjen z nitrogenom
Gumirano ohišje
10-letna garancija
Ugodna cena: 210,00 €



INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

DO -50°C
NAREJENI V EU



TERMO ŠKORNJI
Izredno topli, lahki in povsem nepremočljivi škornji, ki segajo do kolena. Podplat je čvrst, preprečuje zdrse in nudi dober oprijem na spolzkih tleh, pa tudi na gladki skali in ledu. Škorenj je udoben in omogoča dolgotrajno hojo po različnem terenu, tudi po snegu in ledu.

58,50 €
Velikosti od 41 do 48

INFORMACIJE IN NAROČILA:
info@beluga.si, www.beluga.si

Sestava škornja:
OVČJA VOLNA
FILC
TOPLJENO IZOLACIJSKA FOLIJA
EVA MATERIAL Z MEHURČKI

TAKO TOPLIH IN LAHKIH ŠKORNIJEV ŠE NISTE IMELI!

44,90 €
HLAČE
RONCIER



51,90 €
OBOJESTRANSKI
BREZORKAVNIK
SAVANE



spodnji del hlačnic
ščiti pred trnjen in
neprepušča vode

nepremočljiv,
dva velika žepa

**Kvalitetna in praktična
lovska oblačila**

www.avantura.info

Avantura Trade d.o.o., Notranjska 4, 6230 Postojna | 05 726 40 70 | info@avantura.info

DOG TRACE

ELEKTRONSKE
ovratnice za učenje psa
ovratnice proti lajanju
nevidne ograje



PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETA GARANCIJE

akcija -20%

www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

M-NET, d.o.o., TEL.: 040 760 760

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Smolnikova ulica 13,
1031 Ljubljana-Črnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnootika@siol.net
www.tehnootika-smolnikar.si

**NIKON Prostaff5
8x42**
Akcijska cena:
199,00 €



**NIKON Monarch5
8x42**
Akcijska cena:
319,00 €



Nikon

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

SlovArms

Lovska trgovina SlovArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00

Tel.: 05 620 22 08 Sobota: 09:00 - 13:00

E-naslov: info@slovarms.si

Röwa
Röbber | AUSTRIA

PROFESSIONAL · RELIABLE · ACCURATE



TITAN^α TITAN⁶ TITAN¹⁶



SWAROVSKI
OPTIK



STEINER
GERMANY

REX zero 1

J.P. SAUER & SOHN
ESTABLISHED 1751

Blaser

Vixen



HAWKE



Verney-Carron

MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE! HITRO IN ENOSTAVNO!

Pinewood
SCANDINAVIAN OUTDOOR LIFE

VRHUNSKA ŠVEDSKA OBLAČILA IN OBUTEV
LOV • RIBOLOV • POHODNIŠTVO • PROSTI ČAS



JAKNA
CUMBRIA WOOD
#5992-721

HLAČE
CUMBRIA WOOD
#5993-135

JAKNA
EDMONTON EXCLUSIVE
#5992-182

NOVA KOLEKCIJA PINEWOOD NA VOLJO
V TRGOVINAH PO VSEJ SLOVENIJI!

Trgovina Avantura
Notranjska 4
6230 Postojna
031 / 61 88 24
www.avantura.info

Trgovina Hubert
Goriška cesta 23 B
5270 Ajdovščina
05 / 901 99 88

Trgovina Ljubenka
Plac 14
3333 Ljubno
031 / 22 19 11

Puščarstvo Vute
Kremplova ulica 2
2000 Maribor
041 / 82 49 69
www.lovskaoprema.si

Vin-Vez
Partizanska cesta 59
2317 Oplotnica
041 / 47 09 46
www.vezenje.eu

Trgovina Srna
Bloška polica 21
1384 Grahovo
041 / 62 01 98

Trgovina Brne
Bazoviška cesta 25
6250 Ilirska Bistrica
05 / 714 17 06

Eldamedo d.o.o.
Podjetniško naselje 6
1330 Kočevje
031 / 79 23 56
www.eldamedo.si

Lovska trgovina Zupanič
Markovci 28
2281 Markovci
041 / 72 39 57

Trgovina Modest
Stara cesta 19
1360 Vrhnika
031 / 77 71 85
www.modest-trgovina.si

Šport tekstil Bovec
Ledina 5
5230 Bovec
05 / 389 60 01

Trgovina Orbis
Ulica Františka Foita 6
3320 Velenje
03 / 897 48 10
www.orbis-velenje.si

Top Dom PE Metlika
Cesta XIV. Brigade 27
8330 Metlika
041 / 35 22 83

Trgovina Nold PE Celje
Mariborska cesta 103 a
3000 Celje
03 / 490 39 70
www.nold.si

Trgovina Nold PE Brežice
Tovarniška cesta 10a
5280 Brežice
03 / 499 34 30
www.nold.si

Entasa d.o.o.
Cesta Notranjskega odreda 9
1386 Stan trg pri Ložu
08 161 00 44

ZASTOPSTVO IN VELEPRODAJA

JERMAN-I d.o.o.

Starožirovska cesta 3a, 4226 Žiri
+386 31 78 14 13 | +386 41 44 29 52

info@jerman-i.si
www.jerman-i.si

OB NAKUPU
NOVEGA Z8i, BOSTE
PRI NAJBЛИŽJEM
POSREDNIKU
BREZPLAČNO PREJELI
TUDI BTF, DOKLER
NE BODO POŠLE
ZALOGE.



Z8i 3,5-28x50 P
SPOZNAJTE
VEČ

SEE THE UNSEEN



SWAROVSKI
OPTIK

Ob nakupu novega Z8i strelnega daljnogleda, boste brezplačno prejeli še balistični stolpič BTF (balistic turret flex).
Naša promocijska akcija traja od 1. avgusta do 31. oktobra 2019 oziroma dokler ne bo pošla zaloga.
Brezplačen BTF prevzemite v izbranih prodajalnah.